

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता ।
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA.

Te

वर्ग संख्या
Class No. 894.8131

पुस्तक संख्या
Book No. R a 2 12

रा० पु०/ N. L. 38. . V. 1

MGIPC—S4—59 LNL/64—1.11.65—100,000.

DBA000004661TEL

శ్రీ రామాయము.

ఇది

శృంగారసారసంగ్రహాద్యనేక గ్రంథనిర్మాణమున గానవిద్యామాన పాండితీభావ

రంగయకవి

ప్రణీతంబు.

ప్రథమభాగము.

బాలకాండము, అయోధ్యాకాండము, అరణ్యకాండము,

కిష్కింధాకాండము & సుందరకాండము.

చెన్నపురి:

వైజయంతీ ముద్రాశాల.

ముద్రితము.

V. కుప్పయ్యసెట్టి & Son వారిచే బ్రకటితము.

1908.

(All Rights Reserved.)

శ్రీ రామా బుక్ డిపో
బుక్ స్టెల్లర్స్ & ప్రెస్ వర్క్స్
4000, మాల్వేట్టు వీధి,
కిక్కినాచారీ (చక్కన్).

PRICE, FOR VOL. I EXCLUSIVE OF POSTAGE.

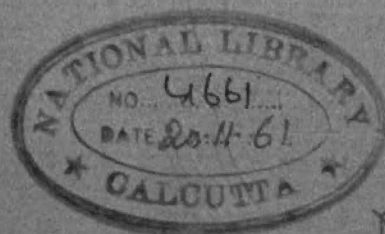
Calico, superior bound	Rs. 2-8-0.
Canvas "	"	...	" 2-4-0.
Ordinary Marble "	"	...	" 2-0-0.

from
Defect
HELP LISTED

Te
894.8131
Ra 212
V. 1. III

MADRAS:

PRINTED AT THE VAIJAYANTI PRESS,
32, MOUNT ROAD.

7

INTRODUCTORY NOTE.

Speaking strictly, my connection with RAMODAYA is only that of a printer. But I could not, nevertheless, help passing through the "proofs" from the inevitable curiosity of one who is of known partiality to Telugu Poetry. In doing so, I was so greatly struck with its special features that I wished for an opportunity to point out and emphasise them. That opportunity came to me unsought, when its pious and appreciative publisher, Mr. V. Coorathalwaretty, made me a request to record my opinion of it.

Of the author—as of many another inglorious Milton of this land—little more is known for certain than what he has chosen to divulge about himself in the personal verses found in the work itself. He tells us that, in his day, he was esteemed a musician and that he belonged to and grew up in a family of tuneful ancestors. This affords us a clue to the markedly soft and equable flow of his versification which, in this instance, imparts an added grace to a story which is accepted, on all hands, as eminently elevating and sweet by its fascinating intrinsic worth. That such a story has fired classic ambition from the earliest times and that it has called forth the best efforts of the poetic and the dramatic, is shown by the numerous renderings of it, now extant in Sanscrit and Andhra Literature which we possess. Without instituting a comparison of the present work with these learned and ornate productions and without esti-

making it by the application to it of the freezing and extremely rigid canons of latter-day criticism which seldom, if ever, influences the practical-minded general reader, I may safely predict for *Ramodaya* the widest acceptance by all classes and grades of men and women—down even to the borders of the unlettered—on the score of its easy and flowing style and of the unelaborated and sparing use in it of word-beauty and flights and plays of fancy, which are usual and which abound in many works, often to the detriment of perspicuity. *Ramodaya* may be also said to bid fair to become a general favourite by being almost as easy as plain and elegant prose with the advantage of lending itself to the prevailing taste of reading and reading out with that natural and spontaneous music which is resorted to, when a tolerably melodious voice is possessed or got at.

In heartily commending *Ramodaya* to every one who has the means to go in for the pleasant and innocent entertainment of reading, let me express the hope that its publisher will not be long in ferretting out and rescuing, from the omnivorous moth and oblivion, the author's other works which he has named and which, judging by the standard hereby supplied, must indeed be decidedly welcomed as an estimable treasure.

LAKESIDE, KILPAUK. }
1st November, 1903. }

P. ANANDA CHARLU.

శ్రీ రామోదయము.

ఉపోద్ఘాతము.

సీ. "సంసారదావాగ్ని సంతప్తులకు మధాస్తామవర్షనియుక్తి రామభక్తి;
తాపత్రయామయతాపపీడితులకు రన్యభేషజయుక్తి రామభక్తి;
చంచమహాపాపపటలసర్పములకు రచితగారుడశక్తి రామభక్తి;
భవిషన్వారాశిపాతభీతులకును బ్రబలకీరీయుక్తి రామభక్తి;
ప్రేమభోధితగురునూక్తి రామభక్తి, కామితాత్తజనానక్తి రామభక్తి;
శ్రీమదురుసంపదనరక్తి రామభక్తి, సామరస్యోదితివిముక్తి రామభక్తి."

శ్రీరామచరితము నశేకులగు కవులు దమచమత్కృతి దేటవడఁ గావ్యములుగా రదిందియున్నారు. అం దించుమించుగ నన్నియుఁ బ్రచురితంబులై యున్నవి. శ్రీరామ భక్తిరసం బాస్వాదింది మీరెల్లరుఁ గ్రోలుం డని ప్రకృతిజనుల టపదేశించినత్యాగరాజ స్వాములవారు వాకొన్నవిధంబున సీతానాయకునిచరితామృతంబు శాశ్వతసుఖప్రదంబు.

"రాఘవే ।

శ్వగుచారిత్రము నెందఁ జెన్నిగతుల న్వర్ణించినం గ్రాలకే!"

యని యొకవిద్వత్కవి పలికినట్లు తచ్చరితం బెన్నితెఱంగుల రచింపఁబడినను గవులకు మనంబు తనివారకున్నది. అట్లే చదువువారలకును జర్వితచర్చణంబని తోచకున్నది. ఇదియే రామనామమహానామ.

ప్రకృతము మేము ముద్రింపించి ప్రకటించిన యీ రామోదయముయొక్క కృతి కర్తంగూర్చి గ్రంథమునం గల శుంశములై తప్ప జేతేమియు నెంతప్రయాసపడినను, మాకుఁ దలియరామికి తోచించెదము. అతఁడు చిన్నయ్యమారి గారిశాలమువాఁ డనియు నతనిశిష్యగణమునం జేరినవాఁడై యుండఁదగు ననియుఁ గొందఱు పలికెదరు. ఇవి యూహలేగాని వేటొందుగావు.

ఇక్కవి శైలి మనోహర మగుటచేతను, గథానరణి హృద్యమగునట్లు గ్రంథము రచింపఁబడి యుండుటచేతను, ఈ రామదాసుమును మేము ప్రచురించితిమి. ఇందలి శైలి సులభము. బాలరక్షకు స్త్రీలకును సైతము గ్రాహ్యము.

గీ. “నంగ్రహము గాకమిగులవిస్తరముగాక
పుడమిఁబండిశపామరబోధకముగఁ
బద్యఫణితీనిశ్రీరామభద్రుకథన
మెఱుంగఁబల్కుముమా పేరనింపుమీఱ.”

అని యుత్తరరంగనాథుఁ డాజ్ఞాపించినట్లును దా నాయానతిఁ గైకొని యీ గ్రంథము రచింపఁబూనినట్లును గవి ప్రాసీకొనియున్నాఁడు.

మిక్కిలి వ్యయప్రయాసల కోర్చి మేమీగ్రంథమును ప్రచురింపఁబూనితిమి గానఁ జగువరులు మాకుం దనుగ్రహించి సర్వవిధముల మా ప్రయత్నమును శోనసాగించి యింకయు నిట్టిగ్రంథముల ననేకములఁ బ్రకటింప మమ్మఁ బ్రోత్సహపఱుతురుగాక! రఁడవభాగ మచ్చులో నున్నది. శీఘ్రము ప్రచురింపఁబడును.

ఇట్లు :

విద్యజ్ఞనవిధేయేష్టులు,

V. కుప్పయ్యసెట్టి & Son,

Stationers, &c., Bhadria Street, Madras.

శ్రీ
రామోదయము.

విషయసూచిక.

బొలకాండము—1-117.

	పుట.
ప్రార్థనాదికములు	1
కవిసంకానువర్ణనము	7
వప్త్యంతములు	11
కథాప్రారంభము	12
అయోధ్యాపురవర్ణనము	15
ఋశ్యశృంగుని చరిత్రము	22
బ్రహ్మాండ్రాదులు శారాయణుని భూమి నవతరింపం బ్రార్థించుట	29
దశరథుఁ డశ్వమేధయాగము చేయుట	32
దశరథుఁడు పుత్రకామేష్టి నొనర్చుట	34
శ్రీరామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నుల జననము	36
దశరథునొద్దకు విశ్వామిత్రుఁడు వచ్చుట	39
రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రుని కంట నరుగుట	43
తాటకాసంహారము	45
వామనచరిత్రము	48
విశ్వామిత్రుఁడు యాగ మొనర్చుట	50
విశ్వామిత్రునితో రామలక్ష్మణులు మిథిలకు వెడలుట	53
గంగామహాత్మ్యాభివర్ణనము	54
భగీరథుఁడు గంగను తెచ్చుట	57
అహల్యాకాపనిహారము	64
విశ్వామిత్రుఁడు రామలక్ష్మణసహితముగా మిథిలాపురప్రవేశం బొనర్చుట	65

	పుట.
విశ్వామిత్రుని చరిత్రము	68
అంబరీషునియాగము	79
విశ్వామిత్రునితపస్సుఁజేసిన మేనక వచ్చుట	83
విశ్వామిత్రునితపస్సుఁజేసిన రంభ వచ్చుట	86
జనకుండు విశ్వామిత్రునకు శిష్యునిగాహోద్యోమంబుఁ దెల్పుట	91
శ్రీరాముఁడు పారిధనుర్బంగ మొనర్చుట	94
సీతాకల్యాణమహోత్సవము	102
పరశురాముఁడు రామునితో యుద్ధమునకై వచ్చుట	118

అయోధ్యాకాండము—118-192.

దశరథుఁడు శ్రీరామునకుఁ బట్టాభిషేకము నేయఁ బ్రయత్నించుట ...	118
శ్రీరాముని వనంబునకుం బనుపమ భరితునకుఁ బట్టాభిషేకం బొనర్పను గైక గోరుట	125
శ్రీరాముఁడు దా నడవికిఁ బోవ నిశ్చయించుట	131
సీత దానునుగూడ వచ్చెదనని ప్రార్థించుట	133
శ్రీరాము ననుగమింప లక్ష్యమందు నిశ్చయించుట	134
శ్రీరాముఁడు సీతాలక్ష్యాసహితుండై వనంబున కరుగుట	143
సీతారామలక్ష్యములు భరద్వాజాశ్రమంబుఁ జేరుట	156
కాకానురునిదౌష్ట్యము	157
దశరథునికి కాపము గలిగినందుకు కారణము	161
దశరథుఁడు త్రిదివంబున కేగుట	167
భరతుఁ డయోధ్యం జేరుట	170
రామునిఁ దోడ్చెచ్చుటకై భరతుఁడు వెడలుట	176
శ్రీరాముఁడు రాజ్యభారంబువహింప రానోప నన భరతుండు తదీయపాదుకలం	
దత్తార్థ్యంబునకై వేడి కైకొనుట	190
శ్రీరామపాదుకాపట్టాభిషేకము	191

అరణ్యకాండము—193-264.

శ్రీరామలక్ష్యములు దండకారణ్యముఁ జొచ్చుట	195
రాఘవుండు విరాఘునిం దునుముట	196

	పుట.
సీతారామలక్ష్మణులు శరభంగునియాశ్రమముఁ జేరుట	198
సీతారామలక్ష్మణులు సుతీష్ణాశ్రమముఁ జేరుట	201
ఇల్వలవాతాపుల చరిత్రము	207
సీతారామలక్ష్మణు లగస్త్యాశ్రమమునకుఁ బోవుట	208
సీతారామలక్ష్మణులు పంచవటికిఁ బోవుట	211
హేమంతఋతువర్ణనము	212
లక్ష్మణుండు జంభునికంఠంబుఁ దెగ వేయుట	215
లక్ష్మణుండు కూర్మకాశ్యపానికాచ్చేదనం బొనర్చుట	221
ఖరదూషణాదుల యుద్ధము	223
కూర్మకాశ్య రావణుకడకుం బోయి తనభంగం బెఱింగించుట	235
మారీమండ్లు మాయామృగం బగుట	242
రావణుండు సీత నెత్తికొనిపోవుట	248
జటాయువు రావణు కడ్డంబగుట	250
వర్ణశాలలో జానకిం గానక శ్రీగాముఁడు పరిశ్రమించుట	255
రామలక్ష్మణులు కబంధుం జంపుట	260
రామలక్ష్మణులను శిబిరి సత్కరించుట	261

కిష్కింధాకాండము—265-315.

అంజనేయుఁడు శ్రీరామునిసన్నిధికి వచ్చుట	268
వాల్మీకిని సుగ్రీవునకును గల్గిన కోపకారణము	274
శ్రీరాఘవుఁడు సప్తతాళంబులఁ గ్రుంచుట	277
వాల్మీకిపుల యుద్ధము	278
వర్షాకాలవర్ణనము	291
రామునియంగరము గైకొని సీతాశ్వేషణంబునకై యాంజనేయుం దనుజ్జనదయ్యుట	302
స్వయంప్రభవృత్తాంతము	304
సీతను లంక న్నెదకుఁడని సంపాది వానరులకుం దెల్పుట	309
హనుమంతుండు సముద్రంబు దాటుటకై గగనంబునకుఁ గుప్పించుట	312
మరన యాంజనేయు నడ్డంగించుట	313

మందర కాండము—316-364.

అంజనేయుండు లంకం జూచుట	316
అంజనేయుండు లంకణిం గూర్చుట...	320
నీత క్ష యాంజనేయుండు రావణాంతఃపురంబుల వెడకుట	322
అశోకవనాంతరంబున నున్న జావళిని హనుమంతుండు పైడ గాంచుట	325
రావణుం డశోకవనంబునకు వచ్చుట	326
త్రిజట రానుగాంచికలం చెలుపుట	330
హనుమంతుండు సీతకుఁ ద స్న జేంగించుకొనుట	331
మామతి నీతకు రానునియంగుళీయకం బిచ్చుట	331
అంజనేయుండు పవపాలు రగుడమణుల నిరసశేషం బొనర్చుట	338
పింగళాక్షాదిరాక్షసవరులు హనుమంతునిచే నిహతులగుట	341
రావణుఁ డాంజనేయుం జంప నక్షత్రవయుం బంపుట	346
అక్షుఁ డని మొనం బడుట	348
ఇంద్రజిహవాంజనేయుల యుద్ధము	349
అంజనేయుండు గట్టువకుట	350
హనుమన్నుండమనితోఁకకు విచ్చ దగిల్చి గాక్షులు పురవిధుల నడపించుట	353
అనిలమతుండు దనవాల్చిగ్నిం దనుజులచేతఁబంబులఁ గాల్చుట	355
లంకాదహనానంతర మాంజనేయుండు సీతం బొడ గాంచుట	357
అంజనానందనుం డుదిధి చాటుట	358
పవననందనుండు వానరులకు సీతా శ్వేతజ్వలకారం జెప్పింగించుట	359
వానరులు సుగ్రీవునిమధువనమున విచ్చలఁడిఁ దిరుగుట	360
మామతి రాను జానకీం గాంచితిని రామలక్ష్మణుల జేసింగించుట	363
మరున్నందనుండు బానిమిచ్చిచూడఁబడిని రామన కర్పించుట	364

ఉ. "రావణుఁ డీజగంబులఁ బరాక్రమలీలల నంచరించుచు

శ్వేతపురంబులం గలఁచి ధీరతేనెదుట కోర్కెలేమిచే

నీవగ నిర్దరాళి జగదీశ్వర ని స్వరణంబుజొచ్చి యెం

లే వినిపించుసాగ నరుడెంచి కృపం బొడగాంచి ప్రోవవే.

క. దీనిజనోద్ధరణమును, దానవసంహరణమును నదా మనివర న

ప్రాసనము న్నిచునిగా, దే నలివదళాక్ష జలనిధిసుతాధ్యక్షా."

ప. అని యేకాగ్రదిక్తుండై పలుదెలుంగుల వినుతిందు పరిసగబ్బు సుద్దేశించి

యవ్వారుదేవుండు మేఘగంధీరారావంబున నిట్లనియె.

క. "వరజాతాప్తావ్యయ పా, వసుఁ డగుదశరథపు పాలవర్యురకును నేఁ

డనయుండ నై వీరలంబున, జనియింతున్ రావణుని వెన న్నెక్కియింతున్."

రామోదయము పుట 80.

శ్రీరామచంద్రచర్యబ్రహ్మసము.

శ్రీ

రామోదయము

బాలకాండము.

శా. శ్రీరామామణిపాదసేవనమున నేవనన్బటారత్నసం
భూవీర్యులనిజాకృతుల్లనివరాసంతావతారాత్తకాం
తావారంబొకొయంచునెంచగదదేతద్రూపముల్ని వెభా
మావేతేయని తెల్పురంగపతిప్రేమస్వమృదక్షించులెన్. ౧.

చ. జలనిధిసుదృఢవింఛిబహుసంపదలస్తగదిట్టివీగునే
నిలకునుసీళకుస్సమతెన్నెచరింపుదునంచునెంచితా
జలజమునందునుండిప్రతచర్యలొనర్చిమురారిపేరుర
స్థలివెలుగొందుభాగ్యవిముదంబునమాకుశుభంబులిచ్చులెన్. ౨.

శ్రీ. పగలుసోలించుభాస్కరుపగలుదెలుప
రాజుగానెంచిమోముజేరంగవచ్చు
నల్లగలువలొయననుల్లసిల్లుకనులఁ
జూచిమమ్మిందిరాదేవిజోచుగాత. ౩.

చ. హరికివిలోకనంబయినహస్రకరుండనమించివైచే
నురుతరదంతభంగమునకోరెనహర్పతిధీతిశేముపిం
గరమరుదారనేనహితకాండములంగన్నిపైఁపనంచుశ్రీ
ధరుకరమందునిల్చినుండర్కనరాజముమమ్మజోవులెన్. ౪.

ఉ. బాలునకైరమాధప్రభుపంచజనువృద్ధియించినన్నుఁదా
లిలనుగైకొనెన్దునునిలిపనమూహములారదైత్యులం

- దోలెదమీరలుల్లములదూలకుడంచువచించుమాడ్కినా
భీలరవంబొనర్చునరిభీమముశంఖమునాశ్రయించెదన్. ౫.
- చ. అనవరతంబునర్వభువనావళిమోసెడుతన్నుఁగూర్చమై
తనదగుమూపునందిడినతామరసాక్షుఁబుణంబుఁదీర్చఁగా
మనమునఁగోరితల్పముగమక్కువచేవిలసిల్లునట్టియ
త్యనఘుననంతసప్తఁగణాఘనసంతుభజింతునామదిన్. ౬.
- ఉ. పంతమునంబనుల్లో నెడుపన్నగసంఘముపైనిరోషమం
తంతకుఁ బెంచినాలుకలనయ్యెడప్రయ్యలోనర్చిపుచ్చిత్రే.
కాంతునిఁజేరికేతనముగాఁదగిసద్యశమందునాగరు
త్తంతుఁదలంతునవృహితుమన్ననఁగాంతునిరంతరంబొగిన్. ౭.
- మ. కరివక్త్రాద్యతిఘోరపారిషదులేకాలంబుఁదగ్గెల్వఁగా
వరబాహుబలశౌర్యజృంభణములనైవకుంతసైన్యేశుడై
యసులందోలుతఱికిరమాధవుఁడొకోయంచున్పురాగుల్వడి
స్వరువుల్పాటఁగఁజేయునట్టిఘనువిష్వక్సేనుఁబ్రార్థించెదన్. ౮.
- చ. నలుమొగముల్పెలంగభువనంబులఁగాంచుటయెంతవింతనా
యలరెడువీణయేకముఖయైపలుగానమయప్రపంచముం
గలుగఁగఁజేయుటేయరుదుగాదెయటంచనువాణిఁజూచిన
వైలయఁగఁగొఁగలించువిధియొప్పుగమాకొసఁగుంజిరాయువులే. ౯.
- గీ. తమ్మిగద్దియఁగొలుపుండుకొమ్మవాణి
భవ్యవీణానినాదప్రపంచచారి
సరసపంగీతసాహిత్యచతురనలువ
వెలఁదిమాయంటనెప్పుడువెలయుఁగాత. ౧౦.
- సీ. వనరాశిఁబిల్లకాల్పనుగాఁగ నెవ్వఁడు
సూటిగానీటుగాదాటిచనియె

జానకీకోకంబుమానిచె నెవ్వఁడు
 సద్రామభద్రోర్తిముద్రనొసఁగి
 రక్షోగణంబులశిక్షించె నెవ్వఁడు
 ధీరుఁడైశూరుఁడైచేరఁబిలిచి
 లీలచేనొషధిశైలంబు నెవ్వఁడు
 వింతకైబంతిగానంతరించె
 భరతహృత్తాపమెవ్వఁడుపరిహరించె
 జితరాఘవ్యమెవ్వఁడుచెందిమనియె
 నట్టిధీమంతునతిశాంతునరికృతాంతు
 నభిలబలవంతుహనుమంతునభినుతింతు.

౧౧.

చ. ఘనదురితాంధకారపరిఘట్టనభాస్కరదీప్యమానమై
 తనరంగద్రావిడాగమముఁదాఘటియించితదాగమంబున
 జ్ఞనులుపఠించునంతట నెసగ్గతిఁజెందఁగఁజేసివెల్గున
 య్యనఘునిదుష్కృతాటవికుఠారిశఠారి నెదందలంచెదన్.

౧౨.

సీ. ధరఁబ్రతివాదిమత్తగజకుంభంబుల
 నిజసూక్తులనుగోల్లనిల్పిచీల్చి
 యుభయవేదాంతమహోద్ధతనాచంబు
 లమితగర్జితములైయమరఁజేసి
 పొంకంబుగానిష్కళంకభావంబున
 మొనసెసాత్వికమాగ్గమునఁజరించి
 నిర్భరత్వమునుదిండియుండిన తెలుఁ
 గునవిశిష్టాద్వైతగుహనువెలసి
 కలుషసంఘంబుల నెడుమృగములనడఁచి
 సాటిలేనిప్రభావి కేషమువహించి

రామోదయము

నట్టిశ్రీభాష్యకారసింహమునుగోరి

జన్మసాఫల్యమునుజెందనం న్నరింతు.

౧౩.

క. కందాళదొడ్డయార్యుల

సుందరపదపంకజములసుస్థిరభక్తి

జెందముననిల్చిపరమా

నందంబునఁగొల్తుననుదినం బేమఱిక.

౧౪.

సీ. వరకవితాఫణివల్లికువల్లికుఁ

గమ్రకళావాసుఁగాలిదాసు

బహుళశాస్త్రార్థసంభవభూతిభవభూతి

ముదితస్వానసాంభోజాభోజఁ

గవితాప్రపంచరక్షణమురారిమురారి

నవ్యాంధ్రఘటనార్యునన్నపార్వ

ఘనవచఃకుండలీండునిఁగుండలీండుని

శమదమాధికభాసుశంభుదాసు

మహితగుణసాంధ్రుఁబెద్దనామూల్యచంద్రుఁ

బ్రకటచాతుర్యఁబొందురంగకవివర్య

స్వాంతముననిల్చిభక్తిలతాంతిములను

సంతతముఁబూజగావించుసంతసమున.

౧౫.

వ. అని యిష్టదేవతా ప్రార్థనంబు నాచార్యవందనంబును సత్క-పీండ్ర

సన్నుతియునుం గావించి యెద్దియేనియు నొక్క-పురాణపుణ్యకథం

బ్రబంధంబుగ రచించు గుతూహలాయత్తచిత్తుండ నై యొన్న యవస

రంబున నన్నదీయస్వప్నంబునం దొక్క-నాథు.

౧౬.

గీ. ధరణిపైకిరవాహినీదక్షిణమున

నౌవ్యబీజాచలమునకునుత్తరమున

గురుతరంబగుశ్రీపల్లికాండయనఁగ

తెలయనగరంబుఁగంటినప్పటియందు

౧౭.

మ. వరజాంబూనదరత్న సుఘటితమైవర్తిల్లుచాకారగో

పురవారంబునుజిత్రమండపశతంబునఁటికారావవి

స్ఫురితంబొగరుడధ్వజంబునుమహాపుణ్యాంబుభృతృంకజా

కరముంగల్గినదేవగేహమొకఁడునన్నట్టెనత్సున్నతిఁ.

౧౮.

వ. అది మఱయు నభం బంటి ఘోషించునుభయవేదాంతనాదంబును,
నిత్యసూరిజనోపమాను లగుపరమభాగవతజనశతంబులును, జయ
విజయవిష్వక్సేనాదు లగునగణ్యపారిషదులును, నిరంతరసరససంగీత
మంగళనాద్యారావంబులును, జితంతేవుండరీకాక్షా యని మృదు
మధురరసధార లొలుకఁ బలుకుశుకశాఠికానికరంబులును, వాసు
దేవాత్పరంనాస్తి యని పేరెలుంగున న్సంభాషించుచుఁ బడుంబులు
విచ్చి నటనం బొనర్చుచుయూరవారంబులుం గలిగి మృత్యులోక
వైకుంఠం బనం బరఁగి వేదశృంగంబును బ్రణవాకారంబు వగు తప్త
కాంచనదివ్యవిమానంబు దోఁచె నవ్వమానాంతరంబునందు. ౧౯.

సీ. అంబుజాహితసహస్రంబులోయనవేయు

ఫణములభోగితల్పముగ మెఱయు

శ్రుతిచతుష్కంబునుద్ధతిఁబల్కుచునువిధి

నాభీనరోజుంబున న్వేలుంగఁ

బరమయోగీంద్రహృద్భవశశోభితపాద

పద్మంబులభిజవట్టుచుండ

భక్తజనాభయప్రదమగుమృదువామ

హాసంబులవతలయంఘ్రిగాఁగ

మకుటకుండలహారాదిమణివిభూష
 గాభిదిశలెల్ల సత్కాంతులందఁజేయ
 మంగళకరాంగుఁడుత్తరరంగధాముఁ
 డంచితంబుగఁదాఁబవ్వళించియుండె.

౨౦.

క. ఏనమ్మహాసుభావుని
 దానవగర్వాపహునిఁదిదశవందితునిం
 గానంజనిభయభక్తిం
 బూనినమస్కృతులొనర్చిపొగడఁగనపుడున్.

౨౧.

క. అష్టాధపుండుప్రేమర
 సమ్మెలుకఁగనన్నఁగాంచిసంభ్రమమొప్పన్
 రమ్మనిపప్పినయాదర
 గమ్మనమ్మదుమధురభాషణమ్ములననియెన్.

౨౨.

గీ. జగతివైష్ణవకులవార్ధిచంద్రుఁడగుచు
 రమణజనియించియస్తద్వరమునఁజేసి
 సరసకవితావిరచనలనలిపెదార
 క్రమముననురంగయాఖ్యసుకవివరేణ్య.

౨౩.

సీ. పటుభక్తిమాపేరఁబ్రహ్మదచరితంబు
 ఘటియించితివియత్ గానముగను
 బద్యంబులైయొప్పఁబన్నితౌశృంగార
 సారసంగ్రహమునస్తత్పరముగఁ
 బొందించితివివేదకఁగందవృత్తంబుల
 శతకముల్లత్పదాంకితముగాఁగఁ
 బదక్తిరసంబులుఁబరఁగమాకర్పించి
 ఘృతిఁగాంచినాఁడవీక్షితితలమున

సంతతముమదీయచింతనారతుఁడవై
మేలఁగుచుండునిన్ను మెచ్చవచ్చు
నింకనొక్కకోర్కీయింపొందఁగల్గెడు
నదియునిర్వహింపుమనఘయిపుడు.

౨౪.

గీ. ధరనరాంకితమగురామచరితచయము
గలపుపారాయణోపయోగములుగాక
యఖిలజనములకాహ్లాదమమరసీపు
తచ్చరిత్రంబుఘటియింపఁదగునుమఱియు.

౨౫.

గీ. సంగ్రహముగాకమిగులవిస్తరముగాక
పుష్కమిఁబండితపామరబోధకముగఁ
బవ్యఫణితినిశ్రీరామభద్రకథన
మెఱుఁగఁబల్కుముమాపేరనింపుమీఱ.

౨౬.

ప. అని యప్పురాణపురుషుండును, శేషశయనుండు నైనయుత్తరరంగ
నాథుం డానతిచ్చుటయు నానందబాష్పపరిపూరితలోచనుండ నై
సంతసం బంది, యంతట స్త్రేల్కాంచి యద్వేషదేవునిదివ్యచారిత్రం
బగు శ్రీమద్రామాయణంబు రామోదయం బనుపేర ఘటియించి
జన్మసాఫల్యంబు నొందెద నని మనంబున నుప్పొంగి మదీయవంశావ
తారం బభివర్ణింపఁ దొడంగితి నెట్లనిన.

౨౭.

సీ. ఏమహాత్మునిగర్భమిల్లుగాఁగైకొని
బ్రహ్మాండకోటులుబలిసియుండు
నేపరంథామునాభీపద్మమునఁబుట్టి
విధిన్మష్టికరయైవెలయు నెవ్వ
డెడయాపరునిశ్రీపాదజయగుగంగ
నమరంగవర్ధిశీర్షముననిలిచె

రామోదయము.

నేధీరుకనుగవలినచంద్రులననొప్పి
దినములుగడపుచుఁ దేజరిల్లు
నెవ్వఁడీవిశ్వమెల్లఁదా నేపుమీఱఁ
గరుణఁగలిగించురక్షించుగడకుద్రుంచు
నెవ్వఁడచ్యుతుఁడవ్యయుఁడెన్ననాథఁ
దాదివిష్ణుండునారాయణాహ్వాయుండు.

౨౮.

గీ. అమృతావిష్ణుదేవనిజాంశమునను
వైష్ణవాస్వయమనఁగల్గినన్నెకెక్కె-
నందుబహుజన్మకృతపుణ్యమలవరించి
వైష్ణవులనంగఁబొడమిరిపసుధలోన.

౨౯.

సీ. దేవతాంతరములఁదెగువమైనెరిసింది
మంత్రతాంతరంబులమమతరొసి
యష్టాక్షరీమంత్రమమరననుష్ఠించి
తత్త్వత్రయాదులుదప్పకరసి
వైరాగ్యవిభవంబువరుసతోడఘటించి
నిర్భరత్వంబునునిగుడఁజేసి
ద్రవిడాగమంబునంతతమునుబలియించి
భగవదర్చనములభక్తిమొఱసి
హరికిఘజయుగ్మమునఁగితదరిదరములఁ
దాముఁగైకొనిసద్గణధాములగుచు
విష్ణుసంబంధులననదావినుతికెక్కి-

వైష్ణవైతములుందురువదలకెందు.

౩౦.

గీ. అట్టివైష్ణవవంశదుఃఖార్థవమున
నంబుజారాతిగతినుద్యవంబునొందె

బోలకాండము

- సమలయశుడుకుమారరామానుజార్యుఁ
డఖలజనసుతుఁడగుచు నెయ్యింబుదనర.
సీ. సర్వశాస్త్రవిచారసంపన్నుఁడనుచునం
తనమునఁబండితోత్తములువైగడ
మానితగానవిద్యానిధియనిమెచ్చి
గాయకశ్రేణులుగణనసేయ
ద్రవిడవేదానుసంధానపగుండని
పరమభాగవతులుప్రస్తుతింప
నిఖిలరహస్యార్థనిపుణుడీతండని
కోరిప్రపన్నాశికుతుకమండ
బౌంధవజ్ఞాతివర్గసంభావ్యతఁగని
శాంతశమదమముఖ్యసుస్వాంతుఁడగుచు
నలరుచుండుకుమారరామానుజార్యు
ఘనతమదినెంచికొనియాడఁగాఁదరంబె. 32.
- చ. అతనితనూభవుండుసుగుణాంబుధివేంకటకృష్ణయాహ్వాయుం
డతులితశాస్త్రసంపదలనన్నిటమించిమహాభిషగ్వరుం
డితఁడనుకీర్తిసొండుటయునేర్పడఁగ న్నెనియశ్వసీసుతు
త్తితిఁడమరాకమానిబలుసిగ్గునవేజనిరభ్రసీమకుఁ. 33.
- గీ. ఆభిషగ్వర్యనిజసూనుఁడమితయశుఁడు
భూరితరగానవిద్యావిశారదుండు
నల్లరామానుజాభిఖ్యుఁడుల్లమలరఁ
దనరుమానవలోకగంధర్వుఁడనఁగ. 34.
- క. అలగాననిధికిసుతుఁడై
నలనొప్పఁగనుద్యవిల్లిజోకుఁడగుచుం

రామోదయము.

పల్లి దేశికు

చెలువముఁబొగడంగఁదరమె శేషునకైనన్.

34.

క. ఆనరసశిఖామణికి

న్భాసురముగనుతుఁడుగ ల్లెబలిసూదనన

ద్వాసుఁడుద్రావిడనిగమా

భ్యాసుఁడురామానుజుఁడనభవ్యాహ్వాయుడై.

35.

సీ. భావనిర్మలినతఁబరికింపమహితులౌ

సనకాదులకుసాటియనఁగవచ్చు

వైరాగ్యగరిమంబువర్ణించిచూచినఁ

బ్రహ్మాదునకుసరిపన్నవచ్చు

సత్యవాక్యప్రౌఢివర్చసేయఁగహరి

శ్చంద్రున కెనచేసిచాటవచ్చు

సతిశాంతగుణములనరసివిమర్శింప

శేషునకీడుగాఁజెప్పవచ్చు

ననుచునుజనులుగొనియాడననుదినంబు

హరివరణసం స్మరణముననతిశయిల్లి

పరమభాగవతోత్తమప్రభృతితోడ

నమరియుండునురామానుజాహ్వాయుండు.

36.

క. ఆమహనీయునికులసతి

యామహితచరిత్రనారణాంబకుసుతులై

యేముజననమందితిమిథ

రామండ్రీశ్రీనివాసరంగాఖ్యులన్.

37.

బాలకాండము

షష్ఠ్యంశములు.

క. అంభోరుహోత్సవకుమద

కుంభేంద్రసురక్షణనకుఁ గుటిలరిపువధా
రంభునకుశ్రీహృదంబుజ
బంభరునకుభక్తలోకపరిపాలునకున్.

౩౯.

క. చక్రధరునకునిశాచర

చక్రవిదారునకుసీలజలదాంగునకు
స్మృతాదిసురనుతునకుఁడ్రి
విక్రమయాపునకుభువనవిఖ్యాతునకున్.

౪౦.

క. ఘణిరాజశయనునకుదిన

మణిశతకోటిప్రకాశమానునకుమహా
రణరంగవిజయునకుముని
గణసేవితచరణునకునిగమవేద్యునకున్.

౪౧.

క. భవపంకజభవముఖసం

భవకారణభూతునకుబ్రభావయుతునకు
స్థవభయహరునకుగంగో
ద్భవపాదునకఖిలవిశ్వభారభగునకున్.

౪౨.

క. మృగమదతిలకనిటలునకు

ఖగరాద్గమనునకుఁడప్తకాంచనరత్న
స్థశిశువునభూషణునకు
న్నగధరునకుబల్లికొండనఁగరిశునకున్.

౪౩.

చ. సమర్పణంబుగా నా యెవర్పం బూనినశ్రీమద్రామోదయం బను
ఘోషపురాణంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టి దనిన.

౪౪.

రామోదయము.

కథాప్రారంభము.

౪. అతులతపస్సాధ్యాయని

రతుండగునారమునిఁగాంచిరయముననొకనాఁ

డతిధీరతవాల్మీకివి

హితభావముదోపబలికెనిట్లనుచుఁదగఁ.

౪౫.

సీ. లఖలప్రపంచసృష్ట్యాత్మకుండెవ్వఁడు

ప్రకటధైర్యస్థైర్యభావుఁడెవ్వఁ

డదిదేవుండననభవంద్యుఁడెవ్వఁడు

వేదగోచరుఁడునైవెలయునెవ్వఁ

డార్థరక్షణకృపాయతచిత్తుఁడెవ్వఁడు

మూర్తిత్రయంబునముఖ్యుఁడెవ్వఁ

డమితతేజోనిధియైయొప్పునెవ్వఁడు

సద్గుణాలంకారచతురుఁడెవ్వ

డట్టిమహానీయుఁడెలఁబుట్టియరిగెనెక్కొ

పుట్టియున్నాఁడొయికనుదాఁబుట్టఁగలఁడొ

రమణమీఱమదీయాంతరంగమలరఁ

దత్తమంబెఱిగింపుమోతాపసేంద్ర.

౪౬.

వ. అనిస నారదుండు వాల్మీకిమహర్షిఁ గని యిట్లనియె.

౪౭.

మ. ఇనవంశాబ్ధిసుధాంశుఁడొదశరథోర్వీశేడ్యసన్తాళికిం

దనయుండైజనియించిరాముండనఁగాదామోదగుండల్గిదై

త్యనికాయంబులతోడరావణునిసంతంబొందఁగాఁజేయుఁబొ

మ్మనితానబ్జజువీటికింజనియెనత్యానందముబొంగఁగాఁ.

౪౮.

వ. ఇట్లు కలహాశనుం డరిగినయనంతరంబ ప్రాచేతసుండు దమసాస

ధికి శిష్యసహితంబుగా నరిగి యనుష్ఠానం బొనర్చుచుండ నయ్యెటి

దరియందుఁ గ్రౌంచపక్షిమిధునఁబు గ్రీడింప నం దొక్కటి నొక్క
కిరాతుండు ద్రుంచుటంజేసి, మఱియొక్కఁగ్రౌంచంబు విలపించు
టయుం గాంచి, పరమదయాభం డగువాల్కి యక్కిరాతుం గని
కోపావేశంబున నిట్లనియె.

౪౯.

క. ఓరినిపాదుడఁగ్రౌంచము

లీరీతింగ్రీడసల్పుఁటెఱిఁగియునొకటిన్

గోరికఁదునుమందగునే

చేరఁదెయిప్పాపచయముచెదరకనిన్నున్

౫౦.

గీ. పక్షి నడచినట్టిపాపంబుచేసీవు

ఘోరనరకముననుగూలుమనుచు

శాపమొసఁగెనంతశాపాక్షరంబులు

పద్యముగనుదోఁచెభావమలర.

౫౧.

క. అదిగనియాశ్చర్యంబున

మదినుబ్బిమునీంద్రుడాశ్రమముసేరిశుభ

ప్రమఁడగుపంకజభ్రుడిం

పాదవఁగఁబొడసూపెనచటనుగుతరకాంఠిన్.

౫౨.

గీ. అ మృహానుభావునర్పించివాల్కి

శాపవిషయవాక్యజనితపద్య

మొప్పఁజమవనియునప్పద్మసంభవుఁ

డాదరమునఁబల్కినతనితోడ.

౫౩.

గీ. వినుముమానివర్యవివరింతుననఘుఁడౌ

నీదుజిహ్వాయందునిలిచెవాణి

కాననీవుపల్కుఁకునవాక్యవర్ణము

ల్పద్యరచనగాఁగఁబరిధవిల్లె.

౫౪.

గీ. నారదుండుమున్ను నయరీతిసీతోడ

సంగ్రహముగఁ దెల్పిచనినరామ

చరితమిప్పడివుసాంగంబొనర్పము

కల తెఱంగుమదికిఁ దెలియునీకు.

౫౫.

క. అనియానతిచ్చినిధిదాఁ

జనుఁడున్వాల్చి కియదియసకల్పముఁనం

గొనివాగ్దేవికృపందోఁ

చినటులరామాయణంబుఁ జెప్పఁదొడంగే.

౫౬.

వ. అదియు నయోధ్యాపురవర్ణనంబును దశరథోత్కర్షమును బుత్ర
కామేష్ట్యాచరణంబును రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నలజననంబును
విశ్వామిత్రసమాగంబును దాటకవధయును యజ్ఞసంక్షణంబు
సహల్యశాపమోక్షణంబును మిథిలానగరప్రవేశంబును హరధను
ర్భంగంబును సీతావివాహంబును భృగురామబలాపహరణంబు నభి
షేకవిఘ్నంబు నరణ్యయాత్రయును దశరథమరణంబును భరతు
నకు రాఘవ్రండు పాదుక లొసంగుటయును దండకారణ్యసంచరణం
బును గుంభసంభవదర్శనంబును ధనురాదిదివ్యాయుధలాభంబును
బంచవటీరనివాసంబును శూర్పణఖాకర్ణనాసికావిచ్ఛేదనంబును ఖర
దూషణాదిదనుజమర్దనంబును మారీచవిదారణంబును సీతాపహర
ణంబును జటాయుర్ధరణంబును శబరీసంపూజనంబును సుగ్రీవమున్నే
హంబును వాలిసంహారంబును సీతాన్వేషణంబును సేతుబంధనం
బును రావణకుంభకర్ణేంద్రజిత్ప్రభృతి సకలరాక్షస నిరవశేషంబును
విభీషణాభిషేకంబును బుష్పకాయాథంబు నయోధ్యాపురప్రవేశం
బును రామసామ్రాజ్యాభిషేకంబు ననుకథల నొప్పి యిరువదిన్నాలు
వేల శ్లోకంబు లేనూట నల్గలు నాటుకాండంబులుగా రచియింపి

యనంతరం బశ్వమేధప్రముఖ మహాయాగంబు లొనర్చి యేకాదశ
సహస్రవర్షంబులు సకలమహిభారధారేయుం డగుచు దుష్టనిగ్రహ
శిష్టపరిపాలనంబుల మించి భూభారంబు నివారించి రాఘవుండు
నిజనివాసంబగు వైకుంఠధామంబున కరుగుట యాదిగాఁగల కథల
నుత్తర కాండంబుగా ఘటియించి వాల్మీకి గృతార్థుం డయ్యె. అప్పుడ
పురాణంబు ద్విభువనంబులఁ బ్రసిద్ధి నొందె. తత్కథావిధానం బాంధ్ర
యాపంబున సాంగంబుగా నెఱింగించెద.

౫౭.

అయోధ్యాపురవర్ణనము.

క. శ్రీకరమైనిర్మలినవి

భాకరకులజాతభూపపరిపాలితమై

భూకాంతకుఁడొడ ప్రాయస

సాకేతపురంబు వెలయుసరయుపుపాంతక.

౫౮.

వ. అందు.

౫౯.

సీ. కనకమణిప్రభాకలితవప్రంబులుఁ

బటువిద్రుమద్వారబంధములును

నంబర చుంబితంబగుగోపురంబులు

మహానీయతరచిత్రమండపములు

హాటకమయరమ్యహర్ష్యతలంబులు

నందమాకేళికామందిరములుఁ

బసమించి మెలుఁగారుభర్తసోపానము

ల్యానీల్లుప్రాసాదభవనములును

వజ్రవైహార్యఖచితకవాటములును

దోరమైనట్టిమాక్తికతోరణములుఁ

- గలిగిసిరులొందినుతులందిఘనతక్కి
ధరణి నెప్పారునయ్యయోధ్యాపురంబు. ౬౦.
- క. అన్నగరికొత్తళంబులు
గన్నెదురుగఁదోఁపనమరకన్యలుగుములై
చెన్నలరనాటలాడుచు
నెన్నఁడువిహరింతురచటనింపుదలిర్పన్. ౬౧.
- క. అనికినమ్మనినాకం
బునకున్బ్రీత్యర్థిజనులఁబొమ్మనుభంగిన్
ఘనవాతూలచలితమై
కనుపట్టున్భవములన్నగరమధ్యమునన్. ౬౨.
- చ. నిగమచతుష్టయంబెపుడునీరజగర్భునిన్బొమ్మల
న్నెగడునుదచ్చుతుల్యరుసనిత్యమునొక్కటఁబల్కుచుందురీ
యగణితవైభవులైనసిజాసనుకంఠైమహాత్ములంచుని
జ్ఞగతిజనుల్నుతింపఁగయశంబునుగాంతురువిపులస్పర్శిన్. ౬౩.
- క. సురపతివైభవమునుభే
చరపతితేజమునుమ్మగవిసరపతిశౌర్య
స్ఫురణముమరుసుందరతను
బరిహాసమొనర్తురచటిపార్థివముఖ్యుల్. ౬౪.
- క. తనకునవనిధులుగలుగఁగ
ధనపతియనుపేరుఁగొనియెధనదుండహహ
యనియతనినగుచుహరుజు
లనిశముఁదామధికనిధులకధిపతులగుటన్. ౬౫.
- క. గిరులురుధైర్యమునమ్మగే
శ్వరులుపరాక్రమమునంబ్రశాంతగుణముచే

- సురగేంద్రులరిహరణమున
సురసేనాధీశులచటికూద్రజనంబుల్.
- సీ. ఈచెలులమొగంబులిలఁగాంచికదసిగ్గు
చేశీతకరుడ్రసీమఁజేరె
నీయంగనలకన్నుదోయికోడియెకదా
పాఱిమృగంబులుపూరిఁగఱచె
నీచేడెలనడలకీడుగాకయెకదా
దిగ్గజేంద్రములఘోదిశనుజెందె
నీరామలమృతాక్షి కెనరామినేకదా
చిలుకలువెఱచిదిక్కులకుఁబఱచె
నౌరయీముద్దుగుమ్మలయందమెందుఁ
గలుగదనుచుసురసికులుగణనసేయ
విటులవలపించిసొలపించివెలసిబలసి
వెలవెలందుకలుందురవ్వేటియుందు.
- క. ఆపురిగజశాసకముల
మూఁపులపైనేక్కినిక్కిమొనసివియద్గం
గాపగనంబుజములుగొన
దాఁచగుచోగరులపొడవుఁదలపందరమే.
- క. సురపురినిశుభ్రఘోటక
మరుదుగనొక్కటియెవెలయునవనినయోధ్య
పురవరమునఁబొందురమగు
వరహాయములువేనవేలువఱుచునుండున్.
- ఉ. సాలలవంగలుంగఘనసారకపిన్ధరసాలకేతకీ
తాలతమూలచందనకదంబకురంటకతోవిదారహిం

తాలమలల్లి కాక్రముకదాడిమచంపకముఖ్యభూజము
ల్చాలవెలుంగునప్పరివిశాలవనంబుల నెల్ల కాలమున్.

20.

క. కమలములకాలయములై

క్రమమునరాయంచగములబ్రతుకు తెఱంగులై

భమరములకందలములై

యమరుంబద్ధాకరంబులప్పరిచెంతన్.

21.

వ. అది మఱియును నిరంతరస్వరంతరఝరీజ్జంభధ్వజపటపరంపరో
ద్భూతవాతజాతఘాతదైతేయారాతివిమానంబును భర్తమయనిర్మల
నర్తహర్త్యతలనటన్నటీజనానూనగానామృతపానమత్తవైమానికవితా
నంబును, సతతగతాగతతతాంగమాతంగతురంగపదాతిజనాతినాద
వదావదకులధరాధరంబులును నిందితసుక్రందననందనవనచందననగ
బృందప్రమదవనతుందిలంబును నశ్రాంతశ్రుతిశ్రావ్యమంగళవాద్యా
శ్రయంబు నగుచు రాజశేఖరపరిపాలితంబై కైలాసనగంబును బోలి,
శ్రీధామశోభితంబై వైకుంఠపట్టణంబుభాతి, శతానందాస్పదంబై
సత్యలోకంబుచాట్టునఁ, బ్రశస్తాపురశ్శతకోటి గురువిబుధరాజంబై
నగరిపునగరంబుభంగి, మహాపద్మపద్మశంఖమకరకచ్ఛపాదియుతంబై
యలకాపుటభేదనంబుతెఱంగున వెలుంగు మహాపరిఘయుం గలిగి
కోసలదేశంబునకు నాయకరత్నంబువడువున, మార్తాండవంశసం
భూతసర్వభూనాయకపరంపరాభివృద్ధిప్రదానకంబై ద్వాదశయోజ
నాయతంబును బంచయోజనవిస్తృతంబును నై యొప్పు నయ్యయో
ధ్యాపురవరంబునందు.

22.

నామోక్కర్ష.

సీ. తనకీర్తిపాండిమంబున సప్తపాథోధు

తేకరూపంబులై యెనకమెనఁగఁ

దనప్రతాపానలంబున మైరిభూవరా
 రణ్యసంఘముభస్మరాశిగాఁగఁ
 దనకృపామృతవృష్టిధారాళినకలార్ధి
 హితసస్యసమితివర్ధితముగాఁగఁ
 దనభుజాబలఘాతమునకు నిల్వఁగ లేక
 దనుజవర్గముపలాయనముగాఁగఁ
 దనమభోగవిలాససంతతులఁగాంచి
 శక్రముఖదిగధీశులౌశ్చర్యమంద
 వనధివలయితవసుధపాలన మొనర్చు
 చుండుదశరథమేదిచీమండలుండు.

23.

ఉ. వారిజబౌంధవాన్వయుఁడ వారితశౌర్యవిజృంభణుండజ
 త్కౌరమశాత్రజుండువరశారదనీరదనారదాబ్జమం
 దారసురాపగాహసదుదారయశోవిభవాధికుండుమ
 త్తారివిదారియావశరథాధిపుఁడెన్నఁగ రాజమాత్రుఁడే.

24.

సీ. మునులమహాధ్వరములను మెప్పించిభూ
 శతమన్యుఁడనఁగ సన్నతులమించె
 జనులకానందంబు సంఘటిల్లఁగఁజేసి
 రాజచంద్రఖ్యాతిరహినిగాంచె
 మత్తారివర్గంబుఁదుత్తుమురొనరించి
 పురుషసింహాభిఖ్యఁబుడమినించె
 దానాంబువులసముద్రములనునిండించి
 ఘనుఁడనియెడిసమాఖ్యనువహించె
 నౌరయనిబుధజనులెన్న నన్యరాజ
 మకుటతటఘటితస్వచ్ఛమణిగణప్ర

భాంచితాంఘ్రిద్వయుండయియవనినేలే

సాధుతరక్తిదశరథచక్రవర్తి.

21.

వ. అష్టహాసార్వభౌముం డగణ్యవిద్రుమస్తంభసంభృతం బగు మణి
మండపాభ్యంతరంబున ఘటనాఘటనకార్యనిర్వాహచమత్కార
ధీమంతు లగుసుమంత్రజయంతసిద్ధాధారసాధకనీతితీర్థాశోకదృప్తివిజ
యాదినచివాప్తకవర్గంబును, సత్యవచనకమలజగద్బంధువు లగుబంధు
వులును, సదయులగు సుహృదయులును, వేదవేదాంతాభిప్రాయ
ప్రభోధనాధురీణు లగువసిష్ఠవామదేవగౌతమాంగీరసకణ్వాభరద్వాజ
ప్రభృతిమహర్షి సంఘంబును, నకళంకజ్యోతిష్కళామహితు లగుపురో
హితులును, శబ్దశాస్త్రతర్కకర్తృశవాణీమండితు లగుపండితులును,
సరసమృదుమధురవచనచణకావ్యగణరచనానిస్తలద్రు లగుకవిచంద్రు
లును, సకలపురాణేతిహాసకథనపారీణు లగుపౌరాణికులును, గర్తృజన్య
జనితరాగద్వావింశచ్ఛృతిభేదజ్ఞాత్మప్రవీణు లగువైణికులును, ఘన
నయదేశీయస్వరమూర్ఖనగ్రామజాతీయసంధాయకు లగుగాయకు
లును, జతుర్విధాభినయవినయాగణ్యసాగ్ధుణ్యలావణ్యవిజితరంభాది
సురరంభోరుబ్బంద లగువారసుందరులును, నిస్తులబలపరిహాసితప్రతి
భటు లగువీరభటులును, వందిమాగధబృందంబులునుం గొలువ
సుధర్మసానమశ్యంబున భద్రదాసనాసీనుండయి యున్న పురందరు
చందంబున రత్నసింహాసనంబునం బేరోలగం బుండి యొక్కనాడు.

క. తనయుల లేమిసినెంతయు

దనమదిదలచొసించితదలకొనియపుడ

య్యినకులభవుడగుదశరథ

జనపతివలికెన్వనిష్ఠసంయమితోడ౯.

22.

సీ. వరమునిచంద్రయిత్వోక్తులవంశంబున
జనియించినకలారిజయముఁగాంచి
యలువదివేలయేండ్లవసీభరముఁబూని
కరమరుదారనిష్కంటకముగ
నధ్వరంబులోనర్చియమరులఁదనియించి
దీనులసంతోషమూనఁజేసి
శరణాగతులనెల్ల నరసిసంరక్షించి
బంధుమిత్రమాతృపటలిమనిచి
సంతతంబుదిగంతవిశ్రాంతకీర్తు
లంధిమునివర్గములకునాహ్లాదమెసఁగ
నితకాలంబునడిపితి నేకరీతి
ననఘభవదీయమగుసహాయంబుకితన.

2౮.

క. ఏమిటఁగొడువనుజెందక
భూమండలమెల్ల నేలిభోగసమృద్ధ
శ్రీమోదంబులనొందితి
నొమునివరసుతులకలిమియొక్కటిదక్కఁ.

2౯.

క. వినవినఁగల్గెనందం
బొనరింపుచుమధురసంబులోలుకఁబలుకుసూ
నునివచనములకువీణా
నినదముసరియగు నెతలఁపనిక్కంటనఘా.

౩౦.

గీ. పుత్రహీనుడైనబుణ్యలోకంబులు
గలుగ నేరదనుచుఁబలుకుశ్రుతులు
గానసత్పుత్రుండుగలమనుజేశుండు
ధన్యుడనఁగనొప్పధరణిలోన.

౩౧.

ఉ. ఎంతటిదైర్యసంపదలు నెంతయవార్యపరాక్రమక్రమం
 బెంతటిరాజ్యభోగములు నెంతటిబంధుహితాలిగల్గినం
 జెంతదొలంగునేకులముశీలమువంశమువృద్ధివొందునే
 సంతతిలేకయున్న బుధసత్తమయేమనివిన్నవించెదన్. ౮౨.

క. కాపునధరణీభారం
 బేవగనైననుభరింపనికనొపగలే
 నొవిమలాత్మకవేగమె
 భావింపుముసుతునిబడయభావములోనన్. ౮౩.

వ. అని యిట్లు విన్నవించిన వసిష్ఠుం డాత్మగతంబున నూహించి య
 వ్వునుజేన్ద్రున కిట్లనియె. ౮౪.

క. జగతీనాయకసీమది
 వగవంగానేలసకలవసుధాతలముం
 దగఁబాలనమొనరింపం
 దగునత్పత్రులనుబడసెదవునిక్కముగాన్. ౮౫.

గీ. పుత్రులనుగోరువారలీపుడమిలోనఁ
 బుత్రకామేష్టేజేయఁగాఁబొందవచ్చు
 ననుచునిగ మార్గములుపల్కునట్టియధ్వ
 రంబొనర్చుమునీకాంక్షితంబుగలుగు. ౮౬.

వ. అని వసిష్ఠుండు పల్కుచున్నంత సూతుండు దశరథుం గాంచి యి
 ట్లనియె. ౮౭.

ఋశ్యశృంగముని చరిత్రము.

సీ. రాజేంద్రవినుమంగరాష్ట్రాధినాథుడౌ
 రోమపాదుండుదద్భామి నెచట

వాసలు లేమిచేవర్ష హూమంబులు
 పలుమఱుసేయించిపడయ రామి
 జింతనొండుటయుభూకాంతునిబొడ గాంచి
 యచటిసన్నెనుల్లిట్లనిరి తెలియ
 సధిపవిభాండకుండనుమునితనయుండు
 చిరతపోనిధియుశ్యశృంగుడలరు
 నాతఁడుజనించినది మొదలడవులందు
 దప మొనర్చుచుగడునిష్ఠఁడవిలివెలయు
 భావనిర్మలినుండుప్రభావశీలు
 డెప్పుడుఁబురములనతివల నెఱుంగఁడరయ.

౪౪.

క. అమ్మనిచంద్రుఁడుమనరా
 జ్యమ్మునకరుదెంచినన్ని జమ్ముగనతివ
 ర్షమ్ములుగురియునుధరస
 స్యమ్ములుఫలియించుబ్రజకుసౌఖ్యం బెసఁగున్.

౪౫.

వ. కావున.

౪౬.

క. జననాథాగ్రణివినుమా
 ఘనమునివరుదోడితేరగణి కాసతులం
 బనుపుమననాతఁడలరుచు
 మనసిజతంత్రజ్ఞులైనమగుపలననిచెన్.

౪౭.

గీ. ఆపొలంతులాత్తలలరంగఁగైసేసి
 వింతభక్త్యములనుసంతరించి
 నిజపురంబువెడలినిర్మానుషంబగు
 విజినమునకుఁజనిరితపసివరయ.

౪౮.

వ. ఇద్విధంబున నయ్యిందుముఖులు సందడించుచు మందగమనంబున
నందియలు గదలి రొదలు సలుపఁ బడంబు లిడుచుఁ, గనకరత్న
ప్రభాభాసితం బగుభూషణంబుల ధశధశత్కాంతంబు లెల్లెడలం బిక్క
టిల్లం జేయుచు, వీరమోహినీదేవతలకైవడి వనంబున నెల్లెడలం
గ్రుమ్మరి మెల్లమెల్లన ఋశ్యశృంగు నాశ్రమంబుఁ జేరం జనుదెంచు
టయు నప్తానంద్రుండు వారలం గాంచి దేవర్షు లనుతలంపునం
బ్రత్యుత్థానం బొనర్చి యాతిధ్యం బొనంగి తోడ్పెచ్చి యుచితాస
నంబుల నునిచి తానం దత్సమీపంబున నివసించి వారల సుకుమార
లావణ్యవిలాసవైభవంబులకు విభ్రమం బంది డెందంబున నిట్లని
తలపోసె.

౯౩.

క. కనివినియెన్నండెఱుంగము

మునిముఖులలోననిట్టిమూర్తులు పీఠ

ల్లనతాపసాకృతులుగొని

వనమునఁజరియించుత్రిదశవర్షులునుష్టి.

౯౪.

క. అనిమది నెంచివిభాండక

తనయుండవ్వార సతులఁదాపసులనుచు

స్వినయమునఁదత్కంచంబులఁ

దనకరముననంటిపలికెఁదానిట్లనుచున్.

౯౫.

క. ణా మ్మొకటిగలమమాకుశి

రమ్మననతికఠినముగ నురమ్మలమీకుం

గొమ్మలురెండైమ్మదులత

రమ్మగఁగనుపట్టెనేవరమహిమయొక్కో.

౯౬.

కా. మీకాపాయములాత్మకిం పెనుగఁగామిం చెన్విచిత్రంబులై

యీకాంతారమునందుఁగల్గుమునులం దేవట్టునం గావమీ

యాశారంబులునీతనుమ్యతులునీయుడంబుకావేరులి

శ్లేకానవ్యసీయించియుండుమరుమాకెంతేగృహంబెల్లరే. ౯౭.

వ. అనిన నత్తలోదరు లమ్మునివరుం గాంచి మృదుమధురధార లోలుకు
నిస్వనంబున నిట్లనిరి. ౯౮.

క. మునివరవినుమీచేరువ

వనముననెల్లప్పుడునునివాసంబుగమే

మనుచెందుచుండుమియ్యెడ

నినుగనజనుదెంచితిమివినింద్యచరిత్రా. ౯౯.

క. మాయాశ్రమముననిరతముఁ

బౌయకఫలియించుదివ్యఫలములివిగొబో

నేయుముదీనిమహిమచేఁ

గాయజునింగెలువనగునుగ్రమమునననఘా. ౧౦౦.

వ. అని పల్కి- యా కుల్కు-మిటారులు తమచే నున్న లడ్వంబులు జాల
రులు జలంబుల నున్నమీనంబులకు వల వేయుచందంబున నవ్వన
వాసినిం జేకొనుట కిదియె మూలం బని తలంచి యొసంగుటయు
నతం డవి మహాప్రియంబునం గైకొని భుజియించుచుఁ దన్తాధుర్యం
బునకు నానందం బంది యమ్మందయానలతో నిట్లనియె. ౧౦౧.

క. మావనమునఫలములయం

దీవిధమగుచుచియెటుంగమెన్నండహహా

శ్రీవరునకర్పితంబౌ

మీవంటిక్కతార్థులెన్న మేదినిగలరే. ౧౦౨.

క. అనిపల్కుచుమాసిండుండు

దనమదినిర్మలమృదుసంబునభుక్తత్రగన

వ్యవజములులతోన్నహం

బానరించుచుమెలఁగుచుం దెనుఁదెలుఁగమిచేఁ.

౧౦౩.

వ. అంత.

౧౦౪.

సీ. ఒకలేమగుచములనురముననాటఁగీ

లించిబిగ్గరఁగొంగలించివిడుచు

నొకఁగొవ్వుజిగిమోవి నెసర నానఁగనిచ్చి

రుచిఁదెల్పుమనివేడురూఢిమీఱ

నొకతలొదరిచెక్కులొయ్యననొక్కుచు

ముదముదీపింపఁ గాముద్దవెట్టు

నొకవధూరత్నంబుప్రకటితచాతుర్య

మంజుభాషణములమరులుగొల్పు

నింతులిబ్బంగినమ్మనికాంతుఁగొంత

వింతసరసంపుఁజెయ్యులవిస్తరించి

మమతఁగల్పించిచెలరేగిమరలివత్తు

మనుచువచియించిచనిరాత్తలలరనవుడు.

౧౦౫.

వ. ఇట్లమ్మానినీమణు లచ్చోటువాసి యచ్చేరువ నొక్క వనాంతరం

బున నివసించియుండి రంత ఋశ్యశృంగుండు.

౧౦౬.

ఉ. వారిమనోహరాకృతులువారిమృదుత్వవచోవిలాసము

ల్వారినిజాంగసద్రుచులువారికటాక్షవిచక్షణత్వము

ల్వారిదయాంతరంగములువారకనెంచుచునాటిరేకడ

స్థూచుకురాక తామదినిఁగుండుచుఁజింతిలఁజొచ్చెనెంతయుఁ. ౧౦౭.

ఉ. తాపసులెంచుఁబోయిరోకొతప్పక వెంబడి నేగనైతినం

తాపముఁజెందనయ్యెమదిదారుణమావనమందునొంటిమైఁ

బ్రాహ్మదొంగియున్న యెడఁబాపపుదైవముగూర్చివారలం

బ్రాహ్మపెరుంగనైతినికఁ బాయనిచింతభరింపనేర్తునే.

౧౦౮.

క. ఎన్నఁడుచూడంగల్గును

గన్నులకఱవెల్లఁదీఱఁగానమ్మునులన్

సన్నుతమతుల్యువారలు

నన్నెదలోమఱచియేవనమునకుఁజనిరో.

౧౦౯.

వ. అని యివ్విధంబున నవ్విభాండకసుతుం డంతరంగంబున నంతంతం

జింతించుచు నుంటయు నమ్మునాఁటిరేపకడ నగ్గణికాశిఖామణు

లెప్పటియట్లం గైచేసి హంసయానంబులం దదాశ్రమంబుఁ జేర నరు

దేరం గాంచి పెన్నిధిఁగన్న పేదయుంబోలె నెదురు చని యానంద

బాష్పంబు లోలుకఁ బలుకుచుం దోడ్తెచ్చి యానీనులం జేసి వార

లతో నిట్లనియె.

౧౧౦.

గీ. నిన్నరేయెల్లమదిఁబూనినిలుపరాని

తాపమునఁగఁది నెలలఁదత్తమునొంది

పరమమునులారనాతపఃఫలముకతన

మిమ్ముమఱిలఁగనుంగొంటిమేలుఁగంటి.

౧౧౧.

క. అనివినయంబొనరించుచు

మునిముఖ్యుడవారిఁగలసిముదముదలిర్పం

దెనఁగుచునుండఁగనాతనిఁ

గొనిపోవందలఁచిచేరఁగొనిపలికిరొగిన్.

౧౧౨.

క. మునివరమాయాశ్రమముల

ననుస్రేందఁగఁగాంచిమముఁగృతార్థులఁజేయం

జనుఁగానపటకునీవిక

ససఘాచనుదేరవలయునన్దురాగమునన్.

౧౧౩.

ఉ. అచ్చటిపల్లె శాలలుమహాత్మమహారజతప్రయుక్తము

ల్లచ్చనలంచు నెంచకుము తాపసులున్నముఁబోలువారలా
ముచ్చటలెన్న నామరునిమూర్ఠతనమ్ములఁ బాఱఁదోలఁగా
వచ్చునికేమి దెల్పనగువారకనీవు నెఱింగెదాసుమీ.

౧౧౮.

వ. అని యనేకవిధంబుల నవ్వెలందు లస్తుహనుభావు నొడంబఱచి
యమానుషం బగువనంబు నుండి మదకరీంద్రంబునుం గొనివచ్చు
కరిణీసముదయంబునుంబోలె దదాశ్రమం బశ్రమేబునం బాపి
విభాండకు దెసభయంబున నలుదిక్కులం గాంచుచు నరణ్యం బతిక్ర
మించి జనపదంబునకుఁ దోడ్చెచ్చి రంత.

౧౧౯.

క. వానలుగురి సెనమితమై

మానుగ సస్యములువం డెమహి నెల్లెడలం
బూనినకఱ వెడఁబా సెను

దానననావృష్టిదోషతతియుఁదొలంగె.

౧౨౦.

గీ. అంతగోమహామండప్పుని కెదురేగి

వినయమునను దెచ్చితనతనూజ

శాంత నెసఁగినిజగృహంతరంబుననుంచి

యున్నవాఁడుసద్యశోన్నతముగ.

౧౨౧.

క. కావుననమ్మనిబుత్విజాఁ

గావేడియుఁ దెచ్చిపుత్రకామేష్టేదగం

గావింపసుతులునల్వరు

భూవరగల్గుదురునీకుఁబూర్ణమహిమచే.

౧౨౨.

గీ. ఈతెఱఁగుమున్ను నాతోడ నెఱుంగఁబల్కి

నిండువేడ్కననత్కుమాయంధుగాన

నటులొనర్చుమటం చే దెల్పుటయుసూతుఁ

దగినభంగులఁగొనియాడిదశరథుండు.

౧౧౯.

చ. కనకరథంబు నెక్కిభటకాండముతో మతనేగిరోమహా

దవరవరాగ్రగణ్యఁగనితత్సదనంబుననున్న ఋశ్యశృం

గునకతిభక్తి మొక్కిమదిఁగూరిమిఁ బెంపుచుశాంతతోడనా

ఘనునటులెచ్చెఋత్విజునిఁగావరియించియయోధ్యఁజేరఁగాఁ.

గీ. అట్లయోధ్యఁజేరియమ్మునినాథుని

శాంతతోడనిజనిశాంతమునను

నిలిపిప్రియముదోఁపనిత్యపూజనములఁ

దనియుఁజేయుచుండెదశరథుండు.

౧౨౦.

వ. అంతఁ బూర్వకాలంబునందు.

౧౨౧.

మ. దశకంఠుండతిఘోరవిక్రమకళాఘోరేయఁడైమించిదై

త్యశతంబుల్పనుఁగొల్వఁగకములనంతంగెల్చిబాధింపదు

ర్షశచేతన్విబుధాభివేజనిమహారాన్పాలయాస్తాస్త్రిజే

శశతానందయటంచువేడికొనభాషానాథుడత్యాదృతిఁ.

౧౨౨.

గీ. వారిదోడ్కొనిచనిదుగ్ధవార్ధిఁజేరి

యక్కజంబుగనొక్కచోఁజక్కనిలిచి

వాసుదేవునినిజమనొవారిజమున

నొచిభయభక్తులొనరనుతించెనిట్లు

౧౨౩.

ప్రహ్లాదాని దేవతలు క్రిమన్నరాక్షసుని భూమి నవతరింపం బ్రార్థించుట.

సీ. క్షీరమావక్షయాశ్రితమానిజనపక్ష

నిఖలజగద్రక్షసీరజాక్ష

క్షీరాభిశయననిర్జితదితినందన

కారదాహ్లానవస్వర్ణవసన

కాస్తుభమణిభూషఖండితకలిదోష

కమనీయతరవేషకమ్రభాష

త్రిదశవందనపాత్రదివ్యకోమలగాత్ర

పరమపవిత్రశుభదచరిత్ర

భక్తహృత్పంకజనివేశభవవినాశ

కాలజీమూతసదృశాంగఖగతురంగ

కమలహితతేజదీనాళికల్పభూజ

యవధరింపుముదేవమహానుభావ.

౧౨౫.

ఉ. రావణుడీజగంబులఁబరాక్రమలీలలసంచరించుచు

ద్వేషపురంబులంగలఁచిధీరతనేఁచుటకోర్వలేమిచే

నీవగనిర్జరాభిజగదీశ్వరనిన్నరణంబుజొచ్చియెం

తేవినిపింపసాఁగెననుదెంచికృపంబొడగాంచిబ్రోవవే.

౧౨౬.

క. దీనజనోద్ధరణమునుం

దానవసహారణమునునదామునివరస

న్యాసమున్నీపనిగా

దేనలినదళాక్షజలనిధిసుతాధ్యక్ష.

౧౨౭.

వ. అని యేకాగ్రచిత్తుండై పలుదెఱంగుల వినుతించు నలినగర్భ నుద్దే

శించి యవ్వాసుదేవుండు మేఘగంధీరా రావంబున నిట్లనియె.

క. వనజాతాప్తాన్వయపా

వసుఁడగుదశరథనృపాలవక్త్రునకునునే

దనయుఁడనైఋతలంబున

జనియింతుఁ రావణునివెనన్దరియింతుఁ.

౧౨౮.

గీ. అవనిపైమీరుదమతమయంశములన

హీనభుజవిక్రమాటోపమెనఁగునట్టి

కపివరులఁగల్గఁజేయుఁడుక్రమముతోడ

నరిహరణమునమల్పహాయంబుకొఱకు.

౧౩౦.

వ. అని యప్పురాణపురుషుం డానతిచ్చినఁ గమలభవు డమరులం గని
యిట్లనియె.

౧౩౧.

హరిదశరథాత్మజుండై

ధరణింజనియించికూల్చుదశకంధరుని

స్తరమునకుఁదోడుగావన

చరులంబుట్టింపుఁడధికసంతోషమునన్.

౧౩౨.

వ. మున్ను నే నావలించుటయు మద్వదనగహ్వరంబునం దుండి జాబ
వంతుం డన నొక భట్లొకవిభుండు గల్గి దీర్ఘాయుష్షుంతుండై ప్రసిద్ధి
నొందియున్నవాఁ డనిన నింద్రదార్కగంధవహవిశ్వకర్తాద్యఖిలామ
రోత్తములు వాలిసుగ్రీవాంజనేయసలప్రముఖవలీముఖులం గల్పించిన
వారును మహాబలపరాక్రమాన్నితులై కొండలు వాలినఁ గొండలు
సుగ్రీవునిం గొలిచి కిష్కంధానగరంబున మతంగ ఋశ్యమూకమాల్య
వదాదినగంబుల మహారణ్యంబుల పసియించియుండి రంతఁ గొంత
కాలంబునకు నయోధ్యాపురవరంబునందు

౧౩౩.

క. దిననాధకులుఁడుదశరథ

జననాథుండొక్కనాఁడుసచివులచేన

న్మునిముఖులగువసిష్ఠా

ద్యనఖులఁబిలిపించిపలికెనతిహ్నమునన్.

౧౩౪.

గీ. యతికులాధ్యక్షులారమహాత్ములార

సుతులఁబడయంగఁగోరియేనతులితముగఁ

బుత్రకామేష్ఠినొనరింతుఁబొసఁగమీరుఁ

దత్త్రీతువునికృపింపఁగాఁదలఁపుడివుడు.

౧౩౫.

చ. అనుటయునమ్ముచుల్బలికిరజ్జహితాన్వయవార్ధిచంద్రసి
మనమునఁగోరుకోర్కీయనుమానము లేకఫలింపనానుభూ
మినిన్పపతుల్ను తింపహయమేధము సేయుముమున్న నంతరం
బుననుదనూజాలంబడయఁబూనియొనర్చుముతన్తఖంబొగిన్. ౧౩౬.

క. ఇదిమధుమాసంబగుట
న్నది నెంచిసులగ్నముననుమఖయోగ్యంబై
పొదలుతురంగమునువిడువు
మెమఁగెందును లేక నొక్కయేఁడుచరింపన్. ౧౩౭.

దశరథుఁ డశ్వమేధయాగము సేయుట.

క. అనిమునివశ్యులుదెలిపిన
వినిదశరథుఁడొత్తసలిరివిడిచెహయంబుం
దనబిరుదుపట్టికయునుదు
టనుగ్రాలఁగఁగాచుటకుభటచయముజనఁగాన్. ౧౩౮.

వ. అంత నయ్యశ్వం బొక్కసంవత్సరంబు చతుస్సాగరావేష్టితం బగు
భూమండలం బంతయు నిజేచ్ఛం గ్రుమ్మరి జయంబుఁ గాంచి యెప్పటి
యట్ల మధుమాసం బేతేర మఱిల వచ్చునమయంబున. ౧౩౯.

సీ. దశరథాధీశుండుదగుశిల్పవరులచే
సరయువు చెంతవిశాలముగను
బ్రవిమలాధ్వరశాలబాగొప్పనిర్మించి
వలయుసంభారముల్యరుసఁగూర్చి
శ్రౌతధర్మక్రియాచారతత్పరవిప్ర
సత్తమసంఘమాయత్తపఠిచి
కాకిరాజేంద్రకేకయజనకాంగభూ
పాలముఖ్యులఁబిల్వఁబంచిమఱియు

బంధుహితకోటిరావిందిపారజనుల

నెల్ల నేవేళలందుండ నేర్పఱిచి

ధనకనకవస్తువాహనతతులమర్చి

తానుగృతకృత్యుడైయున్న తరుణమునను.

౧౪౦.

క. ఘాటకమరుదెంచినిరా

ఘాటంబుగ సవనశౌలంగనియటఁజొరస

మైటిన్మపాలుండధ్వర

వాటికిఁజనియజ్ఞదీక్షవాంఛవహించెన్.

౧౪౧.

సీ. అంతటసుముహూర్తమరుగుదేరవస్థి

ఋశ్యశృంగసుయజ్ఞకశ్యపాది

మునులుఋత్విజాలుగామునుకొనిసవనకుం

డముప్రజ్వరిలఁజేసిక్రమముమీఱ

జలచరవనచరసర్పవిహంగాది

పశుశత్రయమొక్కపటుహయంబు

యాపాగ్రబద్ధమైయొప్పడత్పలలము

లేవడమంత్రంబులవ్రేల్చుచుండ

సనలుడయ్యెడస్తప్తజిహ్వలవెలింగె

నలఘుతరముగనాజ్యహుతులుసెలంగె

నంబరముగప్పెహూమఘామంబుసవల

యాగభాగములొసఁగిరయ్యమగులకును.

౧౪౨.

వ. అంత.

౧౪౩.

సీ. నేడుగడకావణునిబారినిర్వహించి

కోటికడుపారసన్నంబుగుడువఁగలిగె

ననిహవిర్భాగములుగొనియమితముగను
సంతసిల్లిరివేల్పులాసమయమునను. ౧౮౪.

క. జనవరుడధ్వర్యులకుం
దనివారగగోట్లకొలదిధనములొసఁగితా
మనమలరవిప్రులకుమణి
కనకాభరణములదృప్తిగావించితగ్గ. ౧౮౫.

గీ. పౌరజనులకుభటపరిచారకులకు
విమలవస్త్రాభరణములువేడ్కనొసఁగి
క్రతుసమాప్తినిగావించిక్షీతితలేశుఁ
డవభృథంబాడిమదిఁగుతూహలమునెందె. ౧౮౬.

ప. ఇట్లన్మనుజవల్లభుం డగు దశరథుం డశ్వమేధంబు నిర్విఘ్నంబుగా
నొసర్చి యనంతరంబ జ్యోతిష్టోమవిశ్వజిదాదియాగంబులఁ జేసి పుత్ర
కామేష్టి నుపక్రమింపఁ దలంచి ఋశ్యశృంగముసీద్రునిం బ్రార్థించి
ఋత్విక్కుఁగా వరియించి సుమత్రునిం గాంచి సర్వసంభారంబుల
నొనఁగూర్చ నియమించుటయును. ౧౮౭.

సీ. మనుజేంద్రునాజ్ఞసుమంత్రుండుయాగసా
మగ్రుల నెల్లసమగ్రముగను
సంతరింపఁగనుదశరథుండుఋశ్యశృం
గాదిహానులఁగూడిమోదమలరఁ
బుత్రకామేష్టియద్భుతముగాఁగావించి
ధరణీసురాళికిధనములొసఁగి
బహిర్ముఖులహవిర్భాగంబులనుదన్ని
హరిచరణధ్యాననిరతుఁడగుచు

నుండులేటిహామకుండమునుండియుజ్జ
పురుషుడొక్కపైడిపల్లెరంబుననుబాయ
సంబునిడికొనితెచ్చియొసంగిచనిన
హర్షమంచుచుగైకొనియవనివిభుడు.

౧౪౮.

క. సగముసగెన్గొనల్యకు

సగమునసగమచురగొనియొసగెగైకకునా
సగమునసగమునతియును
మిగిలినసగమునునొసగెనుమిత్రకునంత.

౧౪౯.

గీ. వారలప్పాయసాన్నంబునారగించి

గర్భములుదాల్చిరంతభూకాంతుడలరి
యిష్టదేవతలకునుసతుష్టిగలుగు
నటులుపూజించుచుండెనయ్యవసరమున.

౧౫౦.

శా. మేనుల్పింతగుకాంతిజెందెదెలిడాల్పిం చెన్నుభాజ్జంబుల

న్నానాటన్నలుపెక్కెజూచుకములున్నధ్యంబులున్నొగలు
బీనత్వంబువహించెనూర్పులెసగెందెంపొందెగోర్కుల్లగ
న్నానారుచ్యపదార్థసంగమరుచిబ్రాపించెనబ్బొట్లకు.

౧౫౧.

క. అడుగులిడునెడనుదడబడె

దొడవులుగడుభరములగుచుదోచెమృదాశ
ల్విడువకలొడరెనుజెప్పుట

లొడలందొడియందొడంగెనుడుపముఖులకు.

౧౫౨.

వ. అందు.

౧౫౩.

క. అంబుజనాభుడునిజగర్భం

బునవెలుగొందుకతనభటుతరయాపా

డంబరయైకాసల్యా

బింబోష్టిసెలంగెజూడబ్రయముదలిర్ప.

౧౫౪.

శ్రీరామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నుల జననము.

వ. అంత.

౧౫౫.

సీ. నెలలుపండ్రెండునునిండఁగాజైత్రశు

ద్ధనవమినీనౌమ్యుదినమునందు

నదితారకనుమధ్యాన్తకాలంబున

గ్రహపంచకంబుచ్చగృహములందు

రాజల్లగురుడురేరాజుతోఁగూడఁగ

రక్కటకలగ్నంబునఁగలుషభీము

రఘుకులాంభోనిధిరాకాసుధాధాము

దివ్యలక్ష్మణకళాభవ్యధాము

శుభగుణారాముభీకరాసురవిరాము

సంబుదశ్యాముసకలలోకాభిరాము

శ్రీవఘామణిలనదురస్సీమురాముఁ

గనియెఁగొసల్యుదివిజులమనములలర.

౧౫౬.

క. అకలంక మైనపువ్వు

రక్తలితగురువాసరమునర్పుచురాశినిఁజ

క్రకళావిద్యాతునిడిం

భకునిఁగైకేఁగుగనియెభరతుశుభరతుఁ.

౧౫౭.

క. ఫణితారకమునసన్నుత

గణయుతకర్కటకరాశిఁగవిదివసమున

స్ఫటిపతిశంఖాంశులల

క్షుణ్ణశత్రుఘ్నులసుమిత్రగనియెన్వేద్యుఁ.

౧౫౮.

వ. అయ్యవసరంబున.

౧౫౯.

నీ. తరగలతోడసాగరసప్తకముపొంగె

సభమునదేవదుండుభులుమ్రోసె

నమరులుగురియించిరలరులసోనల

నాడిరచ్చర లేమలతినయమున

గంధర్వముఖులుగానముల్పల్పిరి

గంధానిలంబునల్లడలవీచె

బ్రహ్మరుద్రాదులుపరితోషమందిరి

మంగళవాద్యముల్లహిజెలంగె

నెల్లజనములుసంతసముల్లసిల్లి

నుత్సవంబులొనర్చిరొండొరులఁగూడి

గరుడగమనుండుసాకేతపురవరమున

సజ్జబౌంధవకులజుడైయవతరింప.

౧౬౦.

వ. అంత దశరథుం డంతకంతకు సంతరంగంబున సత్యంతసంతోషం
బంది మంతనంబున వసిష్ఠాదిమహర్షుల రావించి నేత్రోత్సవంబుగాఁ
బుత్రోత్సవంబు గావించి భూసుగుల కసంతం బగుధనంబు లొసంగె.
అవంతరంబున జాతాశౌచం బతిక్రమించుటయు వసిష్ఠుండు పుణ్యా
హవాచనఁజూచుమాదివిధు లాచరించి కౌసల్యానందనునకు రామ
చంద్రుం డనియును గైకేయీతనూభవునకు భరతుం డనియును
సుమిత్రాత్మజు లగుకవలకు లక్ష్మణశత్రుఘ్ను లనియును నామకర
ణంబు గావించిన.

౧౬౧.

క. గోధూహిరణ్యముఖ్యమ

జాభూరిధరామరాళిక మితంబుగనా

భూభర్తయొనఁగిమిక్కిలి

వైభవమున వెలసెరాజవర్మలువైగడన్.

౧౬౨.

వ. అంత.

౧౬౩.

సీ. తల్లులుదామలుదమునర్థిఁ బెంపన

బౌలుగునల్వరు బౌల్యమునను

కల్లరినగవులఁగఁములుద్రిప్పుచు

నల్లనల్లనఁదప్పటడుగులిడుచుఁ

దడఁబడునుడువులునుడువుచునాటపా

టలఁబ్రొద్దుపుచ్చుచుఁ జెలువమరుర

ముద్దులుగుల్కుచుమోహనాకారులై

మానుగానందఱమరులుగొల్పి

దినదినంబభివృద్ధిచేదేజరిల్లి

యవలఁజొలోపనయనంబులందితోడి

బాలకులఁగూడియాడుచుఁ బార్థివునకు

నిండువేడుకలొనరించుచుండిరవుడు.

౧౬౪.

క. రామునిజతగాలక్ష్యణుఁ

జేమారకకొలుచుచుండునిలశత్రుఘ్నం

దామాడ్కిభరతునుద్దిగ

సామోదంబుగఁజరించునహజముగాఁగన్.

౧౬౫.

ప. ఇట్లు కూడి యాడుతఱి నొక్కనాడు సమానవయస్కులతోడ

రామచంద్రుండు గందుకక్రీడ సల్పునమయంబునఁ గైకేయిదాసి

మంథరయనునాతి యడ్డంబు రా రాముండు సేతికోలఁ గాలు విలుగ

ప్రేసిన నది యాత్మగతంబునఁ గ్రోధం బుంచి చనియె. ఇవిధంబున

దినదినప్రవర్ధమాను లగురామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులఁ జదివించు
నుద్దేశించి దశరథుండు వసిష్ఠమానీంద్రు రావించి యొప్పించిన.

ఉ. అప్పును జేంద్రసూనులపుడమ్మునినాథునిచేసమస్తవే
దమ్ములునత్పురాణములుదప్పకయన్నియునభ్యసించిహ
ర్షమ్ముననస్త్రిశస్త్రివిధినాంగముగాఁగఁగఁహించిబాహుకౌ
ర్వమ్మునవన్నె కేక్కిరభియాతజనమ్ములకాత్రదూలఁగాఁ.

వ. మఱియు రథగజతురగారోహణంబులఁ బ్రసిద్ధి మొంది సంగరరంగం
బున వైరుల గెల్పుతెరింగు సాంగంబుగా నెఱిగి సామభేదాది
చతురోపాయంబులఁ దెలిసి సకలసన్మణంబులఁ దేరి జగన్మోహనా
కారులై వెలింగెడికుమారులం గిని దశరథుం డానందాంబుధినిఁ
దేలుచున్నంత నొక్కనాఁడు.

౧౬.౮.

విశ్వామిత్రాక్షమనము.

క. ప్రకటతపోవిధవాతిశ
యకరుడుత్రైలోక్యవినుతయశుడనప్రశుడ
త్యకలంకచరితుడగుకొ
శివుడరుదెంచెన్నవాలశేఖరుకడుగుఁ.

క. వచ్చినమునివర్యనకు
 నైచ్చెర నెమరేగిహ్న చేతస్కంధై
 మచ్చికలోదశరథుడా
 సచ్చరితునిదోడితెచ్చిసరగునసంతకం.

౧౭౦.

గీ. అర్ఘ్యపాద్యామలొసఁగియర్హాసనమున
నునిచిభయభక్తిఁబూడింపమునివరుండు
దత్తభికులవసిష్ఠాదితాపసులను
గాంచికుశలంబడిసిన్పృథుఁగాంచివలికె.

క. కుశలమెనరవరనీకుం

కుశలమెభూప్రజకుబంధుకోటికినెల్లం

కుశలమెనీకులసతులకుఁ

కుశలమెవంశకర్మలైనకూర్కిసుతులకుఁ.

౧౭౨.

వ. అనిన దశరథుం డి ట్లనియె.

౧౭౩.

క. మునివర్యభవదనుగ్రహ

మునసర్వశుభంబుమాకుమునుకొనుమీర

ల్లనుదెంచినట్టికాగ్యం

బనఘాయెఱిగింపుఁజెడ్డియెననొనర్తుఁ.

౧౭౪.

వ. అనిన విశ్వామిత్రుం డి ట్లనియె.

౧౭౫.

చ. నరవరయేనొనర్చునవనంబునకుంగడువిఘ్న కాదులై

పరువడిమాంసగ్రక్తములపారముగాఁగురియిం చుచున్న శా

చరులుచరింతురిద్దఱునసాధ్యులుగావుననన్దరాత్మలం

బారిఁగొనరామచంద్రునతిపుణ్యనిబంపుముతెంపుమీఱఁగాఁ.

వ. అనినఁ దద్వచనంబు లతి కఠోరంబు లగునారసంబులభంగిఁ గర్ణ

యుగ్గంబున నాటఁటయు మూర్ఖిల్లి కొంతతడవునకుం దెలివైంది

దశరథుండు విశ్వామిత్రుం గనుంగొని ముకుళితకరమలుండై మెల్ల

మెల్లన ని ట్లనియె.

౧౭౬.

క. మునివరబహువత్సరములు

తనయుల లేమికినివగచితగుయజ్ఞంబే

నొనరించినట్టివీరలు

గనుమఱుఁగైయున్నదాళఁగావశమగునే.

౧౭౭.

క. అతిబాలకుండురాఘవుఁ

డతులితశస్త్రస్త్రివంతులనురుఱువారి

స్తత్య మొనరింపఁగ నేర్పున

మతినియెడ నిట్టితలఁపుమానుముకృపచేఁ.

౧౭౯.

ఉ. తాపసవంశ వర్యవినుతావకయజ్ఞమునాదరింపఁగా

నేపునసేనలంగొనియునిప్పుడెనీవెనువెంటవచ్చియా

పాపపుడైత్యజాలములఁబట్టివధించిమఖంబుఁగాచెడ

న్బావఁడురాఘవుండతనిఁబంపఁగఁజాలశమింపుమిత్తటిఁ.

౧౮౦.

చ. అనవినికొళికుండనియెసర్కకులేశమదీయవాంఛితం

బొనరఘటింతునంటివిపుడోడెనాత్తజాఁబంపుమన్నచో

మునుమనువంశజాతనృపముఖ్యులుసీక్రియఁబల్కిబొంకిరే

దనుజులజేయులొకతనఁదావకసూనుఁడెత్తుంచువారలఁ.

౧౮౧.

క. రాముఁడుదక్కనొరులచే

నామనుజాశనులుద్రుంగరటుగావునసీ

వీమాత్కిఁగొదవలెన్నక

యామోదంబుననుబంపనగునావెంటఁ.

౧౮౨.

ప. అదియునుంగఁక.

౧౮౩.

మత్తకోకిల. రాముఁడాత్తజాఁడంచునెంచకురాజసత్తమదిత్తమం

దీమహాత్ముఁడువిష్ణుఁడవ్యయుఁడిందిరారమణీశుఁడు

ద్వామసత్త్వఁడనంతుఁడాఘ్యుఁడుదారసద్గణధాముఁడా

సోమశేఖరవంద్యుఁడైతగుసున్నునమ్ముధరాధిపా.

౧౮౪.

మత్తకోకిల. దేవకంటకులైనదైత్యులఁదెంచఁగోరివసుంధర

దేవదేవుఁడుమానవాకృతిఁదేజరిల్లజనించినాఁ

డీవిధంబిపుడేనెఱుంగుమనీవసిష్ఠుఁడెఱుంగునీ

భావమందనుమానమందకపంపఁగాఁదగురామునిఁ.

౧౮౫.

క. అనిగాధేయుడుదెల్పిన

మనుజాధిపుడవ్వసిఫ్తమాసీంద్రునిగ

నైసుటయునయ్యఘదూరుం

డనియెన్ద్రశరభునిఁగాంచిహర్షముఁబొటన్.

౧౮౬.

క. అడిగినదొనఁగెదననుచు

స్తడయకయిమ్మునికిఁబలికితప్పఁగనౌనే

నుడివిననుడువులులేదనఁ

బుడమినినపయశముకాదెభూపవరేణ్య.

౧౮౭.

క. అదిగాకయర్కరులజాల

సదమలమగుకీర్తులెల్లనమయుటకాదే

మదిననుమానమునూనక

ముదమునరాఘవునిఁబనుపుమునిపతివెంటన్.

౧౮౮.

గీ. అఖిలశస్త్రాస్త్రసంపన్నుడరయనీతఁ

డసురులనుద్రుంపఁజాలఁడేయాహవమున

నీతనూజానిరణరంగనిపుణఁజేయఁ

దలఁచిపిల్చుటగానిప్థతలఁపుమధిప.

౧౮౯.

క. అనుచువసిఱ్ఱుడుదెల్పిన

జననాథుండాఱిడిల్లినత్వరమొప్ప

స్తనముద్దతనయుడగురా

మునిఁబిల్వంబనుపనతఁడుముదమలరారన్.

౧౯౦.

క. తమ్ముడుదానుందల్లుల

సమ్మతిఁగైచేసిమిగులశస్త్రాస్త్రముల

య్యమ్ములపొదలుంగోదం

డమ్ములుఁగొనిమందిరమువెడలిరున్నతులై.

౧౯౧.

చ. హరిహరయుగ్మమోతలఁపనర్కసుభాంశుయుగంబాయంచుఁజూ
పలులుభ్రమింపదీధితివిభాసితకోమలదేహయుక్తులై
సరసిజవత్రనేత్రములఁజల్లనిచూపులెసంగఁజూచుచుం
జరమతులైధరాధిపునిఁజేరఁగవచ్చిరిముద్దుగుల్కుచున్. ౧౯౨.

వ. ఇట్లు చనుదెంచి రామలక్ష్మణులు వసిష్ఠవిశ్వామిత్రాదిమహర్షులకు
వందనంబు గావించి తండ్రిమోల నిలువంబడినఁ గుమారులం గని
యానందబాష్పంబు లొలుక నాలింగనం బొనర్చి చెక్కిలి ముద్దిడి
యుచు దువ్వి చెంతం గూర్చుండ నియోగించి రామభద్రు నీక్షించి
దశరథుం డిట్లనియె. ౧౯౩.

క. అన్నా రాఘవకౌశికు
జన్మంబుననసురబాధసంఘటితముగా
నన్నరభోజులఁదునుమ
న్నిన్నుంగొనిపోవవచ్చెనేడయ్యెడకున్. ౧౯౪.

ఉ. కావుననవృహాధ్వరముఁగాచుటకిమ్మనినాఘశోడుత
న్నీవునులక్ష్మణుండుఁజనినేర్చునదైత్యులనుక్కడంచియెం
తేవిభవంబునన్దళముఁ దెంపునసంగముగా నెనర్చియూ
భూపలయుంబునన్ వినుతిఁబొందుముచెందుమఝేష్టసిద్ధులన్. ౧౯౫.

రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రునివెంట వరుగుట.

వ. అని పల్కి పుణ్యహవాచనం బొనరించి శుభరక్ష లిడి భూసురుల
కనేకదానంబు లొసంగి మంగళతూర్యనినాదంబులు నెలంగఁ గొన
ల్యాదిశాంతాజనంబుల కత్రేయం గెఱింగించి తదనుజ్ఞాతుండై దశర
థుండు శుభలగ్నంబున రామలక్ష్మణుల విశ్వామిత్రున కొప్పించిన
వారలం దోడ్కొని సభాసమల వీడ్కొని చని సరయానదీతీరం
బున నాటిరాత్రి విశ్రమించి యున్నటునాఁ డరుణోదయంబున నిత్య

కర్తానుష్ఠానంబుల నెరవేర్చినయనంతరంబు గాధేయుండు బలాతి
బల లనుమంత్రంబు లా రాకొమారుల కుపదేశం బొనర్చుటయు
వారలు సప్తంత్రశక్తిచే నాకలి నీరువట్టుమొదలగురుజల వర్జించి
మహాబలతేజోవిక్రమంబుల విలసిల్లుచు నవ్వలం జని చని. ౧౯౬.

క. బలుమృగకోలాహలములు

కలకలమనిరొదలొనర్చుఖగ నివహంబు

ల్బలసుమధరితానొకహ

ములలరరాఘవుడుగాంచెమునివనమెరుటన్.

౧౯౭.

వ. ఇట్లు పొడగని యి మ్మహాపుణ్యాశ్రమం బే మహాత్ముని యధీనం బై
యొప్పు నెఱిగింపు మనిన విశ్వామిత్రుం డిట్లనియె.

౧౯౮.

మ. ఇనవంశోత్తమ తేల్పెదన్వినుముమున్నీ శానుడియ్యాశ్రమం

బుననిష్ఠందపమాచరించుటయువేబుమ్పొస్తుడేతెంచికొ

న్ననతూపుల్నిగిడించుచుండగ నుమానాథుండుగ్రోధాగ్నిచే

గనలంజూచినభస్మమైపడియెనక్కాలంబునందీయెడన్.

౧౯౯.

గీ. అంగజనిజాంగమిబ్బంగిద్రుంగుకతన

ధరణినంగాశ్రమంబనడనరెనిచట

మునిజనంబులునిర్విఘ్నముగదపంబు

గోరియొనరించుచుండురుకువలయేశ.

౨౦౦.

వ. అని యిట్లు గాధేయుం డెఱిగించుచున్నంత నయ్యాశ్రమవాసు

లగు తాపసోత్తము లేతెంచి వారలం దోడ్కొని చని యుచితోప

చారంబులఁ దృప్తి నొందించుటయు నా రాత్రి యవ్వో విశ్రమించి

మఱునాటిప్రభాతంబునందు.

౨౦౧.

క. అంగాశ్రమంబుగడచియ

నంగనిభాంగులగుకొమరులమ్మునితోడ

స్వంగాసరయాద్యయమున్

సంగతమగుచోటుదాటిచనుచోనెదుటన్.

౨౦౨.

రాముడు తాటకను సంహరించుట.

క. ఘోరాకారంబునని

ధారుణిగంపింపమానితతిభీతిల్లం

జేరస్వచ్చునిశాచరి

నారసిరఘునరుడువలికెచమ్మునితోడన్.

౨౦౩.

క. ఇయ్యింతియెవతోతలఁప

స్వయ్యేనుఁగులంతలాపువిపులొన్నతమ్మె

యియ్యెడఁగన్నడుచున్నది

చయ్యనఁదెల్పంగదయ్యసన్ననివర్యా.

౨౦౪.

వ. అనినం గౌశికుం డిట్లనియె.

౨౦౫.

సీ. అవసీశవినుకేతుఁడనుయక్షపతిసుత

తాటకాభిఖ్యచేదనరునిదియు

సుంసునిభార్యయైసుదతిమారీచసు

బాహులన్పుత్రులఁబడసిపిదపఁ

బతివియోగముఁజెందసుతులునుదాసున

గస్త్యాశ్రమముఁజేరిగర్విత్తముగ

మునులబొధింపనమ్మునిగోపమునశౌప

మొసఁగినఘోరరాక్షసులుగాఁగ

వారలిద్దఱుచుద్వసవాటియందు

సవనమునమాంసరక్తముల్చుట్లుచుందు

రివ్వనితయివ్వనంబుననివ్వటిల్లి

ప్రజలఁగౌరించునెప్పుడుఁబాపమనక.

౨౦౬.

క. కావున నిది వెలదియనం

గావలదనుమానముడిగిఘనమగుశరము

స్వేదగఁదొడఁగివేయుము

భూవరసత్కిర్తియెందుబొందుచునిన్నున్. ౨౦౭.

వ. అనిన రాఘవుం డట్టహాసం బొనర్చి ధను వెక్కిడి గుణధ్వనిఁ గావించి
ప్రత్యాశీఘ్రపాదుండై నిలువంబడిన నా రక్కసియు నాకసంబు పగుల
గర్జించుచు నాగ్రహాదగ్రయై యిరుకరంబుల శిలల టువ్వవచుం
బఱతేరఁ జండకాండద్వయంబునఁ దద్బాహుద్వయంబు రాముండు
ఖండించుటయును. ౨౦౮.

గీ. లక్ష్మణుఁడుభిష్టమంకించెలావుమెఱసి

దనుజసతిముక్కుచెవులుఖాడన మొనర్చె

దశముఖునిసోదరినిబట్టితడయకిటుల

చేయుదుననుచుసూచనచేసెననఁగ. ౨౦౯.

వ. అంత నా రక్కసి.

౨౧౦.

ఉ. మాయలఁబన్ని రాముపయిమార్గణముల్గురియింపనాతఁడ

మాయలసాయకంబులనుమాయ మొనర్పఁగఁగాంచియంతగా

ధేయుడిదేలజాలమిఁకధీరవరాగ్రణిసంధ్యలంఘదై

తేయులజేయులట్లగుటదీనివధింపుముప్రొద్దుగ్రుంకెడిన్. ౨౧౧.

వ. అని యెఱింగించుటయును.

౨౧౨.

క. ధాటిగరఘుకులవయ్యఁడు

హాటకగర్భోపమానుడగుమునియనున

మ్మాటకుజవదాటకయా

తాటకనిలఁగూర్చెఘోరతరబాణమునన్. ౨౧౩.

వ. ఇట్లు దారుణం బగు రామభీమాస్త్రింబునఁ గులిశహతిం గూలుకుంభిన్
ధరంబుభంగి మహాబీభత్సంబునం బడిన రక్కసిం గాంచి దేవేంద్ర
ప్రభృతు లానందించి రంత. ౨౧౪.

గీ. ఇంతచిన్న బుడుతఁడీ ఘోర రాక్షసి
నొక్కసాయకముననుక్కణం చె
ననుచు మెచ్చికొనుచునలరులసోసలు
గురిసిరమరవరులుగూర్చిమీఱ. ౨౧౫.

వ. ఆ సమయంబున. ౨౧౬.

క. నగ వైరి దేవగంధ
ర్వగణంబులుగొల్పవచ్చివసుధాస్థలినా
జగతీశునిశ్రీరామునిఁ
దగుగతిఁబూజించిగాధితనయునకనియె. ౨౧౭.

మ. మమురక్షించిమరాత్తులౌదనుజులన్నర్థిం చుపూనిక్కిన్నివి
క్రముడ రావృయదుగ్ధవాద్ధిశశియైకన్వ ట్టేదీదివ్యమూ
ర్తిమచుప్యాకృతిగాఁగనిట్లతనికివీయుక్తిమైచస్త్రశ
స్త్రములన్నాంగముగానొసగుముప్రశస్తంబౌప్పమానీశ్వరా. ౨౧౮.

వ. అని బిడౌజం చెఱింగించి చనియె. అంత నక్కొశికుం డమిత
హర్షాంతరంగుడై రామలక్ష్మణులం గూడి యా రాత్రి యచ్చేరువ
నున్న తాపసాశ్రమంబున విశ్రమించి య మ్మలునాడు శుచిహృ
తుడై యున్న రామభద్రుం గాంచి కరుణాయత్తచిత్తుండై. ౨౧౯.

నీ. అఖిలదివ్యాస్త్రశస్త్రావళితకుసనం
హరణములత్ప్రయోగాదివిధులు
రత్నాత్రసిద్ధుటఁదప్పకనొసఁగిన
వన్నిటఁబరిపూర్ణుడగుచు నెడుట

నావిర్భవించునస్థాధిదేవతలను
 బనిగల్గిదలఁపరమ్మనుచుఁబనిచి
 తానుసౌమిత్రియుఁడగుభక్తిమునిఁగొల్చి
 యవ్వలనొకకొంతదప్పుచనియుఁ
 జందనాగరుమందారసరళపనస
 చూతపున్నాగముఖధరాజాతములను
 మధుగళితఫలసుమములమలయువనముఁ
 గాంచిరాముఁడుగాధేయుఁగాంచిపలికె.

— ౨౨౦.

క. సురపాదపములక్రియభా
 సురమగుతరునండములనుజోద్యంబుగన
 గ్గిరిచెంతఁదోచువనమె
 వ్వరియాశ్రమమెఱుఁగఁబల్కవలయుమహాత్మా.

— ౨౨౧.

క. అనిరాఘవుండువేడిన
 వినిగాధిసుతుండుమదినివేడ్కలొదవరా
 మునిచెక్కునొక్కికొఁగిటఁ
 గొనిదరహాసంబుతోడఁగూరిమిఁబలికె.

— ౨౨౨.

క. అనఘాత్తనీవెఱిగియెఱుఁ
 గనిక్రియనన్నడుగనేలక్రమ్మనాచే
 వినఁగోరిగాదయైన
 న్వినిపించెదవినముపూర్వవృత్తాంతంబు.

— ౨౨౩.

నామవ చరిత్రము.

సీ. బలిదానపూడుప్రబలిదైత్యబలముతో
 బలభేదిముఖ్యదిక్పతులనొంచి

తైలోక్యసామ్రాజ్యతతులఁదాఁగొని
 పాఱఁదోలఁగసురల్భయమునొంది
 హరిఁగాంచిశరణన్ననతఁడదితీకశ్య
 పులకువామనుఁడనఁబుట్టిపెరిఁగి
 బలిదైత్యుఁడేనిభూస్థలినిమూఁడదుగుల
 నడిగిలోకత్రయమాక్రమించి
 యమరనాథునకొసఁగిపొమ్మనుచుఁబిచి
 తానిచటబహుయుగములుతపమొనర్చె
 గ్రమముననుగానవామనాశ్రమమనంగ
 మెప్పునిప్పుణ్యపనమిటమెప్పుదసర.

౨౨౪.

క. సిద్ధముగనిండుఁడపమ్ములు
 సిద్ధింతుటవలననిదియుఁజెరికాలముగా
 సిద్ధాశ్రమంబనంగఁబ్ర
 సిద్ధంబైయొప్పునధికశివకరమగుచున్.

౨౨౫.

గీ. వామనుండైజనించినవనజనాథుఁ
 డీవైకదనిక్కముగనిప్పుడెంచిచూడ
 నినకులంబునశ్రీరాముఁడనఁగఁబుట్టి
 మునులఁబాలింపవచ్చితివనఘచరిత.

౨౨౬.

క. నాఁడున్నీవనమిదిమఱి
 నేఁడున్నీదయ్యెనటులనేనిచ్చోటం
 బోడిమిమీఱఁగమునులం
 గూడివసీంతున్నపాలకుంజరవింటె.

౨౨౭.

వ. అనివిన్నవించిరామలక్ష్మణులఁదోడ్కొనివిశ్వామిత్రుండుస్వగీయం
 బగువామనాశ్రమంబుఁ జేరి యచ్చటిమునిజనంబులుం దాను నా

రాజకుమారులం బూడించి యుచితోపచారంబులఁ దృప్తి నొందించి
పుణ్యకథావిశేషంబుల నా రాత్రి పుణ్యరాత్రిగా నెనర్చి రంత.

విశ్వామిత్రుఁడు యాగ మొనర్చుట.

క. అమ్మఱునాఁడమ్మనివరుఁ

డమ్మనుజేంద్రుఁడగురామునానతిఁగొనియ

జ్ఞమొగిఁజేయఁదొడంగెను

సమ్మదమునసకలమానిజనపరివృత్తుఁడై.

౨౨౯.

ప. ఇట్లు విశ్వామిత్రుండు సర్వసన్నాహంబున యజ్ఞదీక్ష వహించి శుభ
లగ్నంబున.

౨౩౦.

గీ. సవనకుండంబునందగ్ని సంఘటించి

క్రమముననుయాగపశుపలలములఁగొనియ

వేసమంత్రంబులనుమునుల్పేల్చుటయును

ననలుఁడయ్యెడనప్తార్చులనువెలింగె.

౨౩౧.

వ. అట్టి యవసరంబునందు.

౨౩౨.

ఉ. చండత రాసురాళిబలసంపదలంగొనిమానియాగము

స్తండిగనిర్వహింతుమనిదాశరథుల్బుజదర్పమొప్పఁగో

దండములెక్కుడింపకయతద్వనవాటినిరేవగ్తుఁపా

స్తండతఁగాచిరెంతయునుదప్పకకంటికిఁజెప్పకైవడిన్.

౨౩౩.

వ. అంత దినదినప్రవర్ధమానంబై యాగంబు చెల్లుచుండుటయును.

క. ధీరతనాఱవనాఁడుమ

హారవములదిశలుగలఁగనసురభటులతో

మారీచసుబాహులతి

క్రూరులుచనుదెంచిమిందొకోపస్ఫూర్తిన్.

౨౩౪

- గీ. ఆకసమునండునిల్చి మేఘార్భటులను
మాయచేయజ్ఞవాటినిమాంసరక్త
ములనుగురియింపనచ్చటిమునులుగలఁగి
రామరామాయసుచునార్తరవములిడఁగ. ౨౩౬.
- క. అంబరమువగులగుణరా
వంబుజెలంగఁగనుదైత్యవర్ములమాయా
దంబరములణపఘోరశ
రంబులునిగిడించిరౌద్రరసముప్పొంగఁగ. ౨౩౭.
- వ. మఱియును. ౨౩౮.
- క. ఘనతరనాయవ్యశరం
బనఘుఁడురాఘవుఁడువంపనయ్యస్త్రిముచ
య్యనమారీచునిశతయో
జనములుగొనిచనియులవణజలనిధివైచేఁ. ౨౩౯.
- వ. అప్పుడు. ౨౪౦.
- మ. ఒకభంగిస్తరిజేరిరాత్రిచుఁడోహూరాఘవుంఁడెన్ననిం
చుకబాటుండుతఁడెంతబాహుబలుఁడీశూరుండజేయుండునా
కికనేలాబలవద్విరోధమనితానెంతేవిరక్తింబయో
ధికడందాపసవృత్తిఁబూనినిలిచెనీమంతుఁడైయంతటఁ. ౨౪౧.
- మ. అనలాస్త్రంబరిఘోసిరోషయుతతామ్రాక్షంబులున్పిజ్జ్వరి
ల్లనభోమార్గముఁగాంచిదైత్యునిపయిన్లక్ష్మ్యంబుసంధించిచ
య్యననయ్యర్కకులుండువేయుటయుఘోరాకారమైమండిత
ద్వనబాణంబుమిడుంగులుల్పదరవక్షంబుచ్చిపోదాఁకఁగాఁ. ౨౪౨.
- క. భూతంబగురామశరా
ఘాతంబునఘోర్వలేకగతజన్మంజై

- భూతలమద్రువగనశనిని
 పాతముక్తియఁగూలెనాసు బాహుఁడురువడిన్. ౨౪౩.
- క. తక్కినదనుజబలంబుల
 నొక్క మొగిన్ల త్తొలుండునుగ్రాశుగము
 త్పెక్కడరించిహరించె
 న్జక్కటిమునిజనములెల్ల సంతసమందన్. ౨౪౪.
- వ. అయ్యవసరంబున. ౨౪౫.
- క. అమరులుసుమనర్థంబుల
 నమితంబుగఁగురియఁదొడఁగిరయ్యెడఁగలసం
 యములుఁబ్రయమలరఁగారా
 కొమరులఁగొనియాడిరంతగునునత్తులుగాన్. ౨౪౬.
- వ. అంత. ౨౪౭.
- గీ. విశదకీర్తులమఖమునిర్విఘ్నముగనొ
 నర్చియవబృథమందియానరవరులను
 దగుతెఱంగులఁబూజించిదయఁదలంచి
 తేజరిల్లుచునుండెగాధేయుఁడవుడు. ౨౪౮.
- వ. అంత రామభద్రుండు ముకుళితకరకమలుండై పని యెయ్యది యాన
 తిచ్చునిన విశ్వమిత్రుం డిట్లనియె. ౨౪౯.
- గీ. జనకభూపాలుఁడొనరించుజన్మమునకు
 మనముఁబోదగునదిగాకమారహరుని
 ధనువుపూజార్హమగుచునాతనిగృహమునఁ
 దనరునెక్కిడనెవరికిఁదరముగాక. ౨౫౦.
- వ. అ మృహకోదండం బెక్కిడఁ జాలక దేవగంధర్వ నృపాలగణంబులు
 విఫలప్రయత్నులై చని రది గాన మీరలుం గనుంగొనవలయునని

పల్కి గాధేయుండు రామలక్ష్మణులం దోడ్కొని మునిగణవరి
వృత్తుడై మిథిలానగరమార్గంబుఁ బట్టి చని చని. ౨౫౧.

క. శోణనదీతీరమునఁబు

రాణశ్రవణములనాఁటిరాత్రిగడపియా
క్షోణీశసుతులుమునులుఁబ

యాణంబైనులుదినముననన్వలఁజనుచున్. ౨౫౨.

మ కనిరంభోధిసమానవైఖరినసంఖ్యాతాండజశ్రేణితో
ఘనసారాస్థుకపిశ్యముఖ్యకుజసంఘాతాత్మతీరంబుతో
వనజాతోత్పలగంధచారిమధులిద్రావారవస్ఫూర్తితో
ఘనఫేనమృతితోవెలుంగుసురగంగన్బాపభంగండగన్. ౨౫౩.

గీ. కనితదీయమహత్త్వవైఖరికిమెచ్చి

యందఱుచ్చోటవిడిసిమాధ్యాహ్నికంబు
సలిపిభోజ్యశిదృప్తులైవెలయనపుడు
గాధితనయుండురామునిఁగ్రాంచిపలికె.

౨౫౪.

గీ. రామరవికులజుఁడుభగీరథుఁడుమున్ను

కమలజనివేడిహరిపాదకమలజాత
యైనయీగంగనననికినమరఁదెచ్చె
నగుటభాగీరథియనంగనమగుచుండు.

౨౫౫.

క. అనవినిరాఘవుఁడిట్లను

ననఘభగీరథుఁడుపూర్వమబ్జజుచేసి
జనపావనయగుగంగం

గొనిదేరంగార్కమేమొగోతెల్పఁదగున్.

౨౫౬.

వ. అనినఁ గొలికుండు రాఘవున కిట్లనియె.

౨౫౭.

విశ్వామిత్రుండు రామునకు గంగామాహాత్మ్యంబు నెప్పుట.

సీ. వసుమతీనాథయిత్వాకువంశంబున
 నమిత తేజోనిధియైనయట్టి
 సగరమహీపతిజన్మంబొనర్పఁగా
 మించి సైంధవముఁబూజించివిడిచి
 తత్పాలనమునకైతనసుతులఁబువది
 వేపుగుసగుల వెనుకఁబనుప
 వానినంచించియాపసప్రదశ్వంబుఁ
 గొనిచనిపాతాళకుహరమునను
 గపిలముని వెనుక నుదాఁచికదలిచనఁగఁ
 బొగిలితురగంబుగానమినగరసుతులు
 ధరణి పై నెల్లదిశలనుదప్పకరసి
 మఱిరసాతలమునకేగమదిఁదలంచి.

౨౫౮.

చ. ఒకరొకయోజనాయతమునొప్పుగ భూస్థలి నాల్గుదిక్కులం
 బ్రకటభుజాబలంబెసఁగ బొగుగఁద్రవ్యచునంమఁగలుమ్మ
 త్తికనశనంబుగాఁగొనియుద్దీర్ణత నేగిరసాతలంబున
 న్నకలముఁగాంచుచుండమునిసత్తముఁడొకపిలుండుదోచినన్. ౨౫౯.

క. అందఱుఁజనియన్తొనిపి
 అందన్దరగంబుఁజూచిరోసిమనహయం
 బిందేలఁదెచ్చెఁముచ్చిలి
 పందతనంబుననువీడుభయవిరహితుఁడై.

౨౬౦.

క. అనిపల్కుచుఁగ్రోధంబున
 జననాథాత్మజులుగపిలసంయమిఁగదియు

స్థనికులపతివారలదన

కనుగొనలందగ్గులొలుకఁగానవ్వేళన్.

౨౬౧.

క. చుతిచుతిజూచుదుభగ్గున

మఱిమఱిమందుచునుసగరమహిపతనయుల

తైఱఁగుననిలిచినయట్లనె

యలువదివేపురునుభస్మమైగూలిరిలన్.

౨౬౨.

వ. అంత సగరమహిపాలుం డశ్వంబురాకకుం దడ వగుటయు నిజాగ్ర
తనయుం డగునసమంజసునినందనుం డంశుమంతుం డనువానిం జీరి
ధరఃతలంబున నెల్లడలం బరికించి యశ్వంబునుం దత్పాలకులగు
నలువదివేలసగులం దోడ్తెమ్మని పంచిన్.

౨౬౩.

క. చతురంగబలములనుగొని

మతిమంతుండైనయంశుమంతుఁడుసనియూ

క్షీతిపైనిసగరతనయులఁ

గతిపయదినములనువెదకికానఁగ లేమిన్.

౨౬౪.

క. సగరులుద్రవ్వినజాడం

దగ నెఱిగియుసంఘజొచ్చితన్తార్గమున

న్రిగిపాతాళంబునని

మ్ముగఁదురగముతోడఁగపిలమునివరుఁగనియెన్.

౨౬౫.

వ. ఇట్లు కపిలునిం గని త త్సమీపస్థంబగు నలువదివేలసగులభస్మ
రాసుల నాలోకించి యంశుమంతుండు వార లన్ముహూమునికోపానలం
బున నట్లగుటగా నెఱిగి దుఃఖించుచు వారల కుదకప్రదానం
బొసంగం దలంచి యచ్చో జలంబులుం గానమికి నత్యంతచింతా
కులితస్వాంతుండై యుండుతఱి నయ్యెడకు వైనతేయుం డగుదెంచి
సాక్షాత్కరించుటయు రాజనందనుం డతనికి సాష్టాంగనమస్కృతు

లోనర్చి బద్ధాంజలియై నిలువంబడిన నా భూపకుమారువినయవిధే
యంబులకు సంతసిల్లి య గ్గరుడుం డి ట్లనియె. ౨౬౬.

క. జనవరసూనభవన్నిజ

జనకులుమునికోపవహ్ని సమశియథోలో

కనివాసంబొనరించెద

రనఘాతురగంబుఁగొనుచునరుగుముప్పురికె.

౨౬౭.

క. అనవినిసగరమహీపతి

మనుమఁడునిట్లనియెనయ్యమజ్జనకులకే

యనువుననాక పథముగ

గ్గునుదద్విధమానతిమ్ముకుతుకంబలరె.

౨౬౮.

వ. అనిన సుపథ్యం డి ట్లనియె.

౨౬౯.

క. హిమవన్న కేంద్రసుతలై

క్రమమునజన్మించిరమలగంగయుగౌరీ

రమణీయునంద్రగజన

య్యమరులుగొనిచనిరిదివికినధ్వరమునకై.

౨౭౦.

గీ. అమరులనువేడియాగంగనబ్జభవుఁడు

నిజకమండలమునఁ బ్రేమనిల్పెనంత

హరిత్రివిక్రముఁడైక్కచరణమెలమి

సత్యలోకంబుదాఁకఁగాఁజూచుటయును.

౨౭౧.

గీ. పద్మభవుఁడుశౌరిపాదంబుఁదనకమం

డలుజలమునఁగడుగనలజలంబు

విష్ణుపాదమహిమవిలసిల్లెమందాకి

నియననాదితేయనిలయమునను.

౨౭౨.

వ. కావున.

౨౭౩.

గీ. అంబుజోద్భవుఁగూర్చితపంబొనర్చి

తత్కరుణనాకపథమునదనరుగంగ

నిటకుఁగొనివచ్చిభస్మంబులెల్లఁదడుప

నప్పడరిగెదరరయవీరమరపురికి.

౨౭౪.

వ. కావున నట్లొనర్ప జను మనుటయు నంశుమంతుం డమ్మహాత్ముం
డగు గరుడునకు వలగొని మ్రొక్కి వీడ్కొని యశ్వంబుఁ జేకొని
సగరమహీపాలునికడకుం జని తద్వృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన
నతండు నిజపుత్రసుదోహవినిహతంబునకుఁ జింతిల్లి హయమేధంబు
సాంగం బొనర్చి వనంబుఁ జేరి కమలభవు నుద్దేశించి త్రింశేత్సహ
స్రాబంబు లతిఘోరతపం బొనర్చి కాలంబు సన్నిహతం బగుటయు
మృతుం డయ్యె నంత.

౨౭౫.

గీ. అతనిపొత్తుఁడుసుగుఁబడయ్యంశుమంతుఁ

డతులితంబగునిష్ఠచేనజనిఁగూర్చి

విపినముననిల్చిముప్పది వేలవత్స

రంబులుదపంబొనర్చినాకంబుఁజెందె.

౧౭౬.

క. ఆస్పార్ధివసూసుండై

యొప్పుదిలీపావనీశుఁడొగిబరమేస్థిం

దప్పకమదినిడితపము

న్ముప్పదివేలేండ్లుసలిపిన్ముక్తిఁజెందెన్.

౨౭౭.

భగీరథుండు గంగను దమ్మట.

గీ. అలదిలీపతనూభవుండమితసుగుణ

కాలియైనభగీరథత్సావరుండు

గోరిపదివేలవన్నముల్లోరతపము

సలుపనంభోజభవుడుసాక్షాత్కరించె.

౨౭౮.

మ. చతురాస్యంబెదుటంగనంబడనిజన్వంతంబునంబొంగిసం

స్తతిఁగావించిభగీరథుండనియెనొసుశ్లోక వాణీశమా

పితరుల్నాకపథంబునొందుటకునైప్రీతింద్వదీయాజ్ఞవ

ర్ధితయాగంగనొసంగిప్రోవుమిపుడేధీరాత్మనివ్వఁడదన్.

౨౭౯.

చ. అనుచుభగీరథుండడుగనత్యనురాగమునస్థితామహుం

డనియెనృపాత్మజన్మవినుమచ్ఛతవిక్రముఁడైనయాత్రిలో

చనుఁడొకఁడీమహాకలుషసంఘవినాశనియైవెలుంగుగం

గనుభరియింపశక్తుండగుఁగావుననాతనివేడిచెచ్చెఱన్.

౨౮౦.

క. జడదారిదారిగావెం

బడిఁగొనిచనుమనుచుఁదెల్పిపద్మభవుండ

య్యెడమందాకినితోడ

స్పృడమీశునికోర్కిఁదీర్చిబొమ్మనిమఱియున్.

౨౮౧.

గీ. అలభగీరథభూపాలుఁడడిగినట్టి

తనయులనొసంగిపుచ్చివిధాతయంత

నిజనివాసంబుఁజేరెనాన్యపవరుండు

భవునిమది నెంచిఘోరతపంబొనర్చె.

౨౮౨.

ఉ. ఆకుతేలేశుఁడట్లుతపమద్భుతభంగి నెనర్పశూలిమం

దాకినిఁదెమ్ముపొమ్ముప్రమదమ్మలరారభరింతునంచన

న్బాకటభక్తిఁదత్పరముఘాలముసోకనమస్కరించివి

న్వాఁక నెదందలంచిన్యవర్యుఁడువేడఁగనాక్షణంబునన్.

౨౮౩.

గీ. పద్మభవుఁడువంపబాతాళమునకేగ

సకలదిశలుసెదరజగములదర

నభమువగులఘోషములనుహ్వాంకుచు

దివమువెడలివచ్చెదివిజంగం.

౨౮౪.

చ. బలురథసంబుతోగగనభాగమునుండిప్రవాహమిట్లురా

నలిగియుమాధపుండుజడలంబర మెల్లనుగప్పితన్నది

స్థలువిడిగట్టివైచుటయుధర్మజటాటవియందుఁబాయకే

మెలఁగుమృగంబొకోయనంగమిన్నకకన్నడఁగాంచియంతట. ౨౮౫.

క. అచ్చెగువందిభగీరథుడ

చ్చేరువకరిగిమారహయఁబ్రార్థింప

నైచ్చియతడప్పడొకజడ

విచ్చియువిడిచెన్నపాలువెనుజనుమనుచు.

౨౮౬.

వ. ఇద్విధంబున ఖండపరశుజటామండలంబు వెడలి నిజదివ్యదృష్టిఁ బా

తాళంబున నిల్చి కపిలమహర్షికి వెఱచుచు బలతెంచు నవ్యాహిని

యందు.

౨౮౭.

క. సకలజ్ఞుడగునిన్నుఁజె

నకినఖలులఁబ్రోవఁబూనున్నానైఁగోపి

పకుమనిమునికింగరములు

ముకల్పించెననంగఁబర్హముకళములొప్పె.

౨౮౮.

క. మముఁబొఱదోలునికనీ

యచురాపగయెందుఁబోదుమనిసగరులపా

పములభవువేడఁజనెనన

ధ్రుమరములధ్రుమన కెగఁసెఁబటురయమమర.

౨౮౯.

క. కడుఁగోపికపిలుఁడతనిఁ

బొడఁగానంగనచటికెట్లుపోదుననుచుఁదా

సుడివడితిరుగఁదొడఁగెనా

సుడులొప్పెన్దొయములనుసురుచిరభంగిన్.

౨౯౦.

గీ. మృదునిజడలవిడువఁబడిపుడమికి నేగు

గంగకర్మతీక్షణకరముపోకు

ననుచుఁగొడుగులమరులందందనిడిరొక్కో

యనఁగనంచలెగిరియాడఁదొడఁగె.

౨౯౧.

క. ఇలఁబుణ్ణాత్తులనత్తి-

రులకుస్సరియగుచుఁబరసదులనపయశము

ల్లలయఁగనుంగొనిమఱికల

కలనగుడిండిరమాలికలువిలసిల్లెన్.

౨౯౨.

క. బలుకనులతోడధరణీ

తలమెల్ల నేడ్చఁగాంచుతలఁపొందెనన

స్థలసితభుక్కునమెఱయుచు

జలములయందమితమీనజాలములమరెన్.

౨౯౩.

వ. ఇట్లొప్పిదం బగునప్పణ్యవాహిని యప్పటప్పటికిం బెనుఁఘాషణం
బుల నుప్పొగుచు బ్రహ్మాండభాండంబు బ్రద్దలువాఱఁ బెల్లుబ్బుచుం
బఱతెంచి బిందుసరంబను సరసిం జొచ్చి సప్తప్రవాహంబులై పాఱె.
అందుఁ బావనియు హాదినియు నలినియు ననుత్రయంబును బూర్వ
దిశకుం జనియె. శీతలయుఁ జక్షువును సింధువు నను ముయ్యేఱులు
పడమటిదిశ కరిగె. తక్కిన యొక్కటియు శరదభ్రవిభ్రమంబు దోవ
భగీరథుని వెన్నాడి భూతలంబునకుం డిగి మహారాటంబున వాటం
బగు నగంబుల నిరాఘాటంబున భేదించుచుం జనుచుండ నాత్రోవ
యందు.

౨౯౪.

- క. మునిపతిజహ్నుఁడొనర్చున
వనమునసంభారమెల్లవఱదంబోవ
ననకోపమెత్తియావో
శనముగఁదన్నదినిఁగ్రోతెఱయ్యననతఁడున్. ౨౯౫.
- క. అంతభగీరథుఁడదిగని
యెంతటిపెనుభూత మొక్కొయిట్టిప్రవాహం
బింతైనఁగొదవలేకయ
పంతంబునఁద్రావెనీతపసియేమందున్. ౨౯౬.
- గీ. అనుచుఁజింతించిమదినిఁదైన్యంబుఁబెంచి
యంజలిఘటించిసాష్టాంగమాచరించి
బహువిధంబులఁబూజించిప్రస్తుతించి
పలికెనమ్మానివయ్యతోభక్తిదోష. ౨౯౭.
- శా. అయ్యామానికులగ్రాగణ్యవినుమేనంభోజసంభూతుచే
నెయ్యంబొప్పఁగనీవియచ్చరనదిన్నిక్కంబుకైకొంటినా
కుయ్యానించిరసాతలంబునకువేఁగొంపోవఁగానమ్మిక
న్వయ్యేలాశరణగతుండనగునన్వీక్షించిరక్షింపవే. ౨౯౮.
- వ. అని యనేకవిధంబుల స్తవం బొనర్చుచున్న యప్పుడు. ౨౯౯.
- క. ఉమిసిన నెంగిలనిధరా
రమణునిమన్నించికర్ణరంధ్రంబునన
య్యమరనదివిడిచిపుచ్చె
స్థ్రమమునజహ్నుండుశానిగణములువైగడన్. 300.
- వ. ఇట్లచ్చుహానుభావుం డగుజహ్ను మునివయ్యగర్భంబునం జొచ్చి
తెడలుటం జేసి జాహ్నువి యను పేరం బరగి య పుణ్యవాహిని
మహితలం బ్రదువ ఘోరనిర్లోషణంబులు నెలంగించుచుం బనునడ

నష్టద్రవ్యలాభంబు నొందినతెఱంగున సంతరంగంబున నుప్పొంగుచు దివ్యరథానాథుండై భగీరథుడు మున్నగుగుచుండ జేవ గంధర్వసిద్ధవిద్యాధరాదులు గాంచనమణిస్థితవైమానికులై తర్వై భవంబున కానందించుచుఁ బఱతేరం జని చని సాగరంబుఁ జొచ్చి రసాతలంబునం గ్రుచ్చురి యా ప్రవాహంబు సగరనందనులభస్త రాసులం దడిపె నా సమయంబున.

300.

మ. దివిజాగీశముఖాష్టదిగ్విరులుబ్రీతింగొల్పవేదోక్తసం

స్తవముల్నేయుచుశానిసాముముపిఱుదన్బారులైరాఁగవై

భవముప్పొంగఁగనంచ నెక్కి-బుధసంభాప్యండునీరేజసం

భవుడేతెంచెనృపాలుపాలికిసుహృద్భావంబుదోగంబుగాఁ.

301.

వ. ఇట్లు సాక్షాత్కరించుటయును.

303.

క. నిటలతటఘటితకరుడై

పటుభక్తిభగీరథుండుపన్నభవునిసం

స్ఫుటచాక్యంబులనుతియిం

చుటయునతండాదిలీపసూనునకనియెన్.

304.

గీ. సగరుడంశుమంతజననాథుండుదిలీపుఁ

డమరదప మొనర్చియమరంగంఁగఁ

బడయఁజాలరైపటుశక్తిఁగైకొంటి

వరయనీదుకీర్తలవనినించె

305.

క. ఇప్పుణ్ణనదినిదడిసిన

యప్పుడెభవదీయపితరులకుదూగులుగా

నెప్పిసుగతికేగెదరది

చెప్పెడిదేమిఁగెదీవెసిద్ధముగాఁగన్.

306.

క. ఇది మొదలుగనీగంగా

నదిభాగీరథియటంచునరులునుతింప

స్పదమలక్తిస్ఫూర్తిం

బొదలుంగలుషస్సు యగుచుభువనములంచున్.

302.

క. పంచమహాపాతకములు

సంచితకర్తృబులల్పసాంగత్యకృత్యో

దంచితదురితచయములొ

క్లింతుకమిగులంగగలదెఱున్నదిగ్రుంకన్.

30౩.

ఉ. భానుకులేశ యీభువనపాపనియాసురగంగనింపుగా

న్నాన మొనర్చిమిపితృగణంబుల కెల్లదిలోదకంబులం

బూనియొసంగి మోదమునబొమ్ముపురంబునకంచు దెల్పియున్

దానరిగెన్బితామహుడుదాపనవగ్గము తెల్లగొల్వఁగాన్. 30౪.

వ. అంత భాగీరథుండు భాగీరథియంచు గృతస్నానంజ్ఞై పితృగణంబు

లకుఁ దిలోదకాదివిధు లాచరించుటయుఁ దత్పితరు లటువదివేవురు

దివ్యవిమానాచూఢులై యాశీర్వాదించి త్రిదివంబున కరిగి ర య్యవ

నీశ్వరుండును సఫలమనొరథుం జ్ఞై నిజరాజధానియగు సాకేత

పురంబునకుం జని సుఖంబుండె నని చెప్పినఁ గౌశికుం గాంచి రామ

భద్రుం డిట్లనియె. 30౫.

క. మునినాథభవదనుగ్రహ

ముననీగంగావతారమునెఱింగినయం

త నెహ సెనిఖలదురితము

లనఘంజైయొప్పెఁజూడనస్తత్కులమున్.

30౬.

క. అనిరాఘవుండునచ్చటి

ముసులుంగౌశికునిబొగడిముదమునఁదద్వా

హినిచెంతనాటిరేయె

ల్లనువేడ్కన్విశ్రమించిరవిపుడముటయున్.

309.

గీ. జాహ్నువినిగ్రుంకిసంధ్యాదిసత్కియలను

గ్రమముననొనర్చియందలుగదలియవల

నలవిశాలపురంబునక సతిదూర

ముననురాఁగొక కాగమమును నెఱింగి.

310.

ఉ. ఆనగరీశుడొనుమతిహ్వాముచే నెదురేగియమ్మహా

మానిబిజ్జాజముఖ్యులనునున్న సఁగించినమస్కరించియా

భానుకులప్రసూతులప్రభావములన్వినిమెచ్చియందఱ

న్యానిసిజాలయంబునకుఁబొందుగఁదోడ్పొనిపోయియచ్చటన్.

గీ. తగుతెఱంగులఁబూజింపఁదన్తహమునఁ

గూర్చినారాత్రిఁగడపివేకువనులేచి

యమ్మహిపాలువీడ్పొనియతఁడువనుపఁ

గొకకాదులునచ్చొటుగదలియపుడు.

311.

అహల్యా శాపవిహించనము.

సీ. వనములునదులునువరనగేంద్రంబులు

పుణ్యశ్రమంబులుపుణ్యభూము

లలవడఁగాదాఁటియరుగుచోగౌతమా

శ్రమముననొక్కపాపాణమపుడు

రామునినిఘపాదరాజీవసంస్పర్శ

నంబుననత్యమ్మతంబుగాఁగ

మేఘనిర్మలమహామెఱుగుతీగెయుఁబోలె

నాతియైనిల్వనన్నరవరుండు

నచ్చెరువునొందినదిమెచ్చియందె నిలిచి
కొశకునిగొంచిపల్కెనొఱునమునీంద్ర
యిప్పుహాళిమగువయ్యెయిచటదోఁపఁ
గారణంబేమి తెల్పుముకరుణతోడ.

301.

వ. అనిన విశ్వామిత్రుం డిట్లనియె.

302.

సీ. గౌతమమునివర్యునాతియహల్యయీ
కాంతయేకాంతయైనంతసమున
నింద్రుఁగూడఁగఁదాపసేంద్రుఁడుదెలిసిపా
మాణంబవగుమనిశొపమొసఁగె
నంతమెయ్యెదియనియడలశ్రీరాముని
యడుగుపోకఁగఁదీటుననుచుబల్కె
నారీతిఘోరశిలాపాపముననుండ
నేడుభవత్పాపసేరజమునఁ
దద్విమోచనమైయొప్పెదరుణిగాఁగ
ననుచుదెలుపంగగౌతముఁడరుగుదెంచి
రాముఁబూజించిసుదతీలలామయాన
హల్యదోడ్కొనిచనియెనుహర్షమొప్పు.

303.

ప. ఇట్లు రామభద్రుం డహల్యశాపవిమోచనం బొనరించుటయుఁ
దస్తహానుభావం బగ్గించుచు విశ్వామిత్రాదిమహర్షిసంఘంబు లప్పును
జాధీశసూనులం దోడ్కొని యవ్వలం జని.

304.

విశ్వామిత్రుండు రామలక్ష్మణసహితంబుగా మిథిలాపురవేళం బొనర్చుట.

లయగ్రాహి. 4 మైలు యనప్రములుగొమ్మలునుగొత్తరము
లిమ్మెవవుమేడలుదిరమ్మగుగృహమ్ము

ల్లమ్మఱురథమ్ములుగజమ్ములుహయమ్ములుసి
 డెమ్ములుసమమ్ములుగ నెమ్మిగనుచేట
 ల్లమ్మనుచువాసిలుసుమమ్ములవనమ్ములమి
 తమ్ముగపదావెలయుతమ్ములకొలంకు
 ల్లమ్మమిళిలాపురవరమ్ముబొడఁగాంచిరి
 ముదమ్మలరసమ్మనులుసమ్మనుకులేశుల్.

320.

వ. ఇట్లు పాడగని యానందించుచు.

321.

శా. నానాబంధునృపాలసంఘములతోనానాసుహృత్పక్షిత్తో
 నానాదేశనివాసభూసురులతోనానామునీంద్రాళితో
 నానావేదనితాంతఘోషములతోసవ్యాహుతిశ్రేణితో
 నానాదంబగుయక్షవాటికటుడాయబోవఁగానప్పడున్.

322.

క. జనకిధరాధిపుఁడెరుగుఁ

జనుదెంచిజోహారొనర్చిసంభ్రమమొప్పు
 స్మరివరులఁదోడుకొనిచని

వినయంబునసర్వపాద్యవిధిఁబూజించెన్.

323.

వ. ఇట్లర్హాసనంబుల నునిచి యుచితసత్కారంబు లొనర్చి కుశల
 ప్రశ్నంబు లడిగి యమ్మనిమండలాధిపుఁడగువిశ్వమిత్రునండ
 నుండు వేదండతుండోపమాసదోర్దండమండితకోదండు లగురాజ
 కుమారులం గని జనకుం డిట్లనియె.

324.

మ. రవిజైవాత్మకులంబరస్థలమునన్రతోభయభ్రాంతులై

భవదాధీనముఁగోరిచేరిరొయనన్భాసిల్లుచున్నట్టియూ

భువనాధీశ్వరులీధనుర్ధరులురీపుల్లాబ్జపత్రేక్షణు

ల్భువినేరాజకుమారవర్యులెఱుఁగన్బుణ్యార్థతెల్పంగదే.

325.

వ. అనిన విశ్వమిత్రుం డిట్లనియె.

326.

రీ. భరణీశవినుమయోధ్యాపురాధీశుఁడౌ

దశరథుతనయులీధన్యమతులు

రామలక్ష్మణలనునామధేయులువీరు

మత్స్యార్థసీయైనుఖముఁగనఁగఁ

జనుదెంచితాటకిసమయించిమారీచుఁ

బాఱఁదోలియునునుబాహునఁగఁచి

యస్తశక్తతంబగుహవనంబురక్షించి

యుష్మత్సహంబుననున్నయట్టి

హరశరాసనంబునర్చిలెబాడఁగాన

వచ్చుచోటరామవసుమతీశు

పాదరజముసోకిపాపాణభావంబు

మానియాయహల్యమగువయయ్యె.

3.22.

క. ఈరాఘవునిప్రభావం

బేరీతింబాగడనేర్చునిల్చెనితఁడౌ

ఘోరాసురారియగుశ్రీ

నారాయణుడనఁగనొప్పనరవరవింటే.

3.23.

వ. అని యిట్లు విశ్వామిత్రుం డెఱింగించుచున్నయవసరంబున జనక

రాజపురోహితుండు సహస్రనందనుండు నగు శతానందుం డమితా

నందుండై హస్తాశ్రుకణంబు లొలుక నమ్మునివసుం డగుగాధేయున

కిట్లనియె.

3.24.

మ. మునినాథాగ్రణియారఘూద్యహునిసమ్మోదంబునందెచ్చిమ

జ్ఞసనీశాపముఁబాపిగౌతమునకున్సంప్రీతిఁగావించితే

ననఘాత్తుండవునీకతంబుననునేడస్తత్కులంబెల్లఁబా

వవమయ్యెనఘరాముపాదయుగ సేవంధన్యతంజెందితిన్.

330.

వ. అని యగ్గించి రామభద్రు నుద్దేశించి శతానందుం డిట్లనియె.

క. కాకుఞ్ఞాన్వయజలనిధి

రాకాకోకనడచంద్రరామనరేంద్రా

యీకాశికుండుగురుడట

యేకరణిన్నదుభాగ్యమెన్నందరమే.

33౨.

క. క్షీతితలమునందునీయతి

పతిచారిత్రంబుమిగులభావింపగన

ద్భుతకరముగాననదియు

స్వితమతి నెఱిగింతుఁదెలియుమినకులతిలకా.

333.

విశ్వామిత్రుని చరిత్రము.

క. పంకజభవునకుసుతుడై

శంకరనిభుడగుచుఁగుశుడుజనసంబందె

న్బొంకముగవినుముశత్రుభ

యంకరకుశనాభుడతనికాత్మజుడయ్యె.

33౪.

క. అలకుశనాభన్మపాలున

కలరారంగగాధిపుఁజ్ఞానమృహితునకు

స్థలిరులవిల్లున్కివడి

నిలవిశ్వామిత్రుడనంగనితఁడుదయించె.

33౫.

ఉ. ఈకుశపంశపావనుడహీనపరాక్రమమొప్పభూస్థలిం

బాకవిరోధిభంగిఁదగఁబాలనచేయుచునుండియొక్కనాఁ

డకమనంబునన్వనికినేగఁదలంచిరథాధియాఘ్నడై

మూకలుగట్టికాల్చలముముందటఁగొల్పఁగఁబోయియంతటన్. 33౬.

క. వనమునఁబడివేటాడుచుఁ

బనివడిమృగగణముఁగూర్చిబడలికతోడ

స్తనివర్యుడగువసిష్ఠుని

ఘనమగునాశ్రమముఁ జేరిక డుభక్తి మెయిన్.

332.

క. అమ్మనివర్యునిపదప

ద్వమ్ములకుంబ్రయముతోనితఁడుప్రణమిల్ల

నమ్మనియర్హాసనమున

సన్ముఖిఁగూర్చుండఁబనిచిచయ్యననలఁడున్.

333.

గీ. మధురసస్వాదుభరితమామంచిఫలము

లోసఁగఁగైకొనిసంతోష మెసఁగనితఁ

డమ్మహామునివర్యునియాననంబుఁ

గాంచివిసయంబుననువిన్న వించెన్జెల్లు.

334.

గీ. అనఘమీతపంబులగ్ని హేమాత్రంబులు

జరుగుచున్నయవియెసకలమాని

సఘములకుశిష్యసమితికిన్దృశా

ఖ్యంబులబ్ధునేముదంబులొంద.

335.

ఉ. నావినిమానిబలెక్కినరనాయకసీక్తప నెల్లసౌఖ్యము

ల్వేవిధ మొప్పఁగాఁగలదువీరులునీచుతనూజులున్విత్తు

ల్వీవునుబాంధవుల్బటులునెమ్మదినుందురెరాజ్యతంత్రము

ల్భావమునందునిల్చిపరిపాలన చేయుదెసీతితోడుతన్.

336.

వ. అనిన నిక్కొశికుం డమ్మనివరుం గాంచి మహాత్మా! భవదనుగ్రహం

బునంజేసి సర్వశుభంబులు గల వనుటయు, నతండు రాజేంద్రా!

యుష్మద్దర్శనం బలభ్యంబు గావున నేడు మదీయాశ్రమంబున విం

చారగించి విచ్చేయునది యని పల్కి హేమామధేచువుం బిలిది విశ్వా

మిత్రప్రముఖనిభలబలంబుల కెల్లఁ దృప్తికరం బగునట్లు భోజనంబు

చెల్లు మని యాజ్ఞాపించుటయు వల్లేయని యా ధేను వప్పుడు

నీ. సరసాన్నములుమంచిశౌకముల్భక్త్యము

ల్కలనంటకములూరుగాయలమిత

ఫలవిశేషములుపాయసములుజీని

చక్కెరలుక్కెరలెక్కువైన

సద్యోఘృతంబులుచారులంబల్లును

మద్యవిశేషముల్తాసతతులు

మొదలుగానింతైనగొదవలేకయమర్ప

చాధేరుమహిమకీగాధిసూను

డచ్చెగువునొందినైజభటాళిగూడి

యలరుచునుదృప్తిమీఱివిందారగించి

యెన్నితెఱుగులనీధేనువేనుగొందు

ననుచుమది నెంచిమునిగనియనియెనిట్లు.

383.

క. మునివరలక్షలకొలదిం

ధనములధేరువులనిచ్చెదనునాకీగో

వునుసంగవలయుననవిని

తనమదివగపొందియతడితనికిట్లనియె.

384.

గీ. క్షీతితలాధీశయిదియెనాజీవనంబు

హవ్యకవ్యప్రవర్తనకాన్పదంబు

మొనసియతిఘలఁబూడింపమూలధనము

గాననొసంగఁగఁజాలనీధేనువిపుడు.

385.

చ. అనవినిగాధిసూనుడమితాగ్రహుడై మునివర్యునేలవే

డననుచునావుబట్టుకడదంబులఁగూడుకపోవఁబోవలే

కనిమిరిధేనువప్పుడనఘవ్రతనిష్ఠువసిష్ఠుఁగాంచియి

ట్లనియెమహాత్మనన్నితనికర్పణసేయఁగనేలనావుడు.

386.

ఏ నేలనిన్నొ సంగుడు

భూనాథుడధికబలుఁడు పూనికమీఱిం

దానేకొనిచనియెడునటు

గానన్నీ బలిమిఁకొలఁదిఁగావింపఁదగ్గఁ.

382.

వ. అని వసిష్ఠుడు వల్కిన సత్యంతాగ్రహూదగ్రయై హుంకరణం
బొనర్ప నక్కామధేచువు ముఖపృష్ఠశృంగఖుగక్లవేత్రోమకూప
ప్రముఖసర్వాంగంబులయందును నైరాతకస్లవకాంభోజయవనాద్య
నేకవీరభటు లుద్భవిల్లి గదాఖిగ్ధకుంతప్రాసభిండివాలశూలముసల
ముఖాయుధాఘ్యలై రథగజతురగపదాతివర్గంబుల నిర్మూలం బొన
ర్చుటయును గాధేయాత్మజులు నూర్చురుం జెలరేగి వసిష్ఠునిపై
నానావిధశస్త్రాస్త్రంబులు గురియించి యతనికోపాటోపంబున నిరవ
శేషంబుగా భస్మం బగుటయు విశ్వమిత్రుండు నిఖిలబలంబులు
దనూజులుం గూలుటం గాంచి శోకించి పురంబునకుం జని నిజ
రాజ్యంబునం దొక్కతనయునిం బూన్చి పత్నీయులంబుగా హిమా
చలంబున కరిగి చలంబున జలంబున న్నిలిచి మృత్యుంజయుంగూర్చి
ఘోరతపం బొనర్చుటయు నమృతానుభావుం డగుభవుండు సాక్షా
త్కరించి యనర్గళం బగుశస్త్రాస్త్రంబు లొసంగి చనియె నంత.

క. శశధరునిచేతశస్త్రా

స్త్రాశతములఁగైనివసిష్ఠసంయమివనము

స్థూనాభపాత్రుఁడాగ్నే

యశరంబులచేతఁగొల్పనతఁడుగ్రంధై.

383.

క. దండధరుభంగిఁగేలం

దండముగొనివెడలియొరితాపనవనము

ద్వందతఃకాల్పవోడఃగునీ

గండదఃచెదఃజూడుమిపుడుకౌశికయనినఁ.

3౫౦.

శా. హుంకారంబునగాధిజుండమితరోహద్రేకవృత్తిన్దను

హుంకారంబొనరించిపాశుపతవైశాచానలాద్యస్త్రము

ల్పొంకంబొప్పుగఁబూన్చివైవనవలంబొకవ్వసిమ్మడుని

శృంకన్దురించెనుబ్రహ్మదండముననాశస్త్రాస్త్రజాలంబులఁ. 3౫౧.

వ. అంత విశ్వామిత్రుండు.

3౫౨.

మ. తనదివ్యాస్త్రములెల్లవచ్చుగుటయుద్దరోధిన్దించిహా

యనిబ్రహ్మాస్త్రముసప్రయోగముగవేయస్సర్వగీర్వాణులు

ద్విసనాథగ్రహచంద్రతారకలుభేదిల్లంగఘోరాకృతిం

దనవైరాగనియవ్వసిమ్మడువడిందద్బాణమున్ద్రింగఁగాఁ. 3౫౩.

సీ. బ్రహ్మతేజస్సుస్ఫుర్తిఁబ్రజ్వరిల్లుచునుండ

నచ్చానియంగరోమాళియందు

ఘనపహ్నిరుచులచేఁగాండజాలంబులు

వైడమివిశ్వామిత్రుఁబొచువుటయును

నిజసత్వమెడలంగనిలిచియెండేమియుఁ

జేయరామికిమదిఁజింతనొంది

విప్రబలంబుభూవినుతమైయొప్పారె

కాల్పనేయూరాజగర్వమెల్ల

ననుచుఁదలపోసిరోసిరాజ్యమునుబాసి

వనముననుజేరిబ్రహ్మర్షితనముఁగోరి

పద్మభవుఁగూర్చిస్వాంతమర్పణమొనర్చి

తపముసేయుచునుంచెనీధన్యుఁడవుదు.

3౫౪.

ఇట్లు తపస్సుంపన్నుడై యుండుతఱి ని వ్యహనుభావుండు మధుర్యం
దహవిష్యందదృఢనేత్రమహానాథు లను నల్వరుసుతులఁ బడసి పిద
పం జలంబు డింపక యనేకదివ్యవర్షంబులు ఘోరతపంబు గావించు
చున్నంత.

3౫౫.

క. రాజీవభవుఁడుసన్తుని
రాజగణముగొల్వహంసరాజము పైని
నాడెలుచువచ్చిగాధిత
నూజనిరాజర్షివైతనుచుఁబల్కిచనన్.

3౫౬.

క. ఈకౌశికుఁడుమనంబున
నాకేలనాజయుషితసంబనుచుమహా
వ్యాకులతనుగ్రతపము
జేకొనిబహువత్సరములునేయుచునుండెన్.

3౫౭.

వ. అంత నయోధ్యాపురవరంబునం దొక్కనాడు.

3౫౮.

క. పంకజమిత్రకులాభిశ
శాంకుడరాతిజనహృద్భయంకరుఁడుయశో
భ్రంకఘుడగుచుఁజెలంగుత్రి
శంకనృపాలుఁడువసిష్ఠసంయమిగనియెన్

3౫౯.

మ. ఇనవంశంబున కెల్లనామ్యుడవుమున్ని ట్వుకుముఖ్యుల్భవ
ద్భవసహాయముఁజెందికాదెబహుయాగంబుల్పగంజేసిమే
ల్లనిదేవత్యమునన్నిరంతరముస్వర్గంబందివెల్గొందుట
ల్లునివర్యాగ్రణినన్నునప్పగిది నామోదించిరక్షింపవే.

3౬౦.

క. క్రమమునబహువర్షములువ
సుమతంబాలించినాడనుస్థిరమతిగా

త్రముతోడనిపుడుసురలో

కముజేరందగుమఖంబుఁగావింపఁగదే.

3౬౧.

చ. అనుటయునవ్వసిష్ఠుఁడుఁగరాధిపమున్నెవలైనఁగానిభూ
జనములుమేనితోడుతనుస్వర్గముజేరుటఁగానమట్లుగా
పునఁజనదీమఖంబుమదిఁబూనకుమానయటంచుఁబల్కుఁద
త్తనయులచేతకేగిరసుధావసుఁడెతయుభక్తినముఁడై.

3౬౨.

గీ. తనువుతోడస్వర్గధామంబుజేరఁగాఁ

దగినహావనరాజమగణితముగఁ

జేయవలయుననివసిష్ఠునివేడిన

సతఁడుగూడదనియెహితవుమాని.

3౬౩.

గీ. అనఘులారూరలైననయ్యజ్ఞంబుఁ

బొసఁగఁజేసినన్నుఁబుచ్చుడనిన

వినివసిష్ఠమానితనయులువల్కిరి

పొంకమలగనాత్రిశంకుఁగాంచి.

3౬౪.

క. ఘనుఁడువసిష్ఠమునీఁగ్రుఁడు

మనమునఁదలపోసియిట్టిమఖమెవ్వరిలం

బనిపూనిచేయరనుచోఁ

జనుకేయిరులకుమెనర్పజగతీనాథా.

3౬౫.

చ. అట్లుగావుననస్థదాదులయ్యజ్ఞంబొనర్పఁగూడదనినఁద్రిశంకుండు
రోషతామ్రాక్షుండుగుచుమీవలనం గాదనినజన్మంబొరులచేతఁ
జేయించెదననుటయునవ్వాసిష్ఠులతనింగనుగొని.

3౬౬.

క. చండాలుండపుగమ్మని

చండతరక్రోధముననుశౌపంబిడమా

- ర్మాడకులోద్భవుడగుభూ
మాడలపతితేజ మెల్లమలినంబయ్యెన్. 3౬౭.
- క. వాసిష్ఠులకోహగ్నియు
భాసురముగ నృపతిమేనబ్రవ్వరిలాగ
న్వాసిచెడివికృతరూపం
బాసన్నంబయ్యెఁజూడనమ్మతరీతిన్. 3౬౮.
- క. నవరత్న భూషణావభు
లవిరళముగలోహమయములైయొప్పారె
న్వివిధాంబరములునీలవ
లువలక్రియనైనాఁచెఁబారులుమదిఁగలంగన్. 3౬౯.
- వ. ఇట్లచ్చహారాక్షేద్రునకు నిజసౌందర్యసౌప్తవంబులు మాయంబు
లుగాఁ జండాలత్పంబు ప్రాపించుటయు బంధుధృత్యామాత్యవగ్గం
బులు పరిత్యజింప నెరుంగుచు జనపథంబుఁ బాసి వనంబునం గ్రుమ్మరి
దైవయోగంబున నిన్మునిశ్రేష్ఠు డగువిశ్వామిత్రువారి కరుదెంచి
మ్రొక్కి చిత్రాక్రాతుడై యున్నం గాంచి కరుణాయత్తచిత్తుండై
యిట్లనియె. 3౭౦.
- క. సాకేతపురీకుండవి
హ్వాకుకులుండనృత్రిశంకుజరవరుడవునీ
కేఁరణివికృతరూపము
సేకూరెండెల్పుమనినక్షీతిపతివలికెన్. 3౭౧.
- చ. మునికులచంద్రమావినుముమోదము మీఱవసిష్ఠుపాలికిం
జనివినతుల్లుటించితగుజన్నముఁ బ్రేమనొనర్చి మేనితో
ననుఁదిదివంబుఁ జేర్చుడనినన్దగదట్లానరింపనన్న నా
తనితనయాళివేడితినిదద్దయువారలునట్లెల్లగ్గన్. 3౭౨.

క. వినిక్రోధంబునగురునం

దనులంగనియొరులవలనఁదన్తఖమేజే

తుననుచునుడివిననానై

ససలముక్రియమండిమాలవగుమననైతిన్.

323.

క. ఈవికృతరూపమొందుట

భావమునందలఁచిశోకపరితప్తుడనై

తావకపదపంకజముల

సేవకునరుదెంచినాఁడసిద్ధచరిత్రా.

324.

క. శరణాగతుఁడనునన్నుం

గరుశారసభరితహృదయగాత్రముతోడ

స్ఫురపురికనుపఁగఁజాలెడు

వరయజ్ఞమునాచరింపవలయుమహాత్మా.

325.

వ. అని త్రిశంకుండు విష్ణువిందుటయు సత్యంతకృపాకలితహృదయుం

డగుచు విశ్వామిత్రుం డతని కిట్లనియె.

326.

చ. ఊతిపత్తినీమనంబుననుజాతిలనేటికిమానుమింకని

న్నతులితమాతదధ్వరమునమృతభంగినెనర్చిమేనితో

సతతమునిద్రలోకనుఖసంపదలందఁగఁబుత్తునియ్యెడ

స్థితమతియజ్ఞదీక్షవహియిపుముపెంపుముసద్యశంబిలన్.

327.

గీ. అచుచుఁడసశిష్యులనుజీరియఖలమునుల

వేగముననీత్రిశంకునియాగమునకుఁ

బిలువుఁడనవారలరిగిమానులనునటకుఁ

దోడితెచ్చియాకొశికుతోడననిరి.

328.

గీ. అయ్యసకలమానులరుదెంచిరలవసి

ఘాతజాలనుబిల్వనాగ్రహమున

- రాకదగునెయనిని రాకరించియుగొన్ని
దిట్టిపుచ్చిరవియుఁ దెలియనినుము 32౯.
- క. రాజకుటుంబధ్వరమున
యాజకుండఁటక్తమాలఁడఁటమునిగణము
లోభజనమేక్రియఁ జేయఁగ
వేజనిసురలందు మరొహవిర్భాగంబుల్. 3౩౦.
- క. మేలుగనీకొళికపరి
పాలితుఁడొనరుఁడునాకపథమున కెటుపోఁ
జాలునొదేహముతోనిది
చాలకొవ్విస్తయముచూడఁజనుననిరసఘా. 3౩౧.
- క. అనవినికొళికుండింతం
తనరానిమహాగ్రహముననవ్యాసిష్ఠు
ల్కునకనరమాంసములఁదిని
దనుజులరైయుందురనుచుదాశపియించెన్. 3౩౨.
- చ. ఇటుపటుశాసనవాక్యములనించుకనైరణమానిపల్కియ
చ్చటికరుదెంచియున్నమునిసత్తములంగనియూత్రిశంకునిం
దటుకునబొందితోడసురధామముఁజేర్చుమహాధ్వరఁబుమీ
రిటనొసరింపఁబూనుడసనిచ్చఁజెలంగుచువారలప్పుడున్. 3౩౩.
- క. తిగునిగమమంత్రములవ్రే
ల్వఁగనిగనిగమనుచున్నవడిఁదిరిగివెలుం
గఁగఁగొళికుండుయాజకుఁ
డగుచుంజన్నంబొనరైనచ్చెరువడరన్. 3౩౪.
- వ. ఇట్లయ్యహాధ్వరంబు సాంగంబుగా నొనర్చి విశ్వామిత్రుండు హవి
ర్భాగంబుల కమరులం జీరిన వార లచ్చోటికి వచ్చుటం గూడ దని

పల్క నత్యంతకోపానలాక్షుండై కరంబునం గుళపవిత్రంబుఁ బూని
 స్రువం బెత్తి త్రిశంకుం గాంచి యేను జిరకాలంబు నియమంబు
 దప్పక తపం బాచరించితినేని నీ విష్ణునితోడ స్వగ్గంబున కేగు మనిన
 నతం డట్ల పోవుటయు నింద్రుం డాగ్రహించుటగ్రూడై యప్పడు.

క. మాలంబెన్నంగనీసర

పాలుండిచ్చోటనుండఁబాడియెయనుచు

స్థూలంద్రోయద్రీశంకుఁడు

చార్వాకీతిల్లిమఱిసత్వర మొప్పన్.

3౮౬.

క. తలక్రిందెనచ్చుచుఁగృప

గలకౌశికనన్నుఁగావుకావుమనఁగరా

వలదందెయుండుమనియితఁ

డలుకన్వేరొక్క-స్వర్గమచటనొనరెన్.

3౮౭.

వ. మఱియును.

3౮౮.

గీ. తారకలసప్తఋషులనుదగ నృజించి

ప్రతిబిడఁజానిగురునినున్న తినొనర్పఁ

దలఁచుటయుసర్వనిష్ఠరుల్లాపసులును

గూడిచను దెంచిగాఢేయుతోడననిరి.

3౮౯.

క. గురుశాపదగ్ధుఁడీసర

వరుఁడుత్రిశంకుండుద్రీదశవర్యులలోకాం

తరమున నెటులుండఁదగు

స్వరచూనిమ్మగాంక తెలియవలదేమదిలోన్.

3౯౦.

వ. అనిన విశ్వామిత్రుం డిట్లనియె.

3౯౧.

సీ. సురవరులారభాసురయశస్కరునీతి

శంకునిదనువుతోస్వర్గమునకుఁ

బనిచెవనంటనాప్రతిసఁజెల్లఁగనునేఁ
 జేనొనర్చిననాకమైననిత్తు
 నప్పురోవీధిపైనటదక్షిణంబున
 నమరెడునీతారకములనడుచు
 బృందాకస్ఫూర్తిఁబెంపొందిశీర్షంబు
 క్రిందమెలంగుచుఁగీర్తివడసి
 భువనములువెల్గునందాకఁబుష్కళీలుఁ
 డగుచునుఁజెడుచునిపల్కననుమతించి
 కాశికునిమెచ్చిఁగానియాడిక్రమ్మరంగఁ
 జనిరినిజఁగొకమునకునిర్జరులుమునులు.

3౯౨.

ఉ. అంతటఁగాశికుండిచటచర్మముగామతపబుసేయనం
 చెతయుచ్చాత్సరోజముననెంచివిజాశ్రమవాసులొమును
 ల్పొంతనెరావిశాలకడఁబుష్కరతీర్థమువానియొక్కచో
 వింతవనంబుకన్దవలవిందొనరింపఁగఁగాంచియయ్యెడన్.

3౯౩.

క. అంబుఫలాహారందై
 యంబుజసంభవునిమానసాలయమునఁబ్రే
 మంబుచెలువారనిల్పిత
 పంబొనరించుచునువెలసెబహువత్సరముల్.

3౯౪.

ఆంబరీషునియాగము.

సీ. అంతనయోధ్యాపురాధీశుఁడంబరీ
 షూడధ్వరముఁజేయుచుండుతఱిని
 బలరిపుచేయజ్ఞపకుప్రఁగోల్పడిమది
 వెఱచినాచుత్పత్తివధికిమఱియు

సరపశువునకుఁ గాననములఁ గ్రుమ్మటి
మునిరుచికునిఁ గాంచి మొక్కినిలిచి
గోవుల నెకలక్షఁ గొనినీసుతులలోన
నొక్కనిఁ బశువుగా నొసఁగుమనిన
నగ్రతనయుండు మత్స్రయుండ నుడువతని
సతికనిష్ఠునిఁ బంపఁ గాఁజాలననియె
మధ్యముఁడు వల్లిదండ్రుల మమత లేటిగి
పార్థివైత్తముఁ గనుఁగొని పలికెన్ ట్లు.

౩౯౫.

క. తన ప్రియకొడుకు దండ్రుకే
దనమకనిస్తాత్తజాండు వల్లికిఁ బ్రయులై
తనరారి రే నెవచ్చెద

జననాయకనన్నుఁ గొనుము జన్న ముకొఱకన్. ౩౯౬.

వ. అని తన్నధ్యమనుతుం డగుశునశ్శేపుండు వల్కుటయు నంబరీషుం
డత్యంతోత్సాహసమన్వితుండై యతనిఁ దనరథం బెక్కించుకొని
గోసహస్రంబులు దుచికున కొనంగి చని చని యా రాత్రి పుష్కరా
శ్రమధూమం జేరె. అంత నా శునశ్శేపుం డచ్చోటఁ దపోనిష్ఠుండై
యున్న మాతులుం డగునీ విశ్వామిత్రుం గాంచి వినయసంధ్రమం
బులు రెట్టింప నమస్కరించి యిట్లనియె.

౩౯౭.

క. జననీజనకలునన్నీ
జనవరునకొసంగిరిపుడు సవనపశువుగా
మునినాథనామప్రణామం

బునునృపుఁడొనరించు యజ్ఞమును గావగజే. ౩౯౮.

గీ. తల్లితండ్రుగూర్చు దైవంబుఁ దలపోయ
నీవె గానఁబూనినీ పదముల

మఱుగుజొచ్చినాడమన్న నతోడుతఁ

బ్రాణదాన మొసగుభవ్యచరిత.

399.

క. అనివేడుశున శ్శేపునిఁ

గనికరుణాయత్తుడగుచుగాధేయుండా

తనినూఱిషిల్లుమనితన

తనయులనల్వరనుజీరితానిట్లనియెన్.

400.

క. పరలోక సుఖముబడయఁగ

వరసుతులంగాంచుటెల్లవసుమతిజనకు

ల్పరహాకమిదియెనాకీ

శరణార్థినిబ్రోవుఁడిపుడునస్తుద మొదవన్.

401.

క. ఈతఁడునామేనల్లుం

జీతన్నికెప్రాణమొసగుఁడెవరేనినొకం

డోతనయులారయననా

రీతలఁపొప్పుదనిపల్క నెంతయుఁగినుకన్.

402.

క. తనయులఁగనిశుచకములం

దినుచున్వేయేండ్లుహిరుదీనతనొండు

దనిశపియించిశున శ్శే

పునిఁజేరంబిలిచిపల్క భూరికరుణచేన్.

403.

గీ. మునికుమారనీకుముఖ్యమంత్రద్యయం

బొసఁగెదనుబతించుచుండుమదియు

నృపునియధ్వరమునునీదుప్రాణంబును

గాచిమనుచుఁగల్గగాదువినుము.

404.

మ. అనిగాధేయుఁడుముత్రయుగ్మముఁబ్రయంబారంగనమ్మానినం

దనునింజీరియొసంగెనంతటఁబ్రభాతంబొటనయ్యంబరీ

- మనరేంద్రుండుప్రయాణమైమునితనూజాతుండుదోరాంగవే
జనినైజాధ్వరవాటిఁజేరిపశుపూజంజేసిబంధింపఁగాఁ. రం౧.
- క. ధీయుతుఁడుశునశ్శేవుం
డాయాపస్తంభబద్ధఁడైయప్పడుగా
ధేయుఁడొసంగినమంత్రము
లాయతమతితోజపింపనాసమయమునఁ. రం౨.
- గీ. వాసపుండుద్రదిదశవర్షులుగొల్వన
య్యంబరీషుపాలికరుగుదెంచి
భూపనీమఖిబుపూర్ణమైఫలియించె
మానుమనుచుబల్కిమఱిచనియె. రం౩.
- క. ఆవేళనంబరీషుం
డావిమలస్వాంతయుక్తుడగురుచిక్సుతు
న్వేవేగబంధముక్తునిఁ
గావించియయోధ్యకరిగెగడుముదమలరె. రం౪.
- వ. అంత. రం౫.
- క. అలపుష్కరాశ్రమంబునఁ
జలమునఁగొళికుడువేయుసంవత్సరము
ల్నిలిచితఁజమాచరింపఁగ
నలినజాడరుదెంచిఋషితనమొసఁగిచనియె. రం౬.
- గీ. ఆఋషితవంబునేనొల్లననుచుమఱియుఁ
దవిలికొళికుడతిఘోరతపమొనర్చు
చున్నతఁగొంచివాసపుండుోర్వలేమి
నటకుమేనకయనునాతిననుచుటయును. రం౭.

విశ్వామిత్రునితపస్సుఁ జెఱవ మేనక వచ్చుట.

క. కామునియరవిరిశరమీ

భూమినినప్పరసగాఁగఁబుట్టెనొయనన

క్కామినియొయ్యారంబున

నామునియాశ్రమముఁ జేరియచ్చునలీలన్.

రగ౨.

క. అందియలుగల్లుగల్లునఁ

జందులుద్రొక్కుచునుమిగులఁజెన్నారినడ

ల్లిందుఁగొనవీరమోహిని

చందంబునఁదిరుగుచున్నసమయమునందున్.

రగ౩.

సీ. అలయితిముఖకాంతిఁబలుదొంతిఁజనుబంతిఁ

గనుఁజెప్పవేయకకాంచికాంచి

సఖమోవిబలుకావిజడతీవిమైతావిఁ

బాలుపొందగఁజుతించిపొగడిపొగడి

చెలియూరుఁగటితీరుఁజెలువారునూఁగాగు

మిగులంగఁబలుమాటుమెచ్చిమెచ్చి

చెవినాటఁదగుపాటఁజెలియాటబిగిమాట

నెలమివేడ్కలోనర్పనెంచియెంచి

తపముఁబోఁజేసిమానంబుఁదరలఁద్రోసి

నెట్టననునిష్ఠలనుమూటగట్టిపెట్టి

మమతరెట్టించియంతంతమరులుమించి

గాధిసూనుండుమరునిచేగట్టువడియె.

రగ౪.

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్రుం డమైనకం గాంచి తద్రూపరేఖావిలాసంబులకు

విభ్రమం బంది నోహపరిభ్రాంతుండు నిజస్వాతంత్య్రంబున నిట్లని

తలంపుం ధాడంగె.

రగ౫.

క. పసములలో నెంటిగనీ

వనజేక్షణదిగుగఁగాంచివానప్రస్థు
ల నతపములవిడనాడియు
వెనుదగులుటలరుదెయిట్టివెలఁదియుఁగలదే.

రగ౧.

క. ఈమగువముద్దు మొగ మెం

తేమహిఁబొడ గాననట్టిదిన మొక దినమే
కామినిఁగేళిం బెనఁగిన
యామనుజుఁడెనున్నతలఁపనతిపుణ్యుఁడెల్ల.

రగ౨.

సీ. అతితృప్తిగ నుదీనియధరమానినఁగదా

దేవామృతంబునీర్ధించినట్లు
కడుమోహమునదీనిఁగొఁగలించినఁగదా
సురలోకపదవినిఁజూచినట్లు
కొమరుమీఱినదీనిగుబ్బలంటినఁగదా
బహుయాగఫలములఁబడనినట్లు
కళలూరఁగాదీనిఁగదిసికూడినఁగదా
బృందారక త్వంబుఁజెందినట్లు
చతురతనునన్ను నీసతిహితపుఁబూని
మానుకేళి నిడనియించిమనుపకున్న
నిష్కహమోహతాపంబులెల్లమాను
ననుచుఁజింతించికొళికుండతివకనియె.

రగ౩.

క. ఎచ్చోటనుండినచ్చితి

విచ్చోటికిసీపుకొమ్మయిట్లొంటిగనా
పచ్చవిలుకాఁడుపంచనా
మచ్చపొడింజల్లినామమదిఁగరఁగింపన్.

రగ౪.

వ. అనిన మేనక యిట్లనియె.

౪౨౦.

క. ఏనపురసననుదినం

బూనినవేడ్కన్యనంబులోగివిహరింతు

నౌనీంద్రచంద్రవినుమా

మేనక యనుపేరిదానమెలతలమిన్నె.

౪౨౧.

చ. అనవినియిచ్చుహత్తుడపుడయ్యతివద్దిలకించియిట్లనె

న్యనరుహనేత్రసీపయినవారితమోహముఁజెందినాతపం

బునువ్రతనిష్ఠలున్విడిచిపుచ్చితిమారునిచేతఁజిక్కితి

న్ననుభవదాశ్రతుంబియమునంగనిప్రవంగజేతలోనగి.

౪౨౨.

క. అనిమునివేడ్కగ మేనక

తనరాకఫలిం చెననుచుఁదద్దయుమోదం

బునననవిల్తునికేళిం

దినదినమునుమించియితనిఁదేల్పుచునుఁడెన్.

౪౨౩

వ. ఇట్టివిశ్వామిత్రుం డనంగ సంగరక్రీడలం జెలంగుచు నుత్సంగుండై

దశాబ్దంబులు మెలంగి యుతటం దెలివిఁ గాంచి యత్యంతవిషాదంబు

నొంది నిజతపోభంగంబునకుఁ బురందరుండు కారణంబ కా నెఱింగి

మేనక న్విడిచి పుచ్చి యచ్చోటువాసి హిమవన్నగంబుఁ జేరం జని

కాశికీనదీప్రాంతంబునఁ బెక్కువర్షంబు లతిఘోరతపం బొనరించు

చున్నంత.

౪౨౪.

గీ. నలినభవుఁడుమునిగణంబులతోఁగూడి

తరలివచ్చిమానితపముఁగాంచి

హర్షమందియిఁకమహర్షివైతివినీవ

టంచుఁబల్కిచనియెనంచితముగ.

౪౨౫.

వ. అంత విశ్వామిత్రుండు.

౪౨౬.

క. తనివిసనకయెలులైనం

బనివడిబ్రహ్మశ్చితనముబడయుచుననుచు
వైనకరములూర్ధ్వముగనిడి
యనిలాశనుడగుచునియమమడరంగనవుడున్. ర. ౨౭.

క. నిండినవాననుబయలున

నెండనుబంచాగ్నినడుమహిమముననీటం
లెందునడకనిలిచిమహిమ
ద్దండంబుగడపమునల్పెడలనినిష్ఠన్. ర. ౨౮.

గీ. ఇట్టిదారుణమగుతపంబిన్ముహూర్తః

డవుడుసేయఁబురందగుండాత్మనెఱిగి
తత్తపోవిఘ్నమొకరింపడగడలంచి
రంభతోబల్కెనత్యాదరంబుదోష. ర. ౨౯.

క. ఓమగువసురహితంబుగ

భూమిస్థలికరిగిగాధిపుత్రునిచెంతం
బ్రేమనుజేరియతనితప
మేనుఁగియచెఱపవలయునిగద్దునిభాస్య. ర. ౩౦.

ఃశ్యామిస్మృతపంబుఁ జెఱప రంభ వచ్చుట.

వ. అనిన జంభాంతకుం గని కుంభీంద్రగుంభోపమానకుచకుంభయగు

రంభ యిట్లనియె. ర. ౩౧.

క. ఎడఁబడనితపోమహిమ

నృదబాగ్నియుఁబోలెఁగానఁబడియెడునెవుడున్
గడుమూర్ఖుడమ్మనింఁగుం
డొడఁబడియేనగునొపనొత్రిదశేంద్రా. ర. ౩౨.

క. ఎఱిగిమెఱిగి బెబ్బులిక్రియ

వఱ లెడునమ్మనికెరుటనంచనమతిచే

గుఱిగొనియరుగందగునే

కొఱవినిదలఁగోకికొ నెడుకుమతులుగలరే.

౪౩౩.

వ. అని ఫల్కు రంభాకామినిం గని జంభారి యిట్లనియె.

౪౩౪.

చ. మదగజయానయిట్టియనుమానముమానుముమానసంబున

న్నదనునిదద్బలంబులనుమందసచూచునినీకుదోడుగా

నిదెపనుతున్ననీఁడుకడకేగిమదింగరఁగించినిష్ఠల

న్వదలఁగఁజేసిరన్నుత్రిదివచ్చునకుంగడుమోదమొప్పఁగాఁ. ౪౩౫.

వ. అని యింద్రుం డివ్విధంబున నెడంబఱచి నున్నకమారుతంబుల
సహాయం బొనర్చి పుత్తెంచుటయు సక్ష్మమలి నిజమందిరంబున
కరిగి మణిభూషణవస్త్రమాల్యాద్యలంకృతయును మృగమదచందన
ఘనసారకుంకుమపంకసంకలితాంగియు నై మీసకేతనమలయనమీ
రులుదోడం జనుచేర మనమరాళమయూరశారికాకీరకలకంఠప్రముఖ
పరిజనంబులం గూడి మందగమనంబునం జని చచి గాఢేయాశ్ర
మంబు డాసి మనోహరలాస్యంబున కా రంభయారంభం బొనర్చి
యప్పడు. ౪౩౬.

చ. పదములఁగింకిరేవముఁబొగుగమ్రోయఁగఁదాళభేదము

ల్పదలఁజతుర్విధాభినయపూరితమైతనరాగునాట్యమిం

పొదవఘటించుచున్యకపికోన్నతగీతనినాదమెల్లచోఁ

గదియఁగరంభతద్వనముగాసియొనర్చుచునుండనత్తఱి. ౪౩౭.

గీ. ప్రళయకాలాగ్నియునుబోలెఁబ్రజ్వలిల్లి

కొళికుడురంభఁగనిరోషకలితుడగుచు

- వనితపదివేలవర్షముల్వసుధతాతి
 రూపముననుడుమనుచునుశాపమొసఁగె. ౪౩౮.
- వ. అంత న గ్గణికాశిరోమణియును. ౪౩౯.
- క. గడగడవడఁగుచుఁబుడమిం
 బజిపారలు చుమిగులదీనభావంబునఁదా
 నడుగుల పైవ్రాల్చియునే
 గడఁగనుటెన్నఁడనియడుగఁకౌశికుడసియెన్. ౪౪౦.
- క. పదివేలేండ్లునుజనఁగాఁ
 దురికూకనూనిండువలసదోషరహితవై
 పొదలుచునిజరూపముఁగాం
 చెదవనుటయురంభ ఘోరశిలయైపడియెన్. ౪౪౧.
- వ. అంత విశ్వామిత్రుండు తనమనంబున నిట్లనియె. ౪౪౨.
- క. కామమునకపుడొసంగితి
 దామసగుణమమరియిపుడుదటిఁ గెనుదపమీ
 కామక్రోధములఁగఁచియు
 నీమహినిజితేంద్రియత్వమేఁగాంచితగ్గె. ౪౪౩.
- గీ. పసజజుఁడు మెచ్చవేయునువత్సరములు
 తపముఁగావించిబ్రహ్మశివనముగొందు
 ననుచునచ్చోటువాసిసిద్ధాశ్రమంబుఁ
 జేరిగాధేయుడఁచలితచిత్తుడగుచు. ౪౪౪.
- మ. అతినిష్ఠుండపమాదరించుచునిరాహురత్వముంజెందియు
 ధృతిమీఱింగసహస్రహాయనములంతంబందనాహారకాం
 క్షితుఁడైపారణజేయఁబూనఁగమదింజింతించివిచాకృతి
 స్మృతమన్యుడగుదెంచియున్నమమగన్సంప్రీతితోఁబెట్టుడున్. ౪౪౫.

గీ. అమరనాథుడచటనన్నంబు శేషింప
కమరంగుడిచిననంగనంతరోసి
గాధిసుతుడుమఱియుగదలకతపమర్థి
వేయవత్సరములుచేయుటయును.

రర౬.

సీ. అప్పడీమునివశ్యనౌదలపైఁ బెను
బాగలునుశిఖిల్లిగులంగలిసి
పటుగతిదశదిశల్పజ్వరెల్లివెలుంగ
ధరణితల్లడితెత్తికతులుగలఁగె
నగములువణకెబన్నగపతిగంపించె
నమరగంధర్వయతౌదులెల్ల
భయనుందిపరువిడిపరమేష్ఠకడఁజేరి
ప్రణమిల్లినుతియించిపలికిరిట్లు
దేవవాణీకేవినుముగాధేయమాని
మేనబాడమితపోవహ్నిమింటమంట
తెగసికాల్పదొంగెనీవేమఱిసను
లోకచయములుభస్మంబుగాకయున్నె.

రర౭.

క. కడువడిఁజనియక్కొశికుఁ
డడిగినవరమొసఁగిమనిచియతనితపంబీ
యెడనుడిపిమఱ్ఱుఁగావుము
దడసినదివినిల్వమాకుఁదరమెయధీశ.

రర౮.

వ. అని యింద్రప్రముఖసకలామరులుఁ బితామహుసన్నిధి నత్యంతదీనా
లాపంబుల వేడుటయు నప్పుడు.

రర౯.

మ. మునిముఖ్యుల్పూతులుచ్చరించుచునుసమ్మోదంబునంగొల్వదే
వనికాయంబులువాక్కుభామధురభావంబొప్పుఁగావెన్నడిం

జనిక్తింపఁగనత్వరంబుననువిశ్వామిత్రుఁజేరంగఁదా
ననువుందంజనుదెంచెనబ్బజుఁడుహంసారూఢుఁడైయత్తటిక. ర౫౦.

గీ. ఇట్లువిచ్చేసివాగీశుఁడిచ్చమెచ్చి
తాపసోత్తమయూయుగ్రతపముమాను
మలరబ్రహ్మర్షివైతివీచనినగాధి
సుతుఁడుహర్షించిపూజించినుతులొనర్చి. ర౫౧.

మ. నలువంగొంచినమస్కరించిమదినానందంబునంబొంగుచుం
బలికెంఠేవపస్విస్థునియమిననుంబ్రహ్మర్షివైతంచుఁదా
నలఘుప్రేమఁజెలంగఁదెల్పినఁగదాయస్తత్తపస్సిద్ధికి
దలపోయన్వరమీసైసంగుటకుసార్థక్యంబులోకేశ్వరా. ర౫౨

క. అనుటయునబ్బజుఁడయ్యెడఁ
బనిపూనివసిస్థుఁబిల్వఁబనిచిముదమున
న్మనిముఖ్యుండికొశికు
ననఘాబ్రహ్మర్షివైతివనుమననపుడుక. ర౫౩.

క. బ్రహ్మణ్యుడగువసిష్ఠ
బ్రహ్మర్షియుగాధిసుతునిఁబ్రబలతపమున
స్మృహ్మర్షివైతివనుచు
స్మృహ్మదులుమెచ్చఁబలికెఁబ్రమదముమీఱక. ర౫౪.

క. ఆవేశనబ్బభవముఖ
దేవతలున్మనిగణములుదీవించిచన
న్భావమునదృష్టిఁజేకొనె
నీవిశ్వామిత్రమహిమలెన్నందరమే. ర౫౫.

వ. అని యిట్లు శతానందుం డానతిచ్చుటయు రామలక్ష్మణులును జన
కాదినభానదులును గౌకికులపోవిభవంబున కత్యాశ్చర్యంబు నొంది
కొనియాడి రంత. ర౪౬.

చ. తనదుకులంబు రాఘవుఁడు కప్పక శౌర్యవిజృంభణంబున
జ్ఞనకునియింటనున్న హరుచాపము నెల్లియెత్తుంచినీతఁడే
కొనుననినాగలొకమునకున్దగఁదెల్పఁగఁజోయెనొయన
న్వనరుహ బాంధవుండపరవారిధిఁగ్రుంకెదినాంతమాటయు. ర౪౭.

క. జనకుని వీడ్చొనిదశరథ
తనయులు సన్తునిగణములుదనవెను వెంటం
జను దేరఁగ గాధేయుఁడు
సనియొక్కని చానముననుసర్చుతివిడిసెన్. ర౪౮.

వ. అంత నచ్చోట నా రాత్రి బుచ్చి మరునాటి ప్రభాతంబునం బ్రాత
స్సంధ్యాదికృత్యంబులం దీర్చి మునిజనపరివృతుండై రామసౌమి
త్రులం దోడ్చొని జనకాధ్వరవాటిం జేరి సత్కృతుండై యర్హాస
నంబున న్వహించి య మ్మనుజేంద్రుం గాంచి విశ్వామిత్రుం డి
ట్లనియె. ర౪౯.

డి. రాజకులగ్రగణ్యులగు రాఘవులిష్టభవన్దహంబున
న్రాజులు భర్తచాపమను రాగమునంగనఁబూనియున్న వా
రోజగతీత లేశ యిటకొప్పగఁదేరఁగ బంచుమన్న నా
రాజపురందరుండుముని రాజవరుంగనిపల్కె నెమ్మిత్తో. ర౫౦.

జనకుండు విశ్వామిత్రునకు కివధనుర్వాహత్యంబుఁ దెల్పుట.

క. వినవయ్యగాధినందన
ఘనుఁడగు భర్తన సువిశ్వకర్తమును శరా

- సన మొండర్పించినఁగొని
దనుజులనధియించిమదినిఁదనిసియుఁబిదపన్. ర౬౧.
- క. మావంశకర్తయుగునిమి
కీవలనాటవతరముననిలయేలుబడి
నైవించుదేవరాతున
కావిల్లొనఁగెన్నిరీశుఁడర్థిలిమీఱన్. ర౬౨.
- గీ. అంతసుండిమదీయనిశాంతమునను
దరతరంబుగఁబూజావిధానములను
భాసిలుచునుఁడుభగ్గుబాణాససంబు
వింతెమునిరాజచంద్రయామింటితెఱుగు. ర౬౩.
- క. ఏనభ్యరమునకుమహి
న్తానుగమన్నుటయుఁబైఁడిమందసమచట
గ్గానఁబడెనందుశీతల
భానునిరేఖగతినొక్కబాలికదోఁచెన్. ర౬౪.
- ఉ. ఆసుతనైప్రేమచెలువారఁగనీతయటంచునాహ్వాయం
బాసనొనర్చిమగ్నహమునందునఁబెంపఁగనాటినాటికు
ద్యాసితదివ్యదేహమునబాలికయమ్మతభంగిఁదోచుడు
స్మీసతిఁబోలునీతనయసిద్ధముగాననియొంచిమించియున్. ర౬౫.
- క. భూతాధీశులిచాపము
ప్రీతిగ నెక్కిడినయట్టిపుథివీశునకు
స్మితనాసంగెదననిభువి
నాతటిఁజాటంబనిచితినఖలదిశలఁబోన్. ర౬౬.
- వ. అంత. ర౬౭.

చ. సకలవసుంధరాధిపులుసత్వరులైచనుదెంచిభూతనా
యకునిశరాసనంబునుమహాద్భుతమందుచుఁగాంచియెత్తఁజా
లకకడుసిగ్గునందమబలంబులఁగూఁచుకనేగియందఱొ
క్కకడనుజేరినాపయినకారణవైరముఁబూనియయ్యెడన్. ౪౬౮.

గీ. కొండకైవడినుండుకోదండమొకటిఁ
గానిపించుచునృపులభంగంబొనర్చు
చున్నవాఁడొత్తజమెసంగకున్నవాఁడు
జనకుఁడనిచేసినాధితమనితలంచి. ౪౬౯.

ఉ. రాజకుమారులెల్లనుబరాక్రమమొప్పఁగనేగుదెంచిన
న్నాజికేబిల్వవారణరథాశ్వపదాతిముఖవ్రజంబుతో
వేఁజనివారలంగదిసివెన్నొనితోలిజయంబుఁగఁటినేఁ
డిజననాథసత్కులజాలేర్పడఁగన్దెసనిమ్మవిల్లొగిన్. ౪౭౦.

క. అనిపల్కిజనకధూపతి
పనివడివిలుదేరనపుడుపదినేవుగన
త్యనుపమబలులగుభటులను
బనిచినఁగొనివచ్చిరంతపటురథసమున్. ౪౭౧.

వ. ఇట్లు మాటకాచలసహితం బజూడంబు దెచ్చుకరణి లోహమయు
లై యష్టచక్రయుతంబు నగు మంససంబుతోడ మహాదేవచాపం
బతిప్రయాసంబున నీడ్చి తెచ్చి యునుచుటయును జనకుండు విశ్వా
మిత్రుం గనుంగొని యిట్లనియె. ౪౭౨.

గీ. అమరగంధర్వకిన్నరయక్షవిహగ
దనుజపన్నగముఖ్యులతరముగాని
హరశరాసనమెత్తంగనలవియగునె
నరులకిదియచ్చెరువుమునినాథవినుమ. ౪౭౩.

- గీ. ఈశ రాసనంబునీ రాఘవుం డెత్తి
యెక్కు బెట్టెనేనినింపుగుల్క-
వీతనిత్తుననినశ్రీరామునటుగాంచి
కౌశికుండువల్కెఘనతమిఱి. ౪౭౪.
- క. ఆదివరాహంబైయి
మృదినిమేకకోటనిల్పి మెఱసి ననీకీ
పేదయగుధనువునెత్తఁగ
రాదేయెక్కిడఁగదయ్యరాజీవాఁడౌ. ౪౭౫.
శ్రీరాముఁడు హరధనుర్భంగం బొనర్చుట.
- క. అనవిని రాముఁడుమందన
మునెఱిగిపతిభంగిభీమముగ వెల్లుశ రా
సనమందిజనక భూవరుఁ
గనుఁగొనిదరహాస మొప్పుఁగానిట్లనియెన్. ౪౭౬.
- చ. నరవరయీపినాకివిలునాయెదుటంబొగడంగ నేలొకో
కరమునఁబూనఁగాఁదృఢముకైవడిదోఁచెడిబాహుశౌర్యవి
స్ఫురణముమిఱి నెక్కిడుచుభూరిగుణంబురవంబొనర్చుచోఁ
గరమనుదారఁగాధనువుఖండములైపడునంచు నెన్నెదన్. ౪౭౭.
- వ. అని పల్కి.
- గీ. చక్కనగుకార్తుకంబపు డెక్కువెట్టి
యట్టహాసంబొనర్చుచునఖలదిశల
మించినిజవిజయంబుసాటిం చుభంగి
వేగుణధ్వనిఁగావించివేడ్కమిఱి. ౪౭౮.
- గీ. జనకజగుణంబు చెవిసోకెననఁగఁజేతి
ఫింటిగుణమునుదనచెవినంటఁదీసి

వసుమతీస్థలినిఖలరాక్షసులపట్లు

వదలెనన్నట్లుపిడిపట్టువదలుటయును.

ర౪౦.

క. కడువడిదశరథతనయుని

పిడికిటనావిల్లువితీగిఁఫెళఁఫెళమనుచు

న్బుడమియద్రువఁబెనుగిరిక్రియఁ

బడియెన్ద్రద్రవమజుండభాండమునిండెన్.

ర౪౧.

వ. ఇట్లమ్మహాధనుర్దండంబు ఖండం బగుటయుఁ నదున్దండారావంబున

దిగ్వేదండంబు లదరిపడ ధర్మమండలంబు గడగడ వణంక శేషుండు

తల్లడం బుద నా ఖండలప్రముఖనిర్జరతండంబులు దండిమీఱి విరుల

సోనలు గురియించుచు గంభీరధ్వనుల నగ్గించుచుండ నా రామ

లక్ష్మణజనకవిశ్వామిత్రులుదక్కఁ దక్కినవార లుక్కుదక్కి బిట్టుల్కి

మూర్ఖిల్లి రంత జనకుం డత్యంతసంతుష్టాంతరంగుండై రామభద్రుఁ

గాఁగలింపుకొని గాఢేయున కిట్లనియె.

ర౪౨.

గీ. అనఘశ్రీరామునకుసీతనర్థినిత్తు

నిపుడె పెండ్లికిదశరథాధిపునితోడి

తేరఁబనిచెదననిపల్కిధీయుతులగు

మంత్రివర్యులకినియెఁదామంతసమున.

ర౪౩.

క. సాకేతపురవరంబున

కేకతముననరిగిదశరథేశునకిపుడి

కాకుత్స్థరాముపెండ్లిమ

హాకాతుకమలరఁదెల్పియమ్మనుజేంద్రున్.

ర౪౪.

వ. బంధుమిత్రామాత్యవర్గంబుతోడఁ దోడితెండనిపల్కి యెక్కువయగు

కానుక లిచ్చి పుత్తైందిన వారును జపనాశ్వంబు లెక్కి వేగంబునం

జని యయోధ్యాప్రేరంబుఁ జేరి దావారికులవలనఁ దమరాక నెఱిం

గించి దశరథభూపాలు గాంచి జనకుం డొసంగిన కానుక లిడి
వినయవిధేయత్వంబు దోష నిట్లనిరి. ర౧౫.

సీ. మనుజేశమీకూర్చితనయుండురాముడా

కౌశికుయాగంబుఁగాంచిపదప

మారీచముఖదైత్యమర్దనంబొనరించి

గౌతమాంగనశాపగతివదల్చి

సురసరాభేద్యమైనాపట్టహారువిల్లు

విపులశౌర్యంబునవిడిచినైచి

జనకునిమెప్పింపసంభ్రమంగిగుర్తొ

దనపుత్రిసీతనితత్తినుసంగి

విశదయశమునఁబెండ్లిగావింపఁగోరి

ఋష్టుఁదోక్షేరఁబనిచెనమ్మేదిసీశుఁ

డచుచువినిపింపనినిమెచ్చినునుకులుండు

మానసాబునసంతోషమగున్ డగుచు.

ర౧౬.

వ. అయ్యమాత్యుల కమేయరత్నభూషణంబరాదు లొసంగి తచ్చు
భంబు పురంబునం జాటింపం బంచి యంతఃపురంబునకుం జని.

క. తనసతులకుఁదనహితులకుఁ

దనభృత్యామాత్యబంధుతతులకు నెల్ల

న్వనిపించిరాముపెండ్లికిఁ

బనిపూనియునెల్లవారిఁబయనమొనర్చెన్.

ర౧౭.

వ. ఇట్లు కృతకృత్యుం డగుటయు శ్రీరామవైవాహికశుభమహోత్స
వాలోకనసంభ్రమాయత్తచిత్తు లగుచు వసిష్ఠవామదేవాదిమహర్షు
లును బంధుహితామాత్యవర్గంబును దగువాహనంబులతోడ నడువ
బ్రభాకరమృగాంకప్రభాసమాను లగుధరతశత్రుఘ్నులు సకలశృం

గారం బాష్పం గైచేసి యుభయపార్శ్వంబుల మత్తమాతంగంబు
తెక్కి చనుదేర సఫలితమనొందుండై దశరథుడు రథారోహణం
బొనర్చి మాత్రికచ్ఛత్రచామరధ్వజపతాకాద్యవేకబిరుదచిహ్నంబులు
ప్రజ్వరిల్లి రథవారణాశ్వపదాతిసంఘంబులు సందడింప వందిమాగధ
బృందంబులు కైవారంబు లొనర్ప భేరీమృదంగకాహళాది మంగళ
వాద్యంబులు సెలంగ శుభముఘోర్తంబుల నయోధ్యాపురంబు
వెడలి నాలవదిసంబుల మిథిలాపురంబు సేరం జనుదెంచునప్పుడు

గీ. జనకభూపాలుడెదురేగిఘనతమిఁజె

దగుతెఱంగులఁబూజించినశరభేంద్రు

నలవసిస్తాదిసకానులనర్హమైన

భవనములవిడియించెసంభ్రమముతోడ.

౪౯౯.

గీ. అటకుగాధిసూనుడలరామలక్ష్మణ

సహితముగనుజనిదశరథుఁగాంచి

యతఁజొనర్చుపూజలందియద్వాసన

ముననువెలసిపలికెఁజనపుదోష.

౪౯౦.

క. ఇనవంశాధీశభవ

త్తనయులమత్కృతుసురక్షితి మొనర్పఁగనా

వెనువెంటబనిచితివిగద

కనుఁగొనుమదెవచ్చిరనిసఁగడుముదమమరె.

౪౯౧.

గీ. తనకునమ్ములైనతనయులవీక్షించి

కొంగలించిమిగులగారవించి

యంకవీరినునిచియాత్మసంతసమందె

విశదకీర్తిరతుఁడుదశరథుండు.

౪౯౨.

వ. అంత,

౪౯౩.

శ. ఘనమగుసవనక్రియలం

జనకుఁడుసాంగంబుగాఁగనలిపిముదమున

నృపనగరుఁ జేరిహితపరి

జనపరివృత్తుడగుచునుండినచివులకనియె.

8F8.

క. వినుఁడిక్షుమల్లివీరం

బునగలసాంకాశ్యపురవిభుడుమత్స్రియుడౌ

ననుజాఁడుకుశేధ్యజుండా

తనినిటుచోడ్చుదు పండ్లదగఁగనుగొనఁగా.

४६५.

క. అనిపల్కి-పనుపవారలు

చనిసాంకాశ్యపురిఁగనికుశధ్వజాబిలువ

ననమదినతిహర్షంబునఁ

జనుదొచెన్ని జకుటుంబ సహితముగాఁగఁ.

8F.L.

వ. ఇట్లు కుశధ్వజుండు సహకుటుంబుండు యరుదెంచి యగ్రజాపాదంబులకు నమ్రముంజై యర్హాసనంబున వసించి రాఘవుప్రభావంబును నీతాపరిణయమహాత్మవారంభంబును నెఱింగి సంతసించుచుండె. అంత జనకభూపాలుండు తగుమంత్రులం జేరి దశరథస్వపాలుని నపుత్రబంధవపురోహితయుక్తంబుగా విచ్చేయవలయు నని విన్నవింపు మనుటయు వారలు జని వందనపురస్సరంబుగాఁ దెల్పినప్పుడు.

రక. 2.

8F2.

గీ. బంధుహిత సచివాదులు బలసికొల్ప

దొంగకవసిష కౌశికుల్లోడనడువ

జనకన్యపునినిజాష్టానసదనమునకు

దశరథుండరుదెంచెసంతసమెలర్ప.

४६५

వ. ఇట్లు చనుదెంచిన వన్తిష్ఠవిశ్వమిత్రాదిమహర్షులకును దశరథప్ర
ముఖిసృపాలవర్గంబునకును జనకుండు దగులేఱంగుల సత్కరించి
యుచితాసనంబు లొసంగె. అంత వన్తిష్ఠుండు జనకభూవరుం గని
యిట్లనియె.

౪౯౯.

క. జననాథవినుముదశరథ

జనవరువంశక్రమంబుసాంగంబుగ నే

వినిపింతు నెఱిగినంతయు

జనసుతమైయుప్పనదియుఁజర్చింపంగఁ.

౫౦౦.

వ. అది యెట్లంటేని.

౫౦౧.

సీ. పుడమిశపరమేష్ఠిపుత్రుఁడైనమరీచి

కుదయిం చెఁగశ్యపుఁడొప్పమీఱఁ

గశ్యపమునికిభాస్కరుఁడుజన్మించెనా

తనికివైవస్వతమనువుగలిగె

వైవస్వతునకునిత్యాకుండుఘతుఁడయ్యె

నతనికిఁగుఱిన్మపతిజనించె

గుఱిసూనుండువికుఱియమ్మేటికి

బాణుండనఁగనాత్మభవుఁడువుట్టె

బాణునకుననరణ్యభూభర్తపొడమె

నమ్మహీనాథునకుఁబృథుండవతరించె

ఘనతమిఱంగఁబృథునకుఁదనయుఁడగుచు

వినుతయకుఁడుత్రిశంకుఁడావిర్భవించె.

౫౦౨.

వ. ఆయ్యవనీశ్వరుం డగుత్రిశంకునకు హరిశ్చంద్రమహీపాలుం డుద్భ
విల్లె. ఆతనికి లోహితాస్యుం డనుతనూజుం డుదయించె. ఆ
సార్వభౌమునకు డుందుమూరుండు నతనికి యువనాశ్వండు నతనికి

మాంధాతయు నతనికి సుసంధియు నతనికి ధ్రువసంధియు నతనికిఁ బ్రసేనజిత్తు నతనికి భరతుండు నుద్భవిల్లి రా భరతున కసీతుం డను భూవిభుండు జన్మించి పృథ్వీపాలనంబు సల్పునెడ నా రాజన్యునకు శత్రువు లైన హైహయలును దాళజంఘులును శశిబిందులును సంఘంబులై చనుదెంచి యుద్ధం బొనర్చి నిజరాజ్యం బాక్రమింపం బత్ని ద్వయసహితుండై తుషారసగంబునకుం జని యందు మృతుం డౌటయు నా యసితభూపాలునిభార్యా యుగ్గంబునం గాళిందియను నెక్క-తె గర్భిణియై యుండుటయు మఱియొక్క-తె తగ్గర్భవిచ్ఛేదనం బొనర్పం దలంచి గరళం బిడిన నెఱింగి కాళింది భాగవతులజ్ఞుడగుచ్యవనునిం గని బ్రాధింప నష్టుహనుభావుండు గరుణించి నీ గర్భిణియైన గరళంబుతోడత మహాశూరుం డగుసుతుండు జన్మించి వంశకర్త యగు నరుగు మని యాశీర్వాదించినం గాళింది నిజగృహం బునకుం జని సుకుమారుండైన కుమారునిం గనియె. అతండు గరంబుతోడం బుట్టెం గావున నగరుం డనం బరంగె. ఆ నగరున కనమంజునుండు నతనికి సంఘమంతుండు నతనికి దిలేవుండు నతనికి ఛగీర ఘండు నతనికిఁ గకుత్స్థుండు నతనికి రఘువు నతనికిఁ గల్తాషపాదుండు నతనికి సుదర్శనుండు నతని కగ్నివర్ణుండు నతనికి శీఘ్రగుండు నతనికి మరుండు నతనికిఁ బ్రశుశ్రుకుండు నతని కంబరీషుండు నతనికి యయాతియు నతనికి నాభాగుండు నతనికి నజుండును గ్రమంబున నుద్భవిల్లి రాయజునకు ని మ్మహాసార్వభౌముం డగుదశరథుండు ప్రభవించె. ఈ దశరథభూపాలునకు రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులన నీ నల్వరుతనూజులు గల్గిరి. రాజేంద్రా! యీ రామభద్రునకు నీ సుతయగు సీత నిచ్చుటంజేసి నీ వతిపావనుండ వైతి వని వసిష్ఠుండు జనకునకు రఘువంశంబు సాంగంబుగాఁ దెల్పుటయును

శతానందుడు జనకాస్వయంబు వక్కాణింపం బూని దశరథుం
గాంచి యిట్లనియె. ౫౦౩.

క. దశరథభూవరివినుమా

విశదంబుగ జనక వంశ విస్తారంబు

స్తవదిశలందును మిగులన్

యశ మొప్ప నైలయుచుండునదియెట్లనెన్.

౫౦౪.

వ. అఖిలస్సగుణగణ్యం హనుమిచక్రవర్తికి మిథయను రాజశేఖరుం
డుద్యవించె. నమ్మిధికి జనకుం డా జనకున కుదావసుం హయ్యుడా
వసునకు నందివర్ధనుం డా నందివర్ధనునకు సుకేతుం డా సుకేతునకు
దేవరాతుం డా దేవరాసునకుఁ బృహద్రథుం డా బృహద్రథునకు
మహావీరుం డా మహావీరునకు సుశృతి యా సుధృతికి ధృష్టకేతుం
డా ధృష్టకేతునకు హర్యశ్వుం డా హర్యశ్వునకు మరుం డా మరు
నకుఁ బ్రతింధకుం డా ప్రతిధకునకుఁ గీర్తిరథుం డా కీర్తిరథునకు దేవ
మిశుం డా దేవమిశునకు సువీరుం డా సువీరునకు మహీధ్రకుం
డా మహీధ్రకునకుఁ గీర్తిరాతుం డా కీర్తిరాతునకు మహారోముం డా
మహారోమునకు మహాబలుం డా మహాబలునకు స్వర్ణరోముం డా
స్వర్ణరోమునకు హ్రస్వరోముం డా హ్రస్వరోమునకు గ్రమక్రమంబున నుదయించి
రా హ్రస్వరోమునకు జనకుండునుం గుశధ్వజుండు నన నిష్కృహ
రాజేంద్రు లిరువురు నావిర్భవించుటయు నందు జనకభూవరుం
బట్టంబు గట్టి హ్రస్వరోముండు దపం బాసర్ప వనంబునకుం జనియె
నంత. ౫౦౫.

క. జనకత్నైవరుడవని

స్తననుతముగ నేలుతఱినిసమరంబునకుం

- జనుదెంచినుధన్యుడునీ
తనుధర్మనిధనువుతోడదానడుగుటయున్. ౫౦౬.
- గీ. అన్యపాలుఁడ్రుంచియతఁడేలుసాంకాశ్య
పురిఁగుశధ్వజునకుఁబాసఁగనొసఁగె
జనకభూషకుండునత్సంప్రదాయకుం
డితనివియ్య మొప్పనినకులేశ. ౫౦౭.
- క. వినుముధరానలిఁబుట్టిన
జనకశనూజాతనీతజగదభినుతనీ
తనయుఁడగురామచంద్రున
కొనరవివాహంబొనర్పుముర్వీరమణా. ౫౦౮.
- వ. అని శతానందుండు పల్కుటయు దశరథుం డమందానందంబు
మొంది వసిష్ఠవిశ్వామిత్రులం గని యిట్లనియె. ౫౦౯.
- గీ. మీగలదుగూడునీతనూర్తిశనురామ
చంద్రలక్ష్మణులకునుగుశధ్వజునిఁ
మార్తెలగుమాండవీశుతకీర్తులఁదగ
భరతశత్రుఘ్నులకునునేర్పడఁగనిపుడు. ౫౧౦.
- క. అనవినివారడుగఁగజన
కనరేంద్రుఁడుసన్ముతించిఘనశుభలగ్నం
బొనఁగూర్చిదశరథామలఁ
బనిచిమహామోదమలరఁబరువడినంతన్. ౫౧౧.
- సీతాకల్యాణమహోత్సవము.
క. పరిణయమహోత్సవమునకు
సరసాలంకారములనుసల్పుడనుచునా

పురమునఁజాటఁబనిచితఁ

గరమరుదుగనంతిపురముఁగైసేయుచెన్.

౫౧౨.

వ. అస్పదస్పరవరంబు.

౫౧౩.

సీ. పచ్చతాతిన్నెలుముచ్చటగాఁదీర్చి

హెచ్చుగావాకిళ్లగచ్చువేసి

నిగనిగమనుజిసాగనగుమరకత

ములతోరణమ్ములిమ్ముగఘటించి

మెఱుఁగారుగోడలమేల్చిగాఁజెత్తరు

పులువ్రాసికస్తూరినలికిముత్య

ములఁముగ్గులిడిమంచివెలిపట్టుమేల్కట్టఁ

గీలించియనఁటులఁజాలనిలిసి

నీలములకంబములమగఁజాలపల్టె

లనుబ్రవాళపువాసములనుఘనంఘ

మితములగువట్టివేళ్లనమితములైన

పందిరులమింటినొరయంగఁబొందుపటిచి.

౫౧౪.

వ. ఇట్లు నానావిధాలంకారములు గావించుటయు నంత నజ్జనకమహీ
పాలుండు వైవాహికశుభముహూర్తదినంబునంను నీతాదికన్యలకు
మంగళస్నానాలంకారంబులు గావింపుఁ డని సువాసినీజనంబులం
బంప వారలు కనకపీఠంబున జానకి గూర్చుండఁ బెట్టి. ౫౧౫.

చ. కరములఁగంకణావళులుగల్గనిమ్రోయఁగఁజైఁటదూలఁగా

వరమణిహారములైనఁగవ్రజపుఁగమ్మలడాలుచెక్కులం

దొరసినటింపఁజైరుతమోయనఁజెల్లుస్వరంబుతోడనొ

క్కరమణిమోనెయంఁటెఁగులకాంతలుపాటలుబొడుచుండఁగాఁ.

క. నలుగిడుచునొక్కజవ్వని

జలుగుంబయ్యెదకులోనఁజేయిడనటఁదా
నులికిపడఁజూచికాని

మిలపతితోపునినువిడుచునేయనినగియెన్.

౫౧౭.

క. తలదువ్వెనొక్కభామిని

జలకంబొడిచెనొక్కజలజాక్షియుదు
వ్వలుపఁదడియొత్తెనొకరితె

లలితముగానొకతెవలువలలనకుఁగొట్టెన్.

౫౧౮.

సీ. చిక్కంటఁజేపట్టిచిక్కంటకుండంగఁ

గురులుదీరిచెనొక్కగురుతరకుచ

కచములనన్ధవికచములౌమల్లెల

ముడిచెనొక్కతెనూనెముడిచెలంగఁ

జదలుకెంపుడిగినొంచఁదలఁచుఘనసప

మణిభూషణొక్కరమణిఘటించె

గన్నుఁదామరలనొక్కన్నుదానిడియెనం

జనమునుదనుసఖిజనముబొగడఁ

దిలకమొకగజగామినీతిలకమిడియె

మించులనుగెల్పురుచిచేతమించుపట్టు

పుట్టమొక్కతెమోదముపుట్టఁగొట్టె

అవికఁదొడఁగెనొకపాలంతిసవినయముగ.

౫౧౯.

ప. ఇట్లక్కంతామణి నలంకరించి యూర్తిభామాండవీధుతక్కిల్లులను
వేర్వేరి సత్కవులనిజకృతులరీతి సర్వాలంకృతియులేలం గావించు
సమయంబున నట దశరథుండు పూర్ణమనోరథుండై కనమదార
లగుతనదుదారలతోడ మంగళస్నానంబు లాచరించి కైసీకొని

కార్యార్థంబు భువి కరుగుదెంచు వివాహకు లగుసుతులకు వివాహ
వేషంబుల నలంకరింపించి వారలకు స్నాతకగోదానవ్రతంబులు నిర్వ
ర్తింపించి భూసురోత్తములకు లక్షలకొలందుల ధేనువులును గనక
రజతకాంశ్యప్రముఖనిఖిలదానంబు లొసంగి సపరివారుంజై నిజాత్మ
జుల సుత్తుంగతురంగసంగతంబు లగుకనకశతాంగంబుల నెక్కించి
తానును రథారోహణం బొనర్చి పురోహితబంధుమిత్రమాత్య
వర్గంబుతోడ మంగళవాద్యఘోషంబు నెలంగ వివాహమండపంబు
డగ్గరి.

౫౨౦.

సీ. రంగారుజగిమించుపొంగారుపగజాలు

బంగారుగోడలుపదిలపటిచి

వేలాతిగన్వచ్చభాలాలితంబునౌ

నీలాలకంబముల్గొలిపి

తగుడాలుచేరవిజగడలకునుబిల్చు

పగడాలదూలముల్పాదుకొల్చి

యందమ్మలైకాంతిబృందమ్మలగుగురు

పిందమ్మలగవాక్షలొందజేసి

వెండిచేద్వారబంధముల్వెండియునుగ

వాటములవజ్రములదీర్చివాటముగను

దంతెలిటికలుఘటియించిదంతములను

గారనునుముల్తైములమెఱుంగారబూసి.

౫౨౧.

గీ. మోదమలరంగగల్గూణవేదికలను

బుష్కరాగంబులనుదీర్చిపొసగబచ్చ

లోరణంబులుగట్టికస్తూరినలికి

ముత్తైయమ్మలచేతనుముగ్గులనిడి.

౫౨౨.

వ. మఱియుం బెఱరతనంబుల నానావిధంబు లగుపనుల నిగ్గులుదేరుచుఁ
గర్హూరదీపికావిరాజమానంబును, గాలాగరుధూపఘుమఘుమితం
బును, బరిణతఫలశుంభద్రంభాస్తంభశాతకుంభభద్రకుంభసంభాస
మానంబును, గతాగతభూతలపతికేయూరజాతఘర్షణజాతజాత
హాపరేణుశకలితంబును, పణవమర్దభభేరీముఖవాచ్యధ్వనబధిరీకృత
దిగంతదంతావళంబును, రసాలకిసలయకుశలాజాతసమిధాజ్యాది
సహితంబును, పరిణయావృన్దస్థుపరంపరానయనతత్పరపురోధస్థమంచి
తంబును సగు వివాహమండపంబుఁ గని గెన కెమరఁ జనుదెంచు
జనకభూజానికరంబుఁ దనకరంబునం బట్టికొని బట్టులు కొనియాడ
పుణ్యాంగనాదత్తనీరాజనంబుల గణికాజనంబుల యాటపాటలఁ
దనశిరశింకంపనంబులచే నంగీకరించుచుఁ దన్మండపాభ్యంతరంబునం
బ్రవేశించిన నజ్జనకుం డజ్జనపతి నుచితపీఠంబున సుఖాసీనుం జేసి
రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నుల వివాహవేదికలఁ గనకపీఠంబులం
గూర్చుండఁ బంచుటయుఁ దదనంతరంబున వసిష్ఠుండు జనకవసుధా
పతితో సుధారసమధురంబులై సరసంబు లగువచనంబుల లగ్నంబు
డగ్గరిలఁ గన్నెకల రావింపుఁ డనుటయు నతం డచటిసువాసిని
జనంబులను బెండ్లికూతులం దోడ్తెం డని పంచిస.

౫౨౩.

క. వారలతిరయముతోఁజని

యూరామలఁదోడి తెచ్చియచటనచటవే

రేవరనుగూర్చుండఁబనిచి

తీరగుశ్రీరామునెదుటి తేరనెత్తుటయున్.

౫౨౪.

వ. అప్పు డా రామచంద్రుండు సీతం జూచి.

౫౨౫.

క. కమలాసనుండుత్రిజగ

త్కమలాస్యలసారభూత కాంతినిఁగొనియీ

కమలాక్షీనానర్చెనులొ

కమలఘటరవిస్తయంబుఁగాంచిచెలంగన్.

౫౨౬.

సీ. అరుణాంబుజప్రపంచరణముల్పరణము

ల్నాస్త్యస్తీవాక్కులనడుమునడుము

పరికింపఁగందర్పుపాలిండ్లుపాలిండ్లు

తలసమత్రివల్లిసుందరముదరము

కంబుసభాప్రాపకంఠంబుకంఠంబు

పూర్ణేందుకాంతిప్రముఖముముఖము

వరపల్లప్రాల్లాసకరములుకరములు

హరినీలరుచిపెంపుతులుముతులుము

మించునీలేమమెయిజిమించులకుశ

మించుటనెనర్చిహాటకమించుకైన

నెంచదననికభువినుపమించుటకుస

మంచితంబైనవస్తువేమంచుదలఁతు.

౫౨౭.

ప. అని రామచంద్రుండు దలంచునెడ నజ్ఞానకియు రాము నీక్షించి

క. ఘననీలకాంతినగునప

ఘనరుచిసంపూర్ణచంద్రఘనతనుగనిలం

ఘనమొనరించెడుమొగమును

ఘనఁడగునీతనికిఁగాకగలుగదొడలకన్.

౫౨౮.

సీ. ఈరసికుండుగదాయారసంబునఁదన

శరములనణచెనాసురగణంబు

నీదాశరథిగదాయూదశరమునవే

గడలిమారీచునుక్కెడలఁదోచె

సీశుభాస్యఁడుగదాయీశుభాస్వతా-ర్థ
 కముద్రమంచెనిఖలలోకములుపైగడ
 నీతేఁడుగదతొల్లనీరేఁడుజగముల
 రమణీయనిజక్తిరమణికోసఁగె
 నీనవమనోహరాకృతియీనగధృతి
 యీనతావనపలుమతియీనయయతి
 యెవరికైననుగలుగు నేయీవిభునకు
 నీవిభుఁడెసాటియగుఁగాకయింకఁగలరె.

౫30.

వ. అని యిట్లన్యోన్యం బగ్గించుకొనునెడఁ దత్కటాక్షంబు లయ్యిరు
 వురినడుమఁ బుండరీకేందీవరదామపండంబు లై చెలంగె నానమ
 యంబున.

౫31.

స్త్రీ. జనకన్యపాలుండుదనకూర్చికూఁతును
 విమలచిత్తంబునవిష్ణుహాప
 రామలక్ష్మీస్వరూపామిమాంకన్యాంప్ర
 తీచ్ఛతుభ్యంప్రదదేయటంచు
 ధారపోసినయెడ సారదుందుభులధిం
 ధిన్నినాదంబులుజేజరిల్లె
 శురలునుగుసుమంపుసోనలుగురియించి
 రచ్చములైదెసలతిశయిల్లె
 నపుడుపుణ్యాంగనాజనంబతిముదమున
 ముత్తైసరితండులంబులుముత్తయములు
 శాతకుంభంపుభాజనజాలములను
 నించినొనితెచ్చియచ్చోటనిలుపుటయును.

౫32.

మ. చిలువంబోలినయారుబైటబడఁగాంచిఘంటికాధ్వనము
 ల్విలసత్కంకణఘల్లులధ్వనులతోవియ్యంబునందంగఁగ
 న్నులలొల్పంబుజెలుగఁగాబటువుచన్నుల్రాయడింజెందఁగా
 లలనారత్నమునీతఁగాముతలపైఁబ్రబాల్వోసెమోదంబునన్. ౫౩౩.

క. జనకతనూభవచిత్తం
 బునుగన్నులురాముమోముఁబొందించియుఁబ్రా
 లనెటులఁదప్పకయెత్తెను
 కనులుంగలవేమొనూమెకరయుగమునకన్. ౫౩౪.

వ. అట్టియెడ. ౫౩౫.

చ. చిరతరకాంతులొప్పుఁగనుజెంపలముత్యపుటొంట్లుదూఁగఁగా
 నురమునహారములైసఁగియొక్కటఁజిందులుద్రొక్కుచుండఁగాఁ
 గరమఁజికంకణప్రభలుగామినికమ్మలఁజాలుతోడుత
 స్థరమొనరింపఁగావిభుఁడుదొయ్యలియాదలపైఁబ్రబాలిచెన్. ౫౩౬.

క. మంగళవాద్యధ్వనులును
 మంగలులమనోజ్ఞగీతమహితరవములు
 ప్పొంగఁగరాఘవుఁడప్పడు
 మంగళసూత్రంబుఁగట్టెమహిజకువేడ్కన్. ౫౩౭.

గీ. అట్టియెడరాముకరముననవనితనయ
 పాణిపద్మంబునొకలేమనట్టినిలిపె
 నిదియెగదయదననుచునుమదనుఁడపుడు
 విరిశరంబులనిరువురనరసివేసె. ౫౩౮.

గీ. మదునికెదిరించియాతనిమఱలనొంచి
 తొనఁదలఁచియిరువురునెత్తుకోలలనఁగ

నంగనీమలబులక లెసంగెగఁజెము

లుంగరంబులుపట్టవయ్యెంగరముల.

౫౩౯.

వ. త త్సమయంబున శమధనవరిష్ఠుం డగువసిష్ఠుం డగ్నిం బ్రతిష్ఠితం
జేసి మహర్షిసంఘంబులతోడ సమంత్రకంబుగా నాహుతు లొ
సంగె దదనంతరంబున.

౫౪౦.

గీ. వనితపదకమలంబునుదనమహస్త

పద్మమునబట్టిచిలునవ్యపరంగనంది

యలఘశఁఘశనాదంబులొలయనన్నె

కల్లుద్రోక్కించెరాముడుగాంతచేత.

౫౪౧.

గీ. హరిణలోచనచూఢ్యలవరునిగుండె

జల్లనగంగంకణంబులుగల్లసంగ

లేనడుముదీగెఱచములతోనటింప

లాజలగ్నినిముదముచెలంగవేల్చె.

౫౪౨.

ఉ. మేరుధరాధరేంద్రమునుమిత్రుఁడఁఛాయయుఁజ్ఞాపితిగా

సారములైనమంత్రములసారెఱుసారెఱవేల్వవెల్లునా

భూరితరాగ్నికివ్యునుబూర్ణమతిందగినట్టిభక్తితోఁ

జేరిపడక్షిణంబులనుజేసినమస్కృతులాచరింపఁగాన్.

౫౪౩.

క. ముత్తైదువలచటిజను

ల్పితమువిస్తయరసంబుఁజెందికనంగ

న్దిత్తరువుపల్లెరంబున

నెత్తియారతులుగీతమింపెచెలంగన్.

౫౪౪.

క. భరతుండునుసామిత్రుల

లరమాండవిన్యాశాఖ్యలనన్ శ్రుతకీ

ర్యకుణాధరిఁబెండిలియె

రరుదగునానందరసమహాద్భిమునుఁగుచున్.

౫౪౫.

సీ. తరువాతనుద్యానతరువాతములువీవ

విరిసోనసురులువావిరిఁగురియఁగ

రామాదిన్మపసుతుల్రామలతోన్వని

వేశముల్పేరిప్రవేశహూమ

ములఁజేసిమునిజనములతోడఁగూడుక

ధ్రువకీర్తియైమించుధ్రువునిఁగాంచి

చనువారికోర్కులొనఁగుననుంధతికిద

ద్వరునకునానతుల్పరఁగఁజేసి

కడమపెద్దలకునుమొక్కికడలమించు

కీర్తిరంజిల్లిసజ్జనకీర్తితులయి

సంభ్రమాడంబరమ్ములెసంగనుండి

రొసరనాల్గుదినంబులుసనఁగనవుడు.

౫౪౬.

క. రామునిపూర్వసుబాహువి

రామునిమానితగుణాభిరామునిసుషమా

రామునిసతతత్రాతధ

రామునినాశీర్వాదించిరామునిపిదపన్.

౫౪౭

గీ. సకలశోభనములుసంతోషమునఁగాంచి

జనకదశరథాదిమనుజపతుల

వినుతులందివారివీడ్కొనిముదమున

నరిగెఁగొనికుడుహిమాద్రికపుడు.

౫౪౮.

క. వైవాహికోత్సవంబును

హవైభవమొప్పఁబూర్ణమగుటయునానా

భూవక్త్యులరిగిరటునగ

రీవరములకాత్తసంభరితకుతుకములన్.

౫౪౯.

సీ. అప్పడుమిథిలేశుడానందముప్పొంగఁ

గరమధి నల్వకుకన్యలకును

వరరత్న భూషణావళులువిచిత్రమౌ

చిత్రాంబరములుదాసీజనములు

నొసఁగియల్లుండ్రకుసనమానమగురథ

గజవాడిసుభటవర్గంబమేయ

ముగనిచ్చినశరథజగతీరమణునివ

స్థిఘ్నిమిగులఁబూజించిపనుప

సతులఁగోడండ్రదోడ్కొనిశుభదినమున

నమితమంగళవాద్యఘోషములుసెలఁగ

సకలముచులునమాత్యులుసరసఁగొల్వ

నరకకులజాండ్రయోధ్యకునరుగుచుండ.

౫౫౦.

క. ప్రతికూలమానుతంబుల

మితముగవీపందొడంగెమింటనుభూరే

ణుతతుల్పరంగెదెసలనం

ధతమసములుగప్పజనులుతెల్లడమందన్.

౫౫౧.

వ. ఇవ్విధంబున.

౫౫౨.

గీ. బలిసిదుర్గిమిత్తములుపెక్కుతోచుడుఁ

గలఁగిదశరథుండుకడుభయంబు

గమరనవ్వసిఘ్నఁగాంచియితైఱఁగేమి

తెలుపుమనఁగనతఁడువలికెనిట్లు.

౫౫౩.

క. ముందటనొక్కమహాభయ

ముందటకున్గలిగితొలఁగునందుకుమదిలో

నందలఁకవలదటంచును

సందేహముఁబొపుచున్న సమయమునందున్.

౫౫౪.

పరశురాముఁడు వచ్చుట.

క. పరశువుమూపుననిశితౌ

ద్రవసంబుప్పొంగరోషతామ్రాక్షుండై

ధరగంపింపమహాభీ

కరముగభృగురాముఁడెరుగుగాఁజనుదెంచెన్.

౫౫౫.

వ. ఇట్లు మహాగ్రాసలాక్షంబు ప్రజ్వలిల్ల శూలంబుఁ గేలం బూని
విజృంభించుప్రళయకాలరుద్రుం డన రోషభీషణాకారంబునం బఱ
తెంచు పరశురామునిం గాంచి సకలజనసంఘంబులు కలంగి దొలం
గుటయు దశరథవసిష్ఠాదులు గడగడ వడంకి భయనివారణమం
త్రంబు లుచ్చరించుచుఁ బ్రత్యుద్ధానంబు లొనర్పం గిహిద్రోసి రామున
కెదుట నౌర్వశిఃఖయుంబోలె నతండు నిల్చుటయును. ౫౫౬.

గీ. రామభద్రుండుభాగవరామునపను

గరముసంప్రీతి నెదురేగికిరయుగములు

మోక్షిసద్వివరణంబున మ్రొక్కినిలువ

నతఁడుగైకొనకిట్ల నెనాగ్రహమున.

౫౫౭.

క. మ్రొక్కినబోదు నెయిరువది

యొక్కపరివ్రాజవరులనుర్వీధలిపై

నుక్కఁగించిననన్నెఱుగక

యక్కటయిట్లెలతోఁచితర్కనాకున్.

౫౫౮.

వ. అనిన రామచంద్రుం డిట్లనియె.

౫౫౯.

- గీ. రవికులంబునదశరథరాజవశ్య
తనయుఁడైపుట్టిరామాఖ్యఁదనరునేను
వెఱుతు నేయొరులకునీకువిప్రుడవని
మ్రొక్కుటలుగాఁదలంపుముమునివరేణ్య. ౫౬౦.
- వ. అనినఁ బరశురాముం డిట్లనియె. ౫౬౧.
- క. రాజన్న సైఁపననునో
రాజవరాత్తజుడవగుచురామాహ్వయతే
రాజిల్లునిన్నువిడుతు నె
రాజుచునాతోడనీకురణమొనరింపన్. ౫౬౨.
- వ. అదియునుంగాక. ౫౬౩.
- క. వినుమునుహరిహరులబలం
బనువైందఁగఁ దెలియఁగోరియమరులజుండు
నృసింహునివిశ్వకర్షవ
లనఁగోదండద్యయంబులనుగొనియంతన్. ౫౬౪.
- క. హరిహరులకొనఁగ వారలు
దుర మొనరించుటయుఁగాంచిదోర్బలమెన్న
వర్ధి కెక్కుడనుచుమెచ్చుచు
సురలాసంగరముమాన్వళూలివిఫలుడై. ౫౬౫.
- గీ. చేతివిల్లు దేవరాతునకొనఁగెనా
ధనువుజనకునింటఁదరతరముగ
శిథిలమగుచునుండ్రీరామవితిచితౌ
దీననీబలంబుఁ దెలియనగునె. ౫౬౬.
- క. వనరుహనాథుండుశరా
సనమత్తతిరుచికునకునొసంగినమతియ

- మృనిజమదగ్నికినిచ్చె
స్వనివడియాఘనునివలనబడసితినేనున్. ౫౬౭.
- క. వినుమివిలుగొనియనిలో
వెనుదివియకపోరికార్తవీర్యునిము
ఖ్యనరాధీశులతోఁగిత
మునఁబితృతర్పణమొనర్చిముదితుఁడనైతిన్. ౫౬౮.
- క. ఈవిల్లువిష్ణుదేవుని
చేవిలసిల్లినదిగానసిద్ధముగాఁగ
న్నీ వెక్కువెట్టితేనియు
భావించిరణంబానన్తుబాలకనీతోన్. ౫౬౯.
- చ. అనితనచేతివిల్లొనఁగనర్కకులుండదిపుచ్చిచివ్వునం
గొనయమునెక్కువెట్టికడుఘోరశరంబరిపోసిపల్కెనొ
యనఘఘరామకుండవనియాత్తసహించితివీపదద్యయి
న్దనిమెదనన్నభీతిధృతిదూలిభృగూద్యహుడప్పడిట్లనున్. ౫౭౦.
- క. నీవాదివిష్ణుఁడవనుచు
భావంబునఁదెలిసినాఁడభవహరనాకు
న్నీవలననొడుటయునీ
భూవలయంబుననునిందవైరయదునుమ్మి. ౫౭౧.
- గీ. ధరణిమునుగశ్యపునకేనుధారపోసి
యుండుకతమునరాత్రులనుండఁగూడ
దనుదినంబుమహేంద్రాదికగుగుఱుండుఁ
గానబడములువలయునుగమలనాభ. ౫౭౨.
- క. నావ్యూహాకమార్గం
బేపారఁగ నేయుమనుఁడునినకులవర్యుం

డాపగిది జేయఁబొగడుచు

నాపరశుధరుండుసనియెనతిహర్షమునన్.

౫౭౩.

వ. ఇట్లు పరశురాముని భంగం బొనర్చి విడిచి వుచ్చి మహానుభావుం
డై యొప్పురాముపరాక్రమంబునకు నత్యంతసంతుష్టాంతరంగుండై
దశరథుండు సకలపరివారసమేతంబుగాఁ దోడ్కొని సాకేతనగరంబుఁ
జొచ్చి మరగళతూర్యనినాదంబులతోడ రాజమార్గంబున నేతెంచు
తఱిఁ బుర్రధీజనంబులు హాటకసాధాగ్రంబుల నిల్చి సంభ్రమంబున
లాజాక్షతాదులు సేసలు చల్లుచుం గాంచుచుండ సగరు బ్రవేశిం
చుటయును గౌసల్యాకైకేయీసుమిత్రాద్యంతఃపురకాంత లరుడెంచి
ఱొడుకులుఁ గోడండ్రును జేయువందనంబులు గైకొని యాశీర్వదించినఁ
దదాశీర్వాదంబులం గొని రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులు దమతమ
యోషారత్నంబులతోడ నిజనివాసంబు లగురత్నఖచితభర్తహర్ష్యం
బుల సుఖం బుండు నయ్యవసరంబున.

౫౭౪.

క. కేకేయనరవసుపనుపున

కైకసహృదరుండుసుభటగణములతోడన్

సాకేతనగరమునకెం

తేకడఁకన్వచ్చికొన్నిదినములుసనఁగాన్.

౫౭౫.

క. భరతునిశత్రుఘ్నునిదన

పురమునకు నేవ్విడకగానపుడుదశరథభూ

వరుననుమతిదోడ్కొనిచని

నిరతంబుచుగారవంబు నెఱపుచునుండెన్.

౫౭౬.

వ. అంత.

౫౭౭.

సీ. రామచంద్రుండుయావరాజ్యాభిషిక్తుడై

యెంతయుఁబ్రియమున నెల్లవారి

నేకరీతిగఁగాంచియేప్రాద్దుమన్నించి
 విశదకీర్తులదిశ ల్వలయఁజేసి
 హితబంధుజనపురోహితపరిచారక
 సముదయంబులకునుసుముఖుడగుచుఁ
 దనతండ్రిఁగొలిచినధర్మప్రపాలన
 మునమించినంతతామోదమంది
 సీతతోఁగూడిరత్నఖచితవిమాన
 రాజినలచంద్రకాంతవిరాజమాన
 వేదికలభర్తృపాథాగ్రవీధులందు
 నిండువేడుకఁగ్రీడించుచుండెనంత.

౫౭౮.

క. అంభోధిరాట్సుతాహృద
 యాంభోజవిహారమనుజహరిరూపధరా
 జుభాసురాగినుతవి

శ్వంభరనగధీరసర్వజగదాధారా.

౫౭౯.

మత్తకోకిల. సారసాక్షపురారవివందితసర్వలోకశరణ్యబృం
 దారకార్చితపాదపద్మసుధానముద్రసునద్దనం
 సారఘోరఘనప్రభంజనసంతతోత్సవమందరో
 ధారదానవగర్వభంజనదంతిరాట్పరిరంజనా.

౫౮౦.

గద్యము. ఇది శ్రీమనుత్తరరంగనాథకరుణాకటాక్షవీక్షానమాగత సరస
 కవితావైదుషీప్రవీణ పరమవైష్ణవకులకలశజలనిధిసుధాకర రామా
 నుజదేశికగర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన శృంగారసారసంగ్రహాభిఖ్య
 లక్షణగ్రంథనిర్మాణధురీణ ప్రహ్లాదచరితయక్షగానవిధాననిధాన గాన
 విద్యానూన పాండితీస్థాన రంగయాభిధాన ప్రణీతంబైన శ్రీమద్రామో
 దయం బనుమహాపురాణంబునందు బాలకాండం బన్నది ప్రథమా
 శ్వాసము.

అ యో ధ్యాయ కాం డము.

క. శ్రీరమఃశీమణినిజహృ

త్సారసపారంగకృష్ణశరదనిభాంగా

ఘోరాసురసందోహవి

దానోత్తరరంగభవ్యతార్క్ష్యతురంగా.

౧.

వ. అవధరింపుము.

౨.

క. శ్రీలలరదశరథోర్వీ

పాలుఁడునిజభుజనమగ్రబలమునధరణీ

పాలనమొనర్చినద్గుణ

శీలుండనిపొగడనెంచుజిరయశమందెన్.

౩.

వ. ఇవ్విధంబున నిఖిలధరామాడలాధీశులు కప్పంబు లిడి నిజానుజ్ఞాను
సరణుంబున వర్తింప సకలమహితలంబును జిరకాలంబు నేలుచుండి
దశరథుం డొక్కనాఁడు.

౪.

దశరథుండు శ్రీరామనకుఁ బట్టాభిషేకము నేనుఁ బ్రయత్నించుట.

సీ. నల్వురుసుతులలోనం బెద్దయగువాని

బహుళయశస్సిద్ధిఁబడయువానిఁ

బరహితాచారతఁబరిధవిల్లెడువాని

మహితసత్యోక్తిచేమలయువాని

నిర్ధతేజంబుననినునిఁబోలినవాని

నార్తరక్షణపరుండైనవాని

గురుబంధుజనకోటిసరసిప్రోచెడువాని

నర్వసమత్వంబునలుపువాని

విజయలక్ష్మీసమేతుడైవెలయువాని

నఖిలశస్త్రాస్త్రకోవిదుడైనవాని

రమణజగదభిరాముశ్రీరాముఁబట్ట

భద్రుఁగావింపఁదలఁచియప్పార్థివుండు.

౫.

వ. ఇట్లత్యంతోత్సాహసమన్వితుండై వసిష్ఠవామదేవప్రముఖమహర్షులను సుమంత్రాదిమంత్రీవర్గంబులను సకలదేశసృపాలసంఘంబులను బంధుమిత్రపౌరజనజానపదులను రావించి యాసీనులం జేసి యిట్లనియె.

౬.

మ. వినుఁడేనట్వదివేలవత్సరములుర్వీభారముంబూనిది

గ్వినుతుల్లాచితినింతకాలమరిగెన్వెన్నా డెవార్థక్యమీ

ఘనసామ్రాజ్యరమాప్రపాలనమొగింఁగావింపఁగానిష్ఠనా

తనయుడొరఘరాముఁబూర్తునిదియుక్తంబేనిఁదెల్పందగున్.

౭.

వ. అని దశరథుండు నిజాభిప్రాయం బెఱిగించిన నందఱు నానందంబంది యిట్లనిరి.

౮.

క. రాముఁడురాజైవెలసిన

భూమహిళయొనర్చినట్టిపుణ్యముగాదే

యేమెప్పుడిదియెకోరుదు

మీమహిగాదెల్లజగములేలునతండున్.

౯.

వ. కావున రామభద్రు నఖిలవిశ్వంభరాభారధౌరేయుఁగాఁ జేయందగు నని ప్రార్థించుటయు దశరథుండు సంపూర్ణమనోరథుండై యభిషేకయోగ్యులైన శుభలగ్నం బిడి రామచంద్రు రావించి తద్వృత్తాంతంబుఁ దెలియఁజేసి వసిష్ఠానుమతంబునఁ బుణ్యహవాచనాపవానశ్రమం బొనర్ప నియమించి పుచ్చి తన్మహాత్మవంబునకుఁ బురంబలంకరింపం బొచిన.

౧౦.

నీ. విపులగేహములందువిఫణిమార్గములందు

భర్తహర్త్యములఁజప్పరములందుఁ

గస్తూరిరేఖలొక్కటఁగ్రమంబునఁదీర్చి

యలరముతైములముగ్గులునమర్చి

మణితోరణములురమ్భాస్తంభములునిల్పి

యమితపాద్యజపతాకాదులైతి

ప్రతిమందిరములనుబందిల్లువేయించి

కలరీతిశృంగారములనొనర్చి

తవిలినిస్సాణభేరీమృదంగతాళ

శంఖముఖమంగళౌరావసమితిమిగులఁ

జెలఁగఁగాఁజేసిరామాభిషేకలగ్న

సమయమరయుచునుండిరిసకలజనులు.

౧౧.

క. ఈవిధముననప్పరినిమ

హావిభవంబొప్పుచుండనక్కలకలముం

దావినిమంథరదలఁచె

న్భావంబునరామకార్యభంగమొనర్పన్.

౧౨.

వ. ఇట్లమృంథరతన్నురామభద్రుండుబౌల్యంబునఁబాదభంగం

బానర్చుకారణంబునంజేసితత్ప్రతీకారంబుగారాజ్యభంగంబానర్చు

ననితలంచివేగంబునంగైకేయీమందిరంబుఁజేరికనకరత్నప్రభా

భాసమానంబగుమంచముపైహంసతూలికాతల్పంబునఁబవ్వళించి

యున్నయన్నాతిం గాంచి యిట్లనియె.

౧౩.

గీ. అమృతెఘ్నుసతతమవనీశుప్రేమంబు

నమ్మియుందువీవునెఘ్నుసమున

- నింక నెట్లుగూడునిమ్మహాభోగంబు
బేలవగుచు నెఱుంగఁజాలవకట.. ౧౪.
- వ. అనిన దిగ్గన లేచి యమ్మంధర నీక్షించి కైక యిట్లనియె. ౧౫.
- క. ఏమేమంధరయిటువలె
భ్రామకమగుమాటలాడిపరిపరిగతుల
న్నాముందిట్లునటించెను
గామునకగపడితొల్పెఁగాఁగదెయిపుడున్. ౧౬.
- క. అనవినిమంధరయిట్లనుఁ
గనకొగిసీదువిభుఁడుగారుఁదమున
న్నినుమనుచుననుచునుందువు
విననేరవుమీఁదనడచువృత్తాంతంబుల్. ౧౭.
- క. భూమిశుఁడుభరతునిఁబర
భూములకుంబనిచినకలభూవిభుఁగాఁగ
న్రామునిబట్టముగట్టఁగ
నేమిఁచెన్లగ్న మెల్లనియతంబునుమీ. ౧౮.
- క. పురి నెల్లడలమహావై
ఖరిగనలంకారమిపుడుగావించెదలే
నరుదందికాంచివచ్చితి
నిరపుగనీకెఱుకపఱుపనిందునిభాష్యా. ౧౯.
- మ. అనినంగైకమహాచురాగయుతచిత్తాంభోజయైపొంగియి
ట్లనియెన్రామధరాధిపత్యమిటుకర్ణానందమైయొప్పుగా
వనితానీవలనన్వినంగలిగెభవ్యంబయ్యెనేడంచుఁదా
ఘనహామౌక్తిక హారమిచ్చుటయుఁదాఁజ్ఞోకయయ్యింతియున్. ౨౦.

- గీ. ఏమిభాగ్యమొదలెనెలనాగనీమది
మెచ్చిపనదనంబులిచ్చుటకును
దస్కరునకుమూలధనముదొంగిలుటకై
దీపకలికనిడిన తెఱఁగుగాదె.
- సీ. రాముఁడుధరణికిరాజైవఁగౌసల్య
రాజమాతయనంగరహివహించు
నీవాసభీముణిసేవఁజేయఁగ నెప్పు
నీముద్దుకోడలాభూమిజకును
బరిచర్యలోనరించుబడఁతియింతియెగాక
నకలభాగ్యంబులునవతిఁగొడుకు
స్వాధీనమగుటభూజనులుఁదదాజ్ఞాను
వస్తులెక్కింపనివరనుతుండు
భటునికైవడిమెలఁగ నేపగిదిసీకు
మోర్వఁగావచ్చునేనిపుడోర్వమోహఁ
గానభరతునిఁబట్టంబుగట్టుటకును
దగునుపాయంబుఁజింతింపుతలఁపుఁగాన.
- వ. అనిన మంధరతోడఁ గైక యిట్లనియె.
- గీ. రాముఁడగ్రజుండురాజయోగ్యుఁడుగల్గ
భరతుఁడవనినెల్లుపడయ నేర్చు
నందరానిపదవికాశింపుమనియెద
వింతిసుంతయైన నెఱుక లేక.
- వ. అనిన మంధర యిట్లనియె.
- సీ. శతమన్యుఁగొఱకునైశంబరాసురునిపై
దశరథుండరుగుచోడకుణినిన్నుఁ

౨౧.

౨౨

౨౩.

౨౪.

౨౫.

దనతోడఁగొనిపోవధవునిపైదనుజాండు
 మాయఁగప్పంగనమ్మాయనీవు
 ధవళాంగుడనుమానిదయఁగన్నమాయచే
 మాయించుటయుమెచ్చిమనుజవిభుడు
 వరయుగంబొసఁగఁడేవనితనోమఱచితే
 యావరద్యయమిప్పుడడుగవలదె
 యొకటరామునడవినుండఁగాఁబదునాల్గు
 వత్సరములుపనుపవలయునొకట
 నన్నియేండ్లుభరతునవనిఁబొలింపఁగాఁ
 జేయుమిదియతగునుచాయమతివ.

౨౬.

క. అనవినిపెనుగూర్కిడిమే
 లొకనుతెఱఁగునలేచికైకొబ్బునఁదనదా
 సినిఁగొఁగిటనిడిప్రియమున
 వినుతించుచుదొడవులోసఁగివీడ్కొల్పివడి.

౨౭.

క. ఒడమెలనటుపుచ్చివయిచి
 కడుమాసివలలువఁగట్టికస్తురితలప
 ట్టిడికైకయలుకదోపం
 బుడమింబవళించివగలఁబొగులుచునుండె.

౨౮.

వ. అంత.

౨౯.

గీ. రామరాజ్యాభిషేకసంధ్రమముఁగైక
 కెంతొప్రియముననెఱిఁగింపనిచ్చఁదలఁచి
 దళరథోర్వీశుఁడరాత్రితగ్ధహమున
 కరిగియవ్వానినీమఱినరసికాంచి

౩౦.

క. తలకుచుబల్కెనుదరుణీ

తలపట్టిడిమోమువాడితాలిమిదూల

స్తలినాంబరంబుగట్టుక

నిలపై బవళింపనేల నెఱిగింపగదే.

30.

సీ. రాకేందుబింబంబురహిమించునీమోము

కన్నేడేలోకోచిన్నపూయె

సాదామనీరేఖసరిపోలునీకాంతి

కాంగనేడేలోకోకందువాఱె

బెఱ్ఱుబేడినమీలఁబెనఁగునీకన్నుల

నెలఁతనేడేలోకోసీరుగ్రమ్మె

మృదుపల్లవంబులమెఱుఁగానునీమేనఁ

దొయ్యలినేడేలఘాళిగప్పె

నిట్టిదీనదశలనేటికిఁబారలెద

వెవ్వరెగ్గునేసిరెఱుఁగఁబల్కు

వారివారివారివారింతుదోరింతు

నింతియింతవింతచింతవలదు.

31.

వ. అని పెక్కుభంగుల నూరాప్పుచు గరపల్లవంబున మేను దడ

పుచు దశరథుండు మఱియు నిట్లనియె.

32.

చ. పలుకవిదేలనేచెలియపల్లటునేనినువేడుచుండఁగాఁ

గులుకుమిటారినాపయినిఁగోపమురాఁగతమేమిసేదకో

రెక్కలనెఱిగింపుమింతితిలకింపసెనఁబ్బెదనీమనంబురా

మెలఁగెదలెప్పునప్పుదముమీఱఁగనవ్యపయోగుహాననా.

33.

గీ. అదుగుమెద్దియైననబలయేనొసఁగెద

ననినఁగైకమోదితాత్మయగుచు

- దిన్నఁదనముదోపసన్నయెలుంగున
భానుకులునిఁజూచిపలికెనిట్లు. 34.
- క. దేవానాదగుకోర్కెల
నీవుసఁగెదనన్నమాటనిక్కఁజేనిం
భావంబలరఁగనమ్మికఁ
గావించినఁగానినమ్మఁగానేనొపక. 35.
- వ. అనిన దశరథుం డి ట్లనియె. 36.
- క. ఎవ్వనినిమిషంజేనియు
నివ్వసుధంబొసఁపరామేనిల్పఁగలే
నవ్వమలురాముసాక్షిగ
జవ్వనినీకోర్కెయిపుడొసంగెదఁజెపుమా. 37.
- వ. అనినఁ గైక మనంబున నపరిమితానందంబు నొంది యమరహితార్థం
బబ్బనాభం డగురాఘవుండు దశకంఠకంఠలుంతనం బొనర్ప నిదియ
మూలం బనుతెఱంగున దశరథుం గాంచి యి ట్లనియె. 38.
- సీ. మునుసురాసురయుద్ధముననొక్కతఱినన్న
మెచ్చివరద్వయమిచ్చిమనిచి
తనఘతద్వరములనడిగెదనిప్పుడు
సత్యంబుదప్పకొసంగెదేని
రామునిఁగాంతారభూములేలింపుము
పమనాల్గువర్షముల్పరఁగ నొకట
భరతునిసామ్రాజ్యపదవిఁబొలింపఁగాఁ
బంపు మొక్కటికినిఁదెంపుమీఱ
ననినగుండెజల్లుమనఁబెనుమూర్ఛను
మునిఁగిధరణిపైనిమ్రొగ్గి లేచి

- కైకఁగాంచిమదినిఁగలఁగిన్పాటుండు
ధృతిదొలంగిపలికెదీనుఁడగుచు. ౪౨
- గీ. కటకటారామచంద్రునిఁగాననముల
పాలొనర్చుమటంచునేర్పడవచింప
నెట్లునొరాఁడెనీకు నెగ్గేమొనరె
నింతపాపపుఁజింతనం బేలకైక. ౪౧.
- క. నీతనుఁజన్మఁడుభరతుఁడు
నీతియుతుంఁడెట్లునీపనికినొడఁబడునొ
పాతకియిప్పగిదినప
ఖ్యాతికిఁ బాల్పడఁగ నేలక దుఁగ్రూరమతిక. ౪౨.
- క. తనజననికంఁటె నెక్కుడు
గనునినుభావించినేవగావించెడియ
త్యనఘురఘువంశతిలకుని
మనమునమన్నింపరాదెమదగజగమనా. ౪౩.
- క. రామునిసద్గుణధామునిఁ
గోమలియే నెట్లువాసికుంచుచునుండు
న్నామనవిఁజ్జిత్తగించియి
కేమైననువేడుమెడయకిచ్చెదనీకుక. ౪౪.
- క. వినుచూస్వమహీతల
ముచుభరతునకొసఁగినిక్కముగ నేలింతు
న్మనుడగురామునినాచెం
త నెయుచుపుముదయఁదలంచితామరసాక్షి. ౪౫.
- సీ. రత్నసౌధంబులరాజిల్లునుకుమారుఁ
డడవులలో నెట్టులడలనేర్చు

బంతినిష్ఠాన్న మేర్పడభుజిం చెడిపుణ్యం
 డాకులుగాయ లెట్లారగించు
 బంధుమిత్రతామాత్యపరివృతుండగుధీరుఁ
 డలమృగావళి నెట్లుకలసిమెలఁగుఁ
 బలుమృదుశయ్యలఁబవ్వలిఁ చెడిభోగి
 తృణశయ్య నెట్లునిద్రింపదొడఁగుఁ
 గాంచనాచ్ఛాదనముఁగట్టుఘనుఁడనార
 చీర లేటుపూనిమునివృత్తిఁజెందియుండుఁ
 బ్రాణపదమైనరామునిఁబొయఁజాల
 నికుమ్రమొక్కదఁగరుణింపునీరజాక్షి.

౪౭.

వ. అని యిట్లు శోకవందహ్యమానమానసుండై పాదంబులపయిం బడి
 యనేకభంగులఁ బ్రార్థిం చెడునశరథుఁ గడ్డదోసి కోపాద్వీపితమాన
 సయై కైక యిట్లనియె.

౪౮.

౪. మునునాకొనఁగినవరములఁ
 బనివడివేడిననుమిగులఁబరితాపమునం
 బెనఁగెదవిపుడిచ్చుటలే
 దనరాదేయింతయేలనవనీనాథా.

౪౯.

గీ. పెద్దభార్యసుతునిఁబెద్దచేసియెనీవు
 నతఁడునేలుచుండుఁడఖలరాష్ట్ర
 మేనునాతనూజఁడిప్పుడెప్రాణము
 ల్బాసిపోదుమూర్ఖ్యపదవిఁజెంద.

౫౦.

వ. అని యిట్లు కర్ణకరోరంపుఁబలుకులం బలుకుకైక కెడు రాడ నొపక
 మనంబునం గూది దుఃఖార్జ్యనంబున మునింగి దశరథుఁ డవనీతలం
 బునం బ్రజ్ఞామగ్నత్వం బంది యుండె నంత.

౫౦.

క. ఆరుణోదయమగుటయుఁదూ

ర్యరవాబులమేలుకాంచిరాముఁడుసీతా
తరుణీమణిసహితముగఁ

బరిమళ్ళజలములనుగ్రుంకిపర మోత్సుకుఁడై.

౫౧.

గీ. కనకచేలంబులనుగట్టిఘనవిభూష

ణములుగైసేసిధూసురసమితికెల్లఁ

గ్రమముమీఱంగనిఖిలదానములుదగనొ

సంగకృతకృత్యుఁడైయున్న సమయమునను.

౫౨.

సీ. అభిషేకమండపాభ్యంతరమునకువ

సిష్ఠాదిమునులుసచివులుబంధు

వ్యంబులునుజక్రవర్తులుఁజౌరులుఁ

జనుదెంచిగంగాదిసలిలములును

మంగళవస్తుసామగ్రులఁదెప్పించి

తగఁజూమజపశాంతితతులొనర్చి

యనుపమంబగులగ్నమాసన్నమగుటయు

మనుజేంద్రుఁబిల్వసుమంత్రుఁబనుప

నయ్యమాత్యుఁడుకైకగేహమునకరిగి

తత్క్రమంబెఱిగింపనత్యంతశోక

పరవశత్వంబునొందియప్పార్థివుండు

మాటుపలుకకచింతాసమగ్రుఁడయ్యె.

౫౩.

వ. అయ్యవసరంబునఁ కైక సుమంత్రునిం గాంచి రామునితోడ భూషా

లుండు పిల్వం బంచె నని పల్కి తోడై వున నతం డతిత్వరితగతిం

జని కత్యంతరంబులు గడచి మహావిభవసంపన్నం బై యొప్పు

తన్తందిరంబుఁ జేరి రామచంద్రునకు నుదితప్రకారంబుల నమస్కరించి తదవృత్తాంతం బెఱిగించి విచ్చేయుం డనుటయును. ౫౪.

సీ. అతిముదంబలరారనారఘూర్వహుడుల

క్షణసహితముగనాక్షణమునందె

యరదంబుపై నెక్కి ద్వీరదఘోటకభట

వ్రాతంబులునుగొల్పవందిజనుల

కైవారరవములుకాహళమురజశం

ఖాడంబరములుమిన్నందిమోయ

సౌధాగ్రములనుండినకలపుణ్యాంగన

లేసలుచల్లియాశీర్వదింపఁ

బురజసంబులునందందఁబొదలుచుండ

రాజమార్గంబుననుగడురాజసమున

నరిగితన్తందిరముఁజొచ్చియచటనున్న

జనకునకుఁ మ్రొక్కి కైకకంజలియొనర్చి

౫౫.

క. వదనమటువంచిపైఁ బైఁ

బొదలెడుకన్నీటితోడఁబొక్కుచుఁగడుశో

కదవాగ్నిఁ బెనఁగునృపుఁగని

యదరునరాఘవుఁడుకైకపుడిట్లనియె.

౫౬.

క. ఓ నేవిభూపవర్యుడు

నాదెసఁగననొపడేనొనరెడుమ్రొక్కు

ల్లోదమునఁకైకొనఁడునా

మీఁదంగలకోపమేమొమిహిరకులునకున్.

౫౭.

క. ఇటువలెమజ్జనకుఁడుదు

రటమగుశోకంబునొందఁగతమెయ్యదియో

తటుకునఁ దెల్పుముపాపెద

నెటులైనందడయకిప్పుడేనిదెజునీ.

౫౮.

వ. అనినఁ గైక యి ట్లనియె.

౫౯.

మ. మునుదేవాసురసంగరస్థలినామోదించినాకిచ్చెనీ
మనుజేశుండువరద్వయంబుమఱియమ్మాటన్నదిన్నమ్మినా
తనయున్నూతలమెల్ల నేలుటకుఁ గాంతారావనిన్నిన్నుఁ బా
లనఁ జేయంబదునాలుగేండ్లనుపజాల న్వేడితిఁ బాలకా.

౬౦.

క. ఇచ్చెదననినిన్ని చటికిఁ

జెచ్చెరఁబిలిపించియటులఁ జేయుమనఁగఁదా

నిచ్చసరిరాక నృపవరుఁ

దెచ్చినశోకంబువుం దెనింతియెనుమ్మి.

౬౧.

క. కావునఁబితృవాక్యంబిపు

డేవగనైనంఘటింప నెంచెదవేనిం

భూవరుఁడూఱటఁ జెందఁగ

నీవరుగుమరణ్యమునకునిప్పుడెవత్సా.

౬౨.

క. అనినంగైకేయికిని

ట్లనియెన్రఘువరుఁడుమందహాసంబొప్పు

న్ననుఁబిలిచి తెలుపరాదే

జనవిభునకుఁజింతఁగూర్చఁజనునేజననీ.

౬౩.

క. ధర నేలువాఁడునాసో

దరుఁడటపితృవాక్యసరణిఁదగఁబాలింప

స్థిరమటయింతటికంటెం

బరమానందంబుగల దెప్పరికింపంగఁ.

౬౪.

క. జననికినిసుమిత్రకునా

జనకతనూజకును దెల్పిచయ్యనవత్తు

స్తననాథుడూఱడిల్లంగ

నొనరింపుముకాటులాడనొడుముతల్లి.

౬౫.

వ. అని కైకతోడం బల్కి రాఘవుండు లక్ష్మణసహితుండై నిజమంది
రంబునకుం జనుదెంచునప్పుడు జనకనందన యెదుర్కొని రామ
చంద్రుం గనుంగొని రాజచిహ్నంబు లేమియుం గానక నివ్వెఱఁ
గంది యిట్లనియె.

౬౬.

ఉ. పట్టముగ ట్టెనేనృపతిబంధుహితాదులమాత్యవగ్గము
ల్పుట్టునఁగొల్పిరారుకడుశోభనమంగళవాద్యఘోషమే
పట్టునఁగానమిప్పనికపాయముగొండాకరేవఁగల్గెనొ
పెట్టినలగ్న మెట్లుచ నెఁబేర్కొనుమిప్పుడుప్రాణవల్లభా.

౬౭.

క. సోమునిఁ దెగఁజెడియానన

మేమొకొకడువాఁడువాఁటియేర్పడఁదోఁచె.

న్నామదిఁగలఁకదొలంగఁగ

స్వామియెటుగంగఁబల్కఁజనునాతోడఁ.

౬౮.

వ. అని యిట్లు డోలాయమానమానసయై యడిగిన జానకిం గాంచి
రామచంద్రుం డిట్లనియె.

౬౯.

చ. అవనిపుచేవరద్యయమునర్థిగమున్వరియిం చెఁగైకయం
దవనికిరాజుఁగాఁగఁదనయాత్మజునెక్కిటికిన్న నున్నహా
టవిఁబడునాలుగేండ్లనుపుటన్నటియొక్కటిగాఁగఁగోరెమా
నవపతివాక్యపాలన మొనర్పఁగఁబోయెదనింతిపంపుమా.

౭౦.

క. అనిరాఘవుండుపల్కినఁ

దనమదిశోకాగ్నిమిగులదరిగొల్పుటయు

స్తనకతనూభవమాస్పడి

ఘనమగునిట్టూర్పునిగుడఁగానిట్లనియె.

20.

మ. నినుమార్తాండకులప్రదీప్తునిమహాసీతిజ్ఞనింబ్రాజ్ఞనిం
ఘనకాంతారమునంజరింపుమనఁగాఁగైకేయికెట్లాప్పెనె
య్యనమాహావిధి కే మొనర్చనగునిమ్మాట్కిన్నిజంబైనచో
ననుదోడంగొనిపొమ్మవచ్చెదనిటన్నాయున్నిసైరింతునే.

21.

నీ. ఆడపులయందునీవడలుచువిహరింప

మందిరంబున నెటులుందునేను

గండమూలాదులొక్కటనీవుగొనుచుండ

నిష్టాన్న మెటుభుజియింతునేను

దృఢతల్పముననీవుదీనుఁడైపవళింప

గురుశయ్యనెటునిద్రగొందునేను

ఘనమృగంబులనీవుగలసియుండఁగమను

జాలలోన నెట్లువర్తిలుదునేను

నారచీరలుధరియించినయముదక్కి

పేదతనముననీవుండమోదమలరఁ

జిత్రచేలంబులనుగట్టిచెల్వదోఁపఁ

నేనిచటనొంటి నెట్లుండనేర్తు జెపుమా.

22.

వ. అనిన రామచంద్రుం డిట్లనియె.

23.

చ. వనములఁఘోరదుర్గములవన్నె మెకంబుల నేఱులన్నహా
మునిజనసంఘమందకటముద్దియనీవెటులుండనేర్తువీ
దినములతిత్వరంగడవిధీరతతోజనుదెంతుఁజోయిర
య్యనిసెలవిమ్మననఘకులాగ్రణికవృషదసీతయిట్లనున్.

24.

క. నినుఁబాసియొకనిమిషమై

ననుదాశఁగఁజాలనట్టి నన్ను విడిచికా

వనమునకు నెంటినరుగఁగ

మనమున సైరించి తెట్లుమనుకులతిలకా.

21.

క. నీవున్న వనముపురమగు

నీవును లేనట్టి యూరునిక్క మడవియకా

గావునభవదాశ్రితయై

యేవచ్చిన నేమిగొదవయినవంశనిధి.

22.

క. కలఁకంబాఁడైనామది

జలజాలహితాన్వయాభిచంద్రవినుముకా

నలకునినుఁగూడివత్తు

న్వలదనినంజత్తునొండువార్తలికేలా.

23.

వ. అని కృతనిశ్చయయై పాదంబులపయిం బడి సంతాపించు జానకి
నూరార్చితదాగమనంబునకు సమ్మతించి లక్ష్మణునిం గాంచి రాఘవుం
డిట్లనియె.

24.

ఉ. తమ్ముడ కాననంబునకుఁదప్పక పోయిబితానవచ్చెద

సమృద్ధిమీఱఁగానృపతిసత్తమునూఁడిలంగఁజేసిహ

ర్షమైవవింపుచున్నదివిపాదమునొందఁగనియ్యకెప్పుడీ

విమ్ముగఁగాచియుండఁదగు నేమఱకేనరుదెంచునంతకన్.

25.

వ. అనిన లక్ష్మణుం డగ్రజాన కంజలీబద్ధకరకమలుండై యిట్లనియె.

క. కలనైనభవచ్చరణకి

సలయము లేమఱకకొల్వఁజాలెడునన్ను

న్వలదనియిట్లువదలికా

నలకేగందగు నెనీకనఘయీవేళన్.

26.

చ. జనకునిన్లో నన్యనిసాధ్యసుమిత్ర నెదందలంపన
య్యసుజనిగోరభోగవిభవాదులసం స్మరణంబొనర్పన
త్యనఘముతౌభవత్పదయుగాబ్జములేశరణంబులంచునె
మ్మనమున నెన్నునన్ను బలుమన్న నచేయగదయ్యరాఘవా. ౮౩.

మ. వనమర్గంబులమిమ్మునిత్యమునుగొల్వంగందమూలాదులే
పుననర్పింపగఁబర్ణశాలలచటంబొంకంబుగాఁగట్టనెం
దున నేమాఱకకార్దుకంబులులనత్తూచీరముల్గొంచురా
ననువెంటంగొనిపొమ్మువత్తువలదన్నంజత్తునిక్కంబుగా. ౮౪.

వ. అని యిట్లచలితమనస్కుం డగుననుజన్మనిరాక కామోదించి నిజ
భండారంబునం గల సర్వధనంబు లవనీసురుల కవారిగా నెసంగి
శరశరాసనగదాఖడ్గతూచీరాదినిఖిలసాధనంబులం గైకొని గమనో
న్ముఖుం డగుటయుఁ దద్వృత్తాంతం బంతిపురంబునం బురంబునం
దెల్లెడలం బ్రసిద్ధి నొందిన సకలజనంబులు పరితాపం బంది రంత
రామభద్రుండు సీతాలక్ష్మణసహితుండై కౌసల్యమందిరంబు డా
యం జని. ౮౫.

క. తనసుతునకుభూలాభం

బనుచుండఘటింపఁగోరియతినియమముతో
డనువిప్రులకమితంబగు
ధనములుభోజనములొసఁగుతల్లింగనియె. ౮౬.

గీ. ఇట్లుపాడగనివలగొనిపెచ్చుభక్తిఁ

బదములకుఁమొక్కఁగౌసల్యపట్టిసీను

పట్టభద్రుండవగుముభూభారమాన

ననుచుదీవింపరాముఁడిట్లనియెనపుడు. ౮౭.

క. జననీనీవంతఃపుర

మునవెలయును వెట్టి కార్యము నెఱుంగవునీ
మనమునకు భేద మొదవెడు
పనిగల్గెనెల్లముగనుబల్కెదవినుమా.

౮౮.

గీ. శంబరుండనుదనుజుపైఠ్యైవరుండు

సనఁగనొకయెడరునగైకసంతరింప
నయ్యెడనుమెచ్చివరయుగంబర్థితోడ
నిచ్చియుండినకతముననింతియిపుడు.

౮౯.

క. అట్టివరద్యయమునకు

న్నట్టడవికినన్ను బదియునాల్గొండ్లుండ
దిట్టముగననుపభరతుని
బట్టముగట్టంగవేడఁబార్థివుఁడొనఁగెన్.

౯౦.

గీ. కానఁగానలకునుగడువేగఁబితృవాక్య

పాలసంభానర్పఁబ్రజ్ఞ మెఱసి
యేనులక్ష్మణుండునీసీతయునుగూడి
యరిగివత్తుమన్నయానతిమ్మ.

౯౧.

వ. అని రామభద్రుండు పల్కుపల్కులు పెనుముల్కులవలె హృద
యంబు భేదిల్లం జేయుటయు మహావాతూలహతిం ద్రెల్లు మహీ
జంబుకైవడి ధరణీతలంబునం బడి మూర్ఖిల్లిన రామలక్ష్మణులు
తైశ్యోపచారంబులం దేర్పం దెలివైంది నిజాత్తజం గాంచి శోక
పరీతచిత్తయై యిట్లనియె.

౯౨.

సీ. కటకటాకట్టిడికైకనొరెట్లాడె

నినుఁగానలకునుబొమ్మనఁగనిపుడు

దానిమాటకుజవదాటక భూవిభుం

డిట్టిపాపంబొడిగట్టజనునె

యిటువదేనేండ్లునిన్నెలమిబోపించినే

ఐడబాయనామనంబెటులసైచు

నానొములఫలంబనాముద్దులయ్యసీ

మోముజూడకప్రాణమేమిసిలుచు

బట్టినేటిదినంబునబట్టభద్రు

డగుచుననుగాంతుపనినమ్మియలరుచున్న

నాకుతూహలమెల్లగాననముజేరె

నహావిధిక్రమమిట్లెటనరయనైతి.

౯౩.

ఉ. పుట్టినయష్టభూసురులుపొందుగనీకరసాదరేఖలం

బట్టిమహీతలంబితడుపట్టముగట్టుకభాగ్యనంపద

న్దిట్టముగాగనేలుననితెల్పదొణంగిరిగానిమానియై

నట్టడవింజరించుననినాకెఱిగింపకపోయిరక్కటా.

౯౪.

గీ. అన్ననిన్నుజూడకున్ననేనిచ్చోట

నెట్లుదుఃఖవార్ధినీదుచుండు

నన్నువిడిచికాననమునకీపరిగిస

నిమిషమైనబ్రతుకనేరజామ్ము.

౯౫.

వ. అని పెక్కుభంగుల విలపించు చున్నకౌసల్య సూరార్పుచు రాఘ

వుం డిట్లనియె.

౯౬.

చ. కులనతిపైనిబ్రేమమునఁగోరెల్లాసంగఁగరాదెభూవిభుం

డలవరమున్నిజంబనుచునాయమవేడఁగరాదేనేనుగే

వలదృఢభక్తిబెంచిపితృవాక్యమొనర్పఁగరాదెయ్యవ్విరిం

దలఁచెదవెక్కుగానిపుడుతల్లిమదిందలపోసిచూడుమా.

౯౭.

- గీ. సత్యసంధుడైనజనకునాజ్ఞఁజతుర్ద
శాబ్దములునరణ్యయాత్రసల్పి
సంతసమునవత్తుఁజయ్యనఁబంపుమీ
తల్లియొల్లననకతాల్చిమీఱు. ౯౮.
- వ. అనినఁ గౌసల్య యిట్లనియె. ౯౯.
- క. ధారుణినీకొనఁగెదనని
ధారాశముగాఁగఁబల్కిధరఁశుఁడునేఁ
డారడిపుచ్చిమహాటవి
కీరీతింబనిచెసత్యమెక్కడనిలిచెన్. ౧౦౦.
- గీ. కైకరాజ్యమెల్లఁదెక్కినిసుతునకు
నొసఁగనిమ్మునీవునొండుదక్కి-
నన్నుఁగొలిచియుండుమన్నయింతయెఱుఁచు
నడవికరుగనేలజడునిభంగి. ౧౦౧.
- వ. అని యిట్లు కౌసల్య దీనోక్తులం బ్రలాపించుచుఁ బల్కుచుండునెడ
నడ్డంబై లక్ష్మణుండు రామభద్రుఁడ స కిట్లనియె. ౧౦౨.
- గీ. అన్నశ్రీరామనీదురాజ్యాధిపత్య
మొరునకర్పించిమునివృత్తినుగ్రగహన
నీమకరుగంగ నేటికినిధముగను
బాహుబలశౌర్యశస్త్రసంపదలమఱచి. ౧౦౩.
- క. మగటిమహానముయశమును
దగనుత్తమమైనరాజధర్మంబెల్లం
దిగవిడిచిపేదకైవడిఁ
దగునేదీనోక్తులొడఁదైర్యమువలదే. ౧౦౪.

క. నీతివిహీనుడుమతికా

మాతురుడుఁగృహరహితుఁడునయిభూపాలుం

డీతతినిట్లనిపల్కెడు

నేతీరునఁ జేయ నెప్పునినకులతిలకా.

౧౦౫.

గీ. మునులసన్నిధిసీరాజ్యమొనరనీకు

నెసఁగితోడనెయడవికిమసలకేగు

మనియెడనయాలిమాటకైయవనిలోన

నిట్టికూరాత్ముఁడెందైన నెన్నఁగలఁడె.

౧౦౬.

క. ఎక్కడిదశరథభూవరుఁ

డెక్కడికైకేయిభరతుఁడెక్కడియనుజాం

డుక్కడఁచిరాజ్యసంపద

లక్కజముగఁగొనఁదలంపుమతివేగమునన్.

౧౦౭.

మ. అటుగాదేనియునుదృఢజాబలసమగ్రాటోపముప్పొంగనా

ర్భటవృత్తిస్ఫరతాదిదుర్గతులవేధస్థంబుగాఁజేసిదు

ర్భటమారాజ్యరమావిభూతికినినుంగట్టింతుఁబట్టంబునేఁ

డిటుచింతిలైడుతల్లియుల్లమునునీవింపొందఁగాఁజేయుమా. ౧౦౮.

వ. అని యత్యంతకోపాటోపసమన్వితుండై సౌమిత్రి పల్కుచున్నసమ

యంబునఁ గౌసల్య రాఘవున కిట్లనియె.

౧౦౯.

గీ. వింతెరాఘవలక్ష్మణువిమలవాక్య

సరణిసీమదిసీవట్టిజాలిమాని

రాజ్యపదవులనెల్లసంపూజ్యుడవయి

పాలనమునేయఁగదవయ్యప్రజ్ఞమెఱయ.

౧౧౦.

క. జనకునియానతిఁగైకొని

వనమువకరుగంగఁగోరువాడవుమదిలో

- జననియగునాడువాక్యము
 వినరాజేయిదియుధర్మవిధియనడగదే. ౧౧౧.
- వ. అనిన రామభద్రుండు గౌసల్య కిట్లనియె. ౧౧౨.
- క. అమ్మాభూపతియానతి
 సమృద్ధముననీవునేనుసలుపవలయుట
 నైమ్మది నెఱిగియెఱిగియు
 నిమ్మాడ్కిన్వగలఁబొగుల నేలొకొచ్చెపుమా. ౧౧౩.
- క. ధర్మములకెల్లమున్నగు
 ధర్మముగదజనకునాజ్ఞఁదగఁజేయుటయు
 నిర్మలచిత్తవ్రతవీ
 ధర్మవిరుద్ధములుపల్కఁదగునేజననీ. ౧౧౪.
- క. మునుజనకునివచనంబునఁ
 బనివడిభృగురాముఁడొండుపలుకకజననిం
 ఘనఖిన్దధారఁదునుముట
 వినమేయీతెఱఁగుభువనవిఖ్యాతముగాక. ౧౧౫.
- గీ. నిఖిలధర్మవిదుఁడునిరతవ్రతాచార
 మహితుఁడైనకండునూనివరుఁడుఁ
 దండ్రీయాజ్ఞ నెఱవఁదానొకగోవును
 జంపినాఁడటంచుజననివినవె. ౧౧౬.
- క. ఈలక్ష్మణుండుబాలకుఁ
 డేలీల నెఱుంగనేరఁడింతైననువీ
 రాజాపంబులుపల్కెడు
 జాలింబడివినఁగవలదుజననీవానిక. ౧౧౭.
- వ. అని గౌసల్య సూరార్జును లక్ష్మణుం గాంచి రాఘవుం డిట్లనియె.

క. సామిత్రియిదియెగ్గాపైఁ

ప్రభేమాతిశయంబుభక్తిపెంపునుమఱిసి

వేమనిబుద్ధులుగఁగితి

వేమిప్రతాపములునుడివితెమందునినున్

౧౧౯.

క. అడిగినదితల్లివరముల

నుడుగక మఱియొసఁగెదండ్రియర్వీస్థలినే

తెడువాఁడుసహూదరుఁడి

య్యెడ నెవ్వరిపెనినలిగెదెలుగంజెపుమా.

౧౨౦.

వ. అని యడిగిన లక్ష్మణుండు శిరంబు వాంచి యూరకున్న రాఘవుండు

గౌసల్యతోడ మఱియు నిట్లనియె.

౧౨౧.

చ. జనకుననుజ్ఞకైదహనజాలముఁజొత్తుహలాహలంబునై

ననుగబల్గించిమ్రొగుమనంబుననొండుదలంపనన్నచో

వనమునకేగుతెఱతపనిపారకయిప్పుడెపోయివచ్చెద

న్నె నరునఁబంపుమిపుజననీవగ పేటికిమాటిమాటికిన్.

౧౨౨.

వ. అని యిట్లు రాఘవుండు నానాప్రకారంబులం బ్రబోధించుచు వనం

బున కనుగ నిశ్చయించియుండుట విలోకించి కౌసల్య తనమనంబునఁ

గుందుచు మఱియు నిట్లనియె.

౧౨౩.

గీ. నన్నుగన్నతండ్రినాయన్ననినుఁబాసి

మానసంబునిల్పిమనఁగఁగలనె

యేనుకానమునకేమఱకరుదెంతు

నీవరంబొసంగుమిం తెచాలు.

౧౨౪.

చ. భరతుఁడురాజ్యసంపదలఁబ్రాభవమొప్పుఁజరింపఁగాంచిను

ర్భరతరవైభవౌన్నతినిఁబాతకికైకసెలంగుచుండఁగా

- గురుగహనాంతరంబునకుఁగూర్చిసుతుండగునిన్నుఁబంచియి
 ప్సరమునఁ ఘోరమశిఖములఁబొందుచు నెట్లువసెంటురాఘవా. ౧౨౫.
- వ. అని శోకదండవ్యామానమాననయై దీనాలాపంబులు పల్కుచున్న
 కౌసల్య నూతూర్పుచు రామచంద్రుం డిట్లనియె. ౧౨౬.
- గీ. పతియైదైవంబుచుట్టంబుపడఁతులకును
 బలియైప్రాణపదంబట్టిపతినిఁబొసి
 తల్లినావెంటఁజనుదేరధర్మమగునె
 నీతిమార్గంబుదలఁపుమునీమనమున. ౧౨౭.
- వ. అదియునుంగాక. ౧౨౮.
- శా. కాంతారంబునకేనుబోవఁగధరాకాంతుండుచింతాసమా
 క్రాంతుం డైవిలపించుఁగావుననటుల్ గాసేకయెల్లప్పుడున్
 శ్రాంతింజెందఁగనూఱుడించుచునుదిన్నంతోపముంబెంపుచు
 న్వంతంగుందకయుండుమీవుచని నేవత్తున్విశంబింపకే. ౧౨౯.
- గీ. భరతుఁడెప్పుడునిన్నునదృక్కిఁగొలుచు
 నతఁడునుగుణవిధేయుఁడొండాడనొడు
 నలిగికైకేయినెగ్గుగాఁబలుకఁజనదు
 పోయివచ్చెదమప్పుణసేయుమన్న. ౧౩౦.
- వ. అని పలికి కృతనిశ్చయుం డై మ్రొక్కి నిలిచినతనూజునిలేగువకుం
 బొక్కుచుఁ గన్నీరుమున్నీరులై పాఱి వగచుచుఁ జెక్కులపయిం
 జిందు బొప్పజలకణంబులఁ గరంబునం దుడిచికొని చెందంబున
 నొక్క భంగితెగువఁ బెంచి శుద్ధోదకంబులం బ్రత్యౌళితపాణిపాదవదన
 యై పుణ్యాహవాచనం బొనర్చి గ్రహదేవతల నారాధించి శుభరక్ష
 లిడి యనేకభంగుల నా రామభద్రుని లక్ష్మణుని వేర్వేరి నాశీర్వ
 దించి జానకి గాంచి దుఃఖించి కౌసల్య యిట్లనియె. ౧౩౧.

క. ఇతఁడుమహారాజేంద్రుని

సుతుఁడనిమునునిన్నొసంగెఁజూచివిదేహ

క్షీతినాథుఁడీవువనమున

వెతలంబడవలసెనిట్టివిధి కేమందున్.

౧౩౨.

గీ. దైవఘటనంబుఁదప్పిపడరముగాదు

నీవెఱుంగనిసర్థర్థనియతిగలదె

పతినిఁబాయకయెపుడుసద్భక్తిఁగొలిచి

పోయిరావమ్మశుభములుపొందునిన్ను.

౧౩౩.

వ. అని పల్కి జానకిం గౌఁగలించికొని మోముమోమునం జేర్చి తదాన
నంబుఁ గన్నీటం గడిగి దీవించి పుచ్చటయు నంత రామభద్రుండు
నీతాలక్ష్మణసహితుం డై కొసల్యాదేవిపాదపద్మంబులకుం బునఁపునఁ
ప్రణామంబు లాచరించి యనుజ్ఞాశుం డై వలగొని యచ్చోటువాసి
సుమిత్రాదేవిమందిరంబుఁ జేరి యమ్ముద్దియపాదంబులకుం బ్రణమిల్లి
వనంబున కరుగు కారణంబు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించినఁ బెన్దయుం
బ్రాహ్మ చింతించి యమ్మానిని యిట్లనియె.

౧౩౪.

ఉ. పాపపుఁగైకరాజ్యపథభగ్న మొనర్చివనంబులోనని

నాపుర మొప్పసల్పుమనికట్టడ నేయఁగనీధరావరుం

డిపని కెట్టులొప్పనగు నేమనఁజాలుదునామనంబునం

తాపముఁజెందెడిన్విధికృతంబిటులుండె నెనీకుఁబుత్రకా

౧౩౫.

వ. అని యత్యంతవిపాదంబు నొంది శోకపరవశ యగుచు రామచం
ద్రునిం గౌఁగలించి యరణ్యంబున కరిగెదే యనుచుం దుఃఖించి
మాటుపల్కరామికిం జింతించి యనేకభంగులం దీవించి నీత నూఱ
డించి సాంత్యనవచనంబుల బుద్ధులు గఱపి లక్ష్మణునిం గాంచి సుమిత్ర
యిట్లనియె.

౧౩౬.

క. రామునిదశరథుగానీ

భూమిజననుఁగానరణ్యభూమియయోధ్యా

సీమగనీమదిఁదలఁచుచు

నేమఱకయెఱిచియుండుమిసకులతిలకా.

౧౩౭.

వ. అని కఱపి యాశీర్వదించి పనిచిన సంత రాఘవుండు జానకీసామి

త్రులం గూడి కైకగేహంబున కరిగి యందు.

౧౩౮.

క. ఉన్నత్తునిచందంబునఁ

దన్నయుండగుయోగికరణేదఱుఁగనిబలుచిం

తన్నదిఁగరఁగుచుఁబరవశ

తన్నహేబవలించియున్నతండ్రికిఁమొక్కె.

౧౩౯.

గీ. ఇటులునతుఁడైనసుతునిఁగౌఁగిటసమర్పఁ

దలఁచియెదురేగిబడలియావశరథుండు

పుడమిపైఁబడి పెనుమూర్ఖపోవరాముఁ

డొగ్గియాకులపైనిడియుపచరించె.

౧౪౦.

క. ఆసమయమునసుమత్రుండు

కౌసల్యాద్యఖిలరాజకాంతలనటకు

ద్రాసరగునదోడ్డేరమ

హాసంకులరోదనంబులాకసమంఁబె.

౧౪౧.

వ. ఇట్లంతఃపురాంగనల ముఖారావంబులు సీతారామలక్ష్మణులయర

ణ్యయాత్రయుం గాంచి శోకించి యటమున్నచ్చోటి కరుదెంచి

యాసీనుం డైయున్న వసిష్ఠమహర్షితోడ నరుంధతి యిట్లనియె.

గీ. అకటయిత్వౌకుకులజలిట్లాఱడిపడ

నరయుచుండంగఁదగునెమహాత్మనీకుఁ

- బాపఁగారాదెయనవుడుభావికార్య
మొనరఁజింతించినుదతితోననియెనతఁడు. ౧౪౩.
- క. ఇదిదైవకృతముగావున
మదిరాక్షిరొదీనిమాన్వమనతరమగునే
తుద నెట్లుచనునొచూతము
పదరకుమనితెలిపెబద్ధభవసుతుఁడవుడు. ౧౪౪.
- వ. అంత. ౧౪౫.
- గీ. దినకరాస్వయుండుదిగ్గనఁదెలివైంది
తనకునుపచరించుతనయుఁగాంచి
కొంగలించిమేనిఁగన్నీటఁగడుగుభూ
రమణతోడననియెరాముఁడవుడు. ౧౪౬.
- క. భవదాజ్ఞనేవసమునకు
నవరణతోఁజనుటయెఱిగిసౌమిత్రియునీ
యవనిజయుఁడోడవచ్చుట
కవిరళమతినున్నవారలర్కకులేశా. ౧౪౭.
- ఉ. కావుననేముమువ్వురముకాననభూములనంచరింపఁగా
భూవరపోయివచ్చెదముపోవననుజ్ఞయొసంగుమెప్పుడు
న్భావమునందునేమఱకభక్తిమిముంభరతుండుగామచు
న్నేవలొనర్చునెంతయునుజింతిలకేధృతిఁబూనియుండుమా. ౧౪౮.
- వ. అనిపల్కుటయు నత్యంతదురంతదుఃఖార్థవమగును డగుచు దశర
థుండు రామచంద్రున కిట్లనియె. ౧౪౯.
- ఉ. నాసుకుమారరత్నమయనాధుక్రియన్ననుజేసికానకు
న్నేసరకీప్రపోవఁదగవేనినుసద్గణశౌర్యధుర్యునే

- బాసిని మేషమైనమతిప్రాణములెల్లుభరింపనేర్తునీ
తోసరిగాఁగనన్నిపుడెతోడ్కొనిపొమ్మనిజమ్ముపుత్రకా. ౧౫౦.
- శీ. కాననముననిన్నుఁగలసి నేవర్తింపఁ
బుగజనంబులచట నెరసియుందు
రడవిపట్టణంబునడుపున నెప్పునీ
పాడువీటఁగైకబ్రతుకుఁగాక. ౧౫౧.
- వ. అని దశరథుండు రామభద్రునితోడఁ బల్కుటయుఁ గైకయత్యం
తాగ్రహూదగ్రయై యిట్లనియె. ౧౫౨.
- క. మునివేషంబునరాముని
వనమునకరుగంగఁబంచివసుధాసలినా
తనయునకొనఁగకనీవి
చ్చినవరములునిక్కములనిచెప్పందగునే. ౧౫౩.
- క. కాదేనివరములొనఁగుట
లేదనుచుబొంకిసౌఖ్యలీలలనుండకొ
రాదేయననడ్డంబై
యాదశరథరాముడనియెనాయమతోడకొ. ౧౫౪.
- క. భూనాథువీధింబునఁ
బోనాడందగు నెనీకుఁబూనికీమీఱం
గాననమునవసియించుట
కేనరిగదనారచీరలిమ్మాజననీ. ౧౫౫.
- వ. అని రాఘవుండు పల్కుటయు సంభ్రమాయత్తచిత్తయై యవ్వడు.
- శీ. కైకనారచీరలాకుమారులకుసం
ప్రీతిఁదెచ్చియిడినజోరఁజేసి

యవిధరించిరంతనయ్యవనిజకున

ట్లంశుకములొసంగనందికొనుచు.

౧౫౭.

క. తలవాంచియూరకుండఁగఁ

గలకలమనియచటిరాజకాంతలునేడ్వ

న్వలదనిమాన్చివసిష్ఠుం

డలక్షైకంగాంచిపల్కెనత్యాగ్రహుఁ

౧౫౮.

క. కేకయరాజాస్వయమున

నీకుస్మరిపోల్పఁదగిన నెలఁతలుగలఁరే

లోకులమ్రుంగంజాలెడు

రాకాసివిగాకనీవుమణివెలఁపఁ.

౧౫౯.

క. భూమిశుమోసపుచ్చియు

రామునిమునివేషముననరణ్యమునకుఁబో

నేమించితివీజనకజ

కీమాడ్కిన్నారచీరలీయందగునే.

౧౬౦.

వ. అని కోపోద్రేకంబునఁ గైక నివ్విడనాడి వసిష్ఠుండు జనకినందన కమేయ
వస్త్రభూషణాదుల నొసంగె నంత మునివేషధారి యైనరామునిం
గాంచి దశరథుండు మనంబునం బొగులుచుఁ గన్నీరు నించుచు
నిట్లనియె.

౧౬౧.

చ. ప్రవిమలసౌధపజ్జులనుభాసీలిసర్వధరాధినాథసం

స్తవములమించిరాజ్యపదసంపదలందఁగఁగల్గునిన్నునీ

భువిఁగలవేదమానవునిపోల్కిఁజరింపఘటించినట్టిపా

వవిధకినేమొనర్తునగుబొటొనఁగూడెఁగదయ్యరాఘవా.

౧౬౨.

చ. మచుకులసంభవుండగుచుమానుగనర్పదివేలవర్షము

ల్లనతరరాష్ట్రపాలనముఁగాంచితుదన్నినునన్గణాన్వితం

దనయునిఁగాఁగఁగంటిఁబ్రమదంబునఁబట్టముగట్టికన్నులు
గనుఁగొననేరనైతిఁగడుఁగవ్వచరిత్రుఁడనైతిరాఘవా.

౧౬౩.

క. అన్నానీముఖపద్మం

బెన్నఁడుపొడగంచుమెంటి నేగతినుంచున్

నిన్నుంబొయునిమేషం

బెన్నఁగయుగమగుచుదోఁప నెట్లుభరింతున్.

౧౬౪.

క. ననువిడిచియీతెఱంగున

వనమునకగుగంగవలచునవలకనాచెం

తనెయుండుమెల్లసంపద

లనుకొనికైతావెలయన్నిలనె.

౧౬౫.

వ. అని యత్యంతసంతాపంబున దీనాలాపంబు లాడుచు నుకించుచున్న
జనకునిం గాంచి రామచంద్రుం డనునయించుచు నిట్లనియె.

సీ. వనజాప్తకులుండవిఘ్నాకువంశజుండవీ

వనృతమాడఁగనొపవనవరతము

సత్యసంఘండనిసకల కాజన్యులు

నలరారఁగొనియాడనఖలరాజ్య

భారధౌరేయతఁబరఁగియశస్థిర్ధి

బడసితివసమానబౌహుబలము

నీవంటిసద్ధర్మనిరతుఁడీక్రియవరం

బొసఁగిననదిరితఁజూసఁగఁజనునె

కానఁగానకుభవదాజ్ఞబూనియేను

బోయివచ్చుటచేగ్గిబొందునన్ను

బంపుమొండుడలంపకపాధివేంద్ర

సుంతఃపనికింతబహుళంపురంతులేల.

౧౬౬.

క. పదునాల్గువత్సరంబులు

పదునాల్గుదినములుగాఁగఁబటువేగముతో

నిదెపోయి కడపివచ్చెద

మదిసూటఁజెందుమివ్రమచుజాధీశా.

౧౬౮.

శ్రీరామభద్రుండు సీతాలక్ష్మణసహితుండై వనంబున కరుగుట.

వ. అని పెక్కుభంగుల నూఁజిలం బల్కి కృతనిశ్చయుఁ డైయున్న
రామచంద్రుని వారింప నొపమి సంతరంగంబున సంతంత నిగుడు
శోకదవాసలంబునం బొగులుచు దశరథుఁ డొక్కభంగి ధైర్యం
బవలంబించి మంగళాశీర్వాదంబు లొనరించి యరణ్యంబున కరిగి
రమ్మని యనుజ్ఞ నొసంగి సుమంత్రునిం గాంచి సకలశస్త్రాస్త్రసహి
తంబుగా రథం బాయత్తం బొనరించి తెచ్చి కుమారుల నారోహి
తులం జేసి చతుర్దశాబ్దులు తోడం జను మని యాజ్ఞాపించుటయు
నతం డట్లు కావింప రామలక్ష్మణులు జానకీసహితంబుగా నజ్జననాథు
నకు వలగొని మ్రొక్కి తదనుజ్ఞఁ గైకొని వసిష్ఠాది మునిగణంబులకు
వందనంబు లొసర్చి కైక స్వీడోని తన్వందిరంబున కరుదెంచి
శోకించుచున్న కౌసల్యాదిమాతృవర్గంబులకు సములై రథం బెక్కి
రాజమాగ్గంబునం జను చున్నయెడ.

౧౬౯.

క. పురజనులెల్లనుగుమ్మలై

పరితాపమునొందిరామభద్రునివెనుకం

జిరకాలముచరియింపన్

స్థిరమతులైచనిభక్తిదీపితబుద్ధిన్.

౧౭౦.

వ. అంత నప్పడు.

౧౭౧.

గీ. రాముడన్చోటువాయధరావగుండు

సంతకంతకుశోకదవాసలమునఁ

- బాగులుచునుగైకనివసించునగరువెడలి
యరదమేగినజాడలనరిగియరిగి. ౧౭౨.
- గీ. ఓసుమంత్రరథమునొక్కంతనిలుపుమిం
కొక్కసారి నాడుచక్కనయ్య
మోముఁగాంతుననుచు మొఱవెట్టిరాఁగని
సచివుతోడ రామచంద్రుఁడనియె. ౧౭౩.
- క. అదెన్మపవరుడరుదెంచెడుఁ
బదపడిరథమరుగనిమ్ముపరువడిననదా
మది నెఱిగిపురమువెలువడ
నదలింపుచుఁగడపెనాతఁడతివేగమునక. ౧౭౪.
- వ. అంత. ౧౭౫.
- గీ. రథముపోవడిఁగానకరాజవర్ణుఁ
డొక్కచోనిల్చినిజకాంతలుపచరింప
హతనూజాతసీతాసమేతనన్నుఁ
బాసితేయనిశోకించిపరితపించె. ౧౭౬.
- వ. అప్పుడు. ౧౭౭.
- క. మునినాథుండువసిష్ఠుఁడు
జననాథునిఁగాంచిపలికెజగతీవరసీ
తనయులవనమునకుననిచి
వెనుకన్మోకింపనిద్దివేళయెచెపుమా. ౧౭౮.
- చ. వనమునకేగివచ్చెదరవారితనత్త్వలురామలక్ష్మణు
ల్లనువుకరంబునంగలుగధాతపునైనఁగిరిశుకైనమా
క్కొనఁదరమానెవారినిటుకుండఁగనేలధృతిన్వహించివే
జనుముగ్ధహంతరంబునకుసారసనేత్రలతోడభూవరా. ౧౭౯.

వ. అని వసిష్ఠుడు పలుదెలుగుల ననునయించి మఱిట్టుటయును దశ
రథుండు మఱి పదంబులు దడబడ నడవరామిజేసి కౌసల్య
సుమిత్రులకైదండఁ గొని కన్నీరు మున్నీరు లై పాట వగచుచు మెల్ల
మెల్లనఁ బఱతేర నుభయపార్శ్వంబులం జరుదెంచుకాంతాసముద
యంబులనడుమ మృత్యువుకైనడిం దోచు కైకం గాంచి రోషారుణ
లోచనుం డై భూవరుం డిట్లనియె. ౧౮౦.

క. ఓపెనుభూతమసీమో

మేపగిదింగానవగునొయెన్నటికైనం

బాపాత్తురాలనీకై

నాపట్టింబాసియిట్లనాధుడనైన్.

౧౮౧.

క. నినుముట్టరాదునీతో

బనివడిభాపింపదగచుబల్లితినీచే

జననిందబొందిరఘుకుల

మునకపక్కిరియొడగూర్చ మొనసితిసకటా.

౧౮౨.

వ. అని పరిపరివిధంబుల దూపించుటయుఁ దోడ నగుదెంచు వధూ
జనంబులు గరంబులు సాచి తిట్టుటయు విననేరమిం దల వాంచి కైక
నిజగృహంబునకుం జనియె నంత దశరథుండు శోకపరవశుండై
కౌసల్యగేహంబున కరిగి నెజ్జపయిం బవళించి యిట్టట్టుఁ బొర
లుచుఁ గన్నీరు దొరింగించుచు నిట్టిూర్పు నిగిడించుచు హా రాఘ
వా యని మూర్ఛిల్లి తెలి ఫెంది యిట్లని పలవింపం దొడంగె.

ఉ. నన్నెడఁబాసియిప్పగిదినాప్రియసూనులునాదుకోడలు

న్యన్నె మెకంబులంగలసివర్తిలఁగానలకేరింక నే

నెన్నఁడుగాంతుదుఃఖిభర మెట్లుతరింతునిరంతరంబునా

కన్నులశోక బాష్పములుగ్రమ్మఁగఁజేసెవిధాత్మఁడక్కటా. ౧౮౩.

ఉ. ఇంతకు నెంతదవ్వరిగియేక్రియఁగ్రుమ్మరుచున్నవారొవి
భ్రాంతమతిన్ధరాతనయపాయనికంటకభూమిఁద్రొక్కియిం
తంతనరానివేదనలనాత్మసహింపకనన్నఁగూర్చితా
నెంతలుతూలనాడునొకొయేగతిసైఁపఁగి నేర్తుదైనమా. ౧౮౫.

వ. అని యత్యంతదురంతచింతానమాక్రాంతుం డై దశరథుండు విల
పించుచుండె నంత రాఘవుం డయోధ్యానగరంబు నెలువడి పోరులం
గూడి కొంత దవ్వరిగి యందఱం గాంచి యిట్లనియె. ౧౮౬.

ఉ. ప్రాకటభక్తియైకిమెయిభవ్యగర్భితభరతాష్టబూనిమీ
రేకమనస్కులైపోలిచియెయ్యెడమాకుశుభంబుఁగోరుచు
దైకువనుండుఁడేమరిగితివ్రగతింజనుదెంతుమన్ననా
రాకొమకుంగనుంగొనితిరంబుగఁబల్కిరిపోరులత్తటిక. ౧౮౭.

గీ. భరతునొల్లమెల్లభాగ్యంబులనుగోర
మెప్పుడుసుతహితాల్నిచ్చదలఁప
మయ్యరామమీపదాంభోజములఁగొల్చి
పత్తమందఱమునువనములకును. ౧౮౮.

వ. అని యిట్లు విప్రభూపాలకట్యాద్రాదిపురజనంబు లేకగ్రీవంబుగ
విన్నవించుటయు వారలదిత్తంబు లెఱింగి రామభద్రుండు వారింప
నొపమి నందఱం గూడి మెల్లమెల్లనఁ జని చని సాయాహ్న సమ
యంబునఁ దమసానదీతీరంబున విడిసి యందు. ౧౮౯.

సీ. సాంద్యక్రియలఁదీర్చిపైకతస్థలమున
మణియుఁదానును రాఘవుండు
శయనించుటయుఁబురజనములుదమతమ
సతులఁజాట్టంబులసుతులహితుల

మఱిచిరామునిగొల్చిమహదటవులకేగు

తెగువతోనన్నదీతీరభూమి

నందఱునిద్రంపనమ్మధ్యరాత్రంబు

ననుసుమంత్రునిజేరియినకులుండు

తవిలిపొగులవంచిచుతలఁపుఁదెలిపి

రథముపైనెక్కి-మువ్వురురయముమీఱఁ

బురముజూడ నెనొకఁగొంతపోయిమఱి

వేఱుమాగ్గంబుననుజనివేగమునను.

౧౯౦.

మ. తమసాఖ్యిఁబడిందరించిఘనకాంతారంబులుంబల్లెలు

స్రమమొప్పంగమియించివేదవతివేగందాఁటిపోబోవనం

ద్రముభంగింబెనుఘోషణంబులెనఁగంధారాళమైనత్వసం

ఘములుప్పొంగఁజెలంగుగంగనఘభంగన్దొంచిరింపారఁగాఁ.౧౯౧.

గీ. ఇట్లుభాగీరథినిగనియిచ్చమెచ్చి

రామభద్రుండుసీతయులత్కలుండు

రథముడిగిఁమొక్కి-నిజమనొరథములలర

నొక్క-చోటనువిశ్రాంతిమొదిరంతి.

౧౯౨.

క. తమసానదీతటంబున

నమితంబగునిద్రఁజెందియప్పొరజను

స్రమమునమేల్క-నియటరా

కొమరులలేమికినివగచికుందుచునపుడుఁ.

౧౯౩.

గీ. అరదమేగినజూడలనందఱరిగి

పురముఁజేరంగఁజనిరఘుపుంగవులను

నచటఁగానకసంతాపమందివారి

రాకఁగోరుచునందుండ్లిరేకతమున.

౧౯౪.

- ఉ. అంతసురాపగాతటమునందురఘూద్వహులేగుదెంచివి
 శ్రౌంతియొనర్చుచుండుటయుఁజూరులుదెల్పునెఱింగిపొంగియా
 చెంతసుశృంగిబేరపురిచెంచులరాజగుహుండుచెచ్చెర
 నింతఫలావళుల్లోనియువేడ్కసెలంగఁగవచ్చినముడై. ౧౯౫.
- క. ఫలములుకానుకలిడిరఘు
 కులజనిమునివేషమునకుఁగుందుచుననియె
 స్థలజహితాన్వయసీకుం
 గలకలుములఁబొసితపసిగానేమిటికి. ౧౯౬.
- క. నీరాజ్యసంపదలఁగొని
 ఘోరాటవిలోననిన్నుఁగ్రుమ్మరుమనుచు
 ధౌరాళంబుగఁబంచిన
 క్రూరాత్మలఁదెల్పుమిపుడుకువలయనాథా. ౧౯౭.
- క. నావంటిబంటుగల్గఁగ
 నేవెంటంగొదవగలదెయిదెచూడుమునే
 డీవెంటరిపులఁద్రుంచెద
 నావెంటనమ్మరామనరపాలమఁడీ ౧౯౮.
- వ. అనియిట్లత్యంతకోపసంరంభుండు పల్కు గుహునిభక్తికి సంతసించి
 కౌఁగలించి రామభద్రుండు పితృవాక్యపరిపాలనం బొనర్పఁ బడు
 నాలుగేండ్లు వనంబున కరుగుటం దెల్పిన విని గుహుం డంతరంగం
 బునం జింతించుచు నుండె నంత. ౧౯౯.
- సీ. అయ్యెడనపరాష్ట్రమగుటయురాఘవుం
 డలరారసాంధ్యకృత్యములుదీర్చి
 ఫలములజలములఁబరితృప్తిఁ బెంపొంది
 తేజవయుఁదానుఁదత్తీరమునను

శయనింపసామిత్రిశరచాపహస్తైః

యగ్రజసంరక్షణార్థమపుడు

పదునాలుగేండ్లన్నచాననిద్రాదులఁ

బరిహరింతునటంచుబ్రతినఁజేసి

గుహునితోగైకపైఁగలకొదవలెల్ల

మందలించుచునన్ననేమఱకకొల్చి

భటునిగతినుండెనంతబ్రభాతమునను

రామచంద్రుండుమేల్కొనినేమమలర.

౨౦౦.

క. క్రమముననిత్యానుష్ఠా

నములెల్ల నెనర్చిమించిన్యగ్రోధక్షి

రముఁగడువేగమెగుహుచే

నమితంబుగఁదేరఁబంచియునుజుఁడుఁదానున్.

౨౦౧.

మ. సుకుమారంబుగ నెప్పుడోగకురులసూటింజడల్పన్నియ

త్యకలంకస్థితిరామభద్రుఁడుసుమంత్రామాత్యునింజరిమే

మికమీఁదన్రథమెక్కబోలదనఘాయిత్రాదైమారాజధా

నికివేగంజనితెల్పుమిపునృపుతోనిక్కంబుమాసేమముల్.

౨౦౨.

వ. అని రాఘవుండు పల్కుటయు లక్ష్మణుండు సుమంత్రునిం గాంచి

యిట్లనియె.

౨౦౩.

క. ప్రియురాలిమాటఁదప్పక

భయదాటవులకునుమమ్ముఁబంచితివిఁకస

త్ప్రియమొందుమనుచుఁగడుఁబా

పయుతుండగుతండ్రికేనుబల్కితిననుమి.

౨౦౪.

చ. అనవుడు రాఘవుండనుజనాగ్రహమెల్లనణించిసూతునిం

గనుఁగొనిపల్కెలక్ష్మణుండుకార్యగతులైలియంగఁజాలఁడి

- ట్లనవలదీవహర్నిశమునర్థిలిభూవిభనూఁడించుచు
 న్భనివడిఁగొల్చియుండఁదగుభావమునంగడుభక్తిదోఁపఁగాఁ. ౨౦౫.
- వ. అనిన సుమంత్రుండు వినయానతుండై యిట్లనియె. ౨౦౬.
- ఉ. ఏనిటమిమ్ముడించిపురికేగఁగఁజారులుమంత్రులున్విత్తు
 ల్తానసమందుఁబొక్కిననుమాటికితూలఁగనాడకుండురే
 భానుకులుండుఁదత్పతులుచాయనిశోకములందికుండఁగాఁ
 గానఁగనొపనిక్కముగఁగానలకేనరుదెంతురాఘవా. ౨౦౭.
- వ. అని సుమంత్రుండు దీనాననుండై విన్నవించుటయు గాఘనం డి
 ట్లనియె. ౨౦౮.
- క. నీవరిగిమమ్మనడవులఁ
 బోవిడిచితి నంచును దెలుపుములేనియెడఁ
 భావమునఁగైకనమ్మదు
 కావున నెటులైనఁబోవఁగావలయుఁజామీ. ౨౦౯.
- వ. అని బహుభంగులం బ్రబోధించి సుమంత్రుని వీడ్కొని సీతాలక్ష్మణ
 సహితుం డయి రాఘనండు గుహలు డొనరించిననావపై నెక్కి
 జాహ్నువి నుత్తరించి యతని వీడ్కొల్పి యవ్వలఁ జని చని. ౨౧౦.
- క. ఇనవంశజాలపుడునుద
 ర్శనసరసీతీరముననుసంధ్యాసమయం
 బుననిలిచితమదుమద్దిశ
 లనుదలఁచుచురాత్రిఁబుచ్చిరవిపొడముటయుఁ. ౨౧౧.
- క. క్రమముననచ్చోగదలుచు
 నమితంబుగనదులువనముల్రులువగున
 న్నీమియించిచనుచుగంగా
 యమునాసంగమమునంబ్రయాగంగనియుఁ. ౨౧౨.

వ. అందు.

౨౧౩.

గీ. వరతపోధనుడగుభరద్వాజమాని

యాశ్రమముఁజేరియమ్మువ్వరధికభక్తి

నమ్ములగుచునుదమవర్తనములనెల్ల

విన్నవింపఁగనన్నియువినియతండు.

౨౧౪.

క. రామునినిజతత్వంబును

భూమినిమనుజాకృతిగనుబుట్టుటలెల్లం

దామదిభావించిపరం

ధాముఁడితండనుచుబ్రయమొదవఁబూజించెన్.

౨౧౫.

వ. ఇట్లున్నహర్నివలనం బూజితం డై రామభద్రుండు నీతాలక్ష్మణసహి
తంబుగా న య్యాశ్రమంబున నివసించి తన్ని శాంతంబునం దనుష్ఠా
నంబు లొనర్చి భరద్వాజానివలనం జిత్రకూటంబు నివాసయోగ్యం
బని యెఱింగి యట కేగుమాగ్గంబుఁ దెలిసి యనుజ్ఞ వడసి యప్పుడు.

గీ. దాశరథులయ్యెడనుబాసిత్వరితమొప్ప

నడచుచోస్తీతపదములుదడబడంగ

నడుముగడగడవడఁకనాననమువాడ

బడలియడుగిడఁజాలక నడలుచుండ.

౨౧౬.

సీ. రామచంద్రుడుధరారమణీతనూజాత

నటుకాంచిశోకించిదిటవువెంచి

వరనగంబులుదచుల్వ నై మెకంబులు

బహుపుణ్యనదులునుబక్తిగములుఁ

జూపుచుశ్రమములఁబొపుచుఁగందమూ

లామలొసంగుచునాదరమున

- మధురప్రసంగముల్కడిమెచ్చుదెల్పుచుఁ
బరిపరివిధములభావమలర
లాలనముఁజేయుచునుముందులక్ష్మణుండు
వెనుకఁదాసీతయునుమధ్యముననునడువ
జంటబొయకభూరుహచ్ఛాయలందు
నక్కడక్కడనిలుచుచునరిగియరిగి. ౨౧౮.
- గీ. కనియెరాఘవుఁడతిఁఘోరఖడ్గవయ
వారణప్రముఖానేకవన్యమృగవి
హారతలముఁగపిఠచూతాదికలిత
కూటసంయుతమగుచిత్రకూటనగము. ౨౧౯.
- చ. అటుపాడగాంచితద్గిరిమహాత్మ్యములాత్మనెఱింగిమెచ్చుచు
న్దిటవుగఁబైకినెక్కిశ్రమఁదీర్చుగనిట్టటుసంచరించియ
చ్చటఁగలమానివర్గములసఖ్యముఁగైకొనిమోదమందుచు
బటుతరమైతనర్పునెకపల్లకుటీరముఁగట్టి నెట్టనన్. ౨౨౦.
- గీ. జనకజనుగూడియాపల్లశాలయందు
రామభద్రుండునివసింపనేమమొప్ప
లక్ష్మణుండుగండమూలఫలములుదెచ్చి
యనుదినంబొసఁగుచునుండెనధికభక్తి. ౨౨౧.
- సీ. ఒకనాఁడురాఘవుండుర్వీతసూచిత
యూరుస్థలినినిద్రనూఁదియున్న
తఱినొక్కకాకంబుదరఁజాక్షియురమున
జీరరక్తముపైనఁజిండుటయును
మేల్కనియల్కతోఁజుల్కనొనిపికంబు
పరఫిననదిఁఘోరబాణమగుచుఁ

దత్తాత్రేయమును జేరితలుముల్లోకము
 త్రిరిగిపాలన మొందులెరువులేక
 మగిడిచనుదెంచిశ్రీరాముమటుఁగుఁజొచ్చి
 కాపుమనియొక్కకనువుచ్చికొండమునకు
 నొసంగమన్నించిపనిచినంతసమెనంగ
 నుండెనొచ్చటరఘువంశమండనండు.

౨౨౨.

వ. అంత నక్కడ సుమంత్రుండు గుహునితోడఁ గూడి శృంగిబేరం
 బున దినత్రయంబు వసియించి వనచారులవలన రాఘవుండు చిత్ర
 కూటనివాసి యగుటం దెలిసి రథంబుఁ గొని యయోధ్యాపురంబుఁ
 జేరి రాజమార్గంబునం జనుచేరం గాంచి పౌరసంఘంబులు చాళర
 ఘలు మఱిల వచ్చుటగాఁ దలంచి సంభ్రమంబును డాసి రిక్తరథం
 బగుటయు నిద్దురాత్తుండు రాకొమారుల వనంబున విడిచి వచ్చె
 నెంత క్రూరకర్తుండొకో యచుచు దూషింప వినుచు నతండు
 శిరంబు వంచి మొగసాలా దాఁటి కౌసల్యాదేవిమందిరంబున కరిగి
 యందు.

౨౨౩.

క. తడఁబడునుడువులతోడను

నడలుచునన్నంబునీరునన్నియునటుపో
 విడిచివుడమిపైఁబొరలుచుఁ

గడుదుఃఖమునొందునృపతిఁగ నైనిపల్కె.

౨౨౪.

మ కమలాస్తానృయతావకాత్మజులుగంగాతీరమందున్దడ

ల్లమ మొప్పక ధరియించిమించిరథమెక్కంగూడదీవేగుమ

న్నమదిండింతిలివచ్చినాడమిముఁగాననర్వరలాచిత్రకూ

టమహాశైలమునన్ని వాసముగనుటన్వింటినిక్కంబుగా.

౨౨౫.

క. అనుపలుకులుదనచెవులకుఁ

బెనుములుకులభంగినాటఁబృథివీరమణుం
డెనలేనిశోకసాగర

మునమునుఁగుచు నెడరుగ ననిమూర్ఛంబొందెన్. ౨౨౬.

వ. ఇట్లప్రబోధం బగుపెనుమూర్ఛ నొంది యున్నదశరథుం గాంచి
యత్యంతవిషాదంబునఁ గౌసల్యాదికాంత లంతంత ననేకశైత్యోప
చారంబుల నేద దీర్చినం దెలి వుంది రామచంద్రుం దలంచి బహు
ప్రకారంబులం బ్రలాపించుచు నిట్లనియె. ౨౨౭.

క. హారామభద్రనన్నిపు

డాఱిడిపోఁబుచ్చినీవునడవులనిటులం
జేరిననాదగుప్రాణము

లేరీతిభరింప నేర్తునీయొడలనికన్. ౨౨౮.

గీ. నన్నుఁగన్నతండ్రినావంశదీపక

నాతపఃఫలంబనాకుమార

యకటనిన్నుఁ బొనియరనిమిషంజేని

నిల్వనొపఁజుమ్మునిక్కముగను. ౨౨౯.

వ. అని ప్రలాపించుచు సుమంత్రునిం గని యిట్లనియె. ౨౩౦.

మ. అనఘానిన్ను మఱిల్చుచోదనయులేమైన న్వేతల్వల్కిరో

వనితారత్నముసీత తామససునొవ్వన్పించిదుఃఖంజెనొ

వసవాసశ్రమలందికుందియెటులన్వర్తింతురోకానల

న్ననుఁగొంపొమ్మరుదెంతునిక్కువముగానాపుత్రులంజూడఁగాన్.

వ. అని శోక బాష్పపూరితలోచనం దై పల్కుభూపాలునకు సుమం
త్రుం డిట్లనియె. ౨౩౧.

- శా. దేవాసీవతినత్యచేతసుడవీతెంపొప్పనేకైకకు
 న్భావంబందుననమ్మికల్వొడమునేభావింపఁగానీదుకాం
 తానారంబులువెంబడింపకయవంతన్నిల్లురేకాపునం
 బోవంజెల్లనుకాననంబునకునొభూపాలయూహింపుమా. ౨౩౩.
- వ. అని యనేకభంగుల నూఱిడిలం బల్కి సుమంత్రుండు నిజగృహం
 బుచకుం జనియె నంత దశరథుండు రామభద్రునిఁ బేర్కొని శోక
 దందవ్యామానమానసుండై ప్రలాపింపం గని కౌసల్య మఃఖివేశం
 బున నిట్లనియె. ౨౩౪.
- క. లోకులనిందకువెఱచియ
 కైకకుబోధించిరాజ్యగరిమంబెల్ల
 న్జేకొనుమనియెనఁగితివిక
 నీకెక్కడినత్యమొప్పునిక్కంబరయన్. ౨౩౫.
- గీ. సవతికోర్కులెల్లనఫలంబొనర్చినా
 తనయునడవులందుఁదల్లడిల్లఁ
 జేసినాఁడవిపుడుచెల్లునేశోకింప
 భూత లేశవట్టిబూమెలేల. ౨౩౬.
- క. బహుదానములువ్రతంబులు
 బహుపూజలునలిపిసుతునిఁబడిసితినెనిం
 గహనములఁదిరుగఁబంచితి
 వహహయెల్లొప్పునిచటనవసీనాథా. ౨౩౭.
- వ. అని యత్యంతసంతాపంబునం దూఱి పల్కుచున్నకౌసల్యం గని
 దశరథుం డిట్లనియె. ౨౩౮.
- చ. వనితరొసీపువల్కినటువంటిదురాత్ముడఁ బొపచిత్తుడ
 న్ననమునసత్యధర్మములమార్గములేనెఱుంగంగనేరన

స్వనివడికాటులాడకుముభావమునందలపోయనాపురా
తనకలుషంబునుంతయినదప్పకనేఁడొనఁగూడెనిక్కమై. ౨౩౯.

గీ. ఏతెఱఁగుననైననేకాలముననైన
నొసరించితాముచేసినట్టి
కర్తవ్యంబుఁగడవంగఁదరమానె
నరులకైనఁదిదశవరులకైన. ౨౪౦.

వ. అది యెట్లంటేని మున్ను నా యశావనకాలంబునం దేను మృగయా
వినోదార్థం బడవికిం జని వేటలాడుచుం దనివిననక నొక్కనాటి
రాత్రి సరయూనదీతీరంబున మృగంబులు నీటికై యరుదెంచిను
దునుముదు నని పొదలం డాఁగియున్నయెడ యజ్ఞదత్తుం డనుసెక
మునికుమారుం డయ్యేటియందు. ౨౪౧.

క. ఘమఘమనినదంబునఁగల
శమునీటస్తుంపనిగజంబనుచునువే
గమెశబ్దవేదిబౌణము
రముఁదూఱిస్వేసి నాఁడరమణిరొవింటే. ౨౪౨.

క. ఆయిష్టునూనితనయుని
కాయమ్మననాటిరక్తకణములతోడం
గాయమ్మెనర్పనాతం
ఁడోయష్టాయచుచుబెదరియుర్వింగూలెన్. ౨౪౩.

గీ. ఇట్లుయజ్ఞదత్తుఁడిలపైనిఁబొరలుచుఁ
గటకటాయటంచుఁగళవళించి
తనువునందురక్తధారలుదొఱఁగుటఁ
గాంచిభీతిఁబలవరించెనపుడు. ౨౪౪.

క. ఉడుగ నితపముననడవిం

బడియుం దెడునన్ను నెట్టిపాపాత్ముడొయ్యి
నడురేయి వేళబుడమిం

బడ నే సెనొరవిశిఖపాతము చేతన్.

౨౪౫.

క. పండినఫలములకైవడి

నుండెడుతలిదండ్రులంధులుగ్రాటవి నె
ట్లుండగ నేర్తురొ వారికి

నిండెన్నాతోడ బ్రతుకునిక్క-ంబరయన్.

౨౪౬.

సీ. జలములుగొనిపోవజను దెంచిమడిసితి

నారాకగోరుచునన్నుజేరి

తారెంతవగుతురోతల్లిదండ్రులువారి

నెవ్వరుపోషింతురెటుగ రాదు

గురులశిశూష నేకోరి సేయుచునుండఁ

బాపపువిధినన్నురూపుమాపె

ననియాత్మజెంతించియతిదుఃఖమందెడు

మునిసూనుగనబోయిముదముదక్కి-

కటకటాయిట్టికలుషంబుగట్టికొంటి

ననుచుబడములువణకవదనమువాడఁ

దలపుననుదిగులొందితత్తముజెంది

యమృహాత్మునిగాంచియిట్లంటినపుడు.

౨౪౭.

క. మునినాథయేనుసాకే

తనగరవరమేలుదశరథత్కౌవరుడ

నృసమునకు నేటలాడఁగఁ

జనుదెంచితినిచటగలుషసంగుడనైతిన్.

౨౪౮.

క. నీవీజలములఁగొనురవ

మేవినిగజమనుచుఁబొంచియేసితిశరమున్

ఈవిప్రవధయొనర్పఁగ

నావిధిదోడ్తెచ్చెనిటకునన్నే మందున్.

౨౪౯.

క. నీవంటిమరితదూరుని

భావింపకతునిమినట్టిపాపంబుననే

నేవెంటఁబోవ నేర్తునె

దైవికమిట్లుండెఁగాదెతాపసవర్యా.

౨౫౦.

వ. అని యివ్విధంబునం బరితపించుచు నమ్మునికుమారుం దొడలం దిడి

కొని శుద్ధజలంబుల మేను దుడుచుచు దుఃఖించుచున్న నన్నుం గను

విచ్చి కాంచి నా వెఱపు భావించి యమ్మునివరుం డి ట్లనియె.

గీ అయ్యదశరథభూపాలయడలనేల

నీవలనదోషమెన్న నేనిక్కువముగఁ

గావలయుకార్యగతులెల్లఁగాకచనునె

దైనఘటనంబుడప్పింపఁదర మెఁచెపుమ.

౨౫౧.

క. ఇనవంశోత్తమనేవై

శుభ్రనకున్ముద్రాంగనకునుసూనుడనగుచు

స్తననంబందితిఁగావున

ననఘాయదిబ్రహ్మహత్యయనరాదుసుమీ.

౨౫౨.

క. తలిదండ్రులంధులతివృ

ధులునాకైపలవరింపుదురువారలకీ

జలములుగొనియేగియొసఁగి

తేలియఁగనాతెఱఁగునీవుదెలుపుమధీశా.

౨౫౩.

- గీ. అట్లుచేయ వేనినతితపోనిష్ఠుడౌ
మగ్గురుండుయోగమార్గమునను
దెలిసిక్రొధమునను దెగఁజూచునిన్నట్లు
కానఁగానబొమ్ముమానవేశా. ౨౫౫.
- క. అనిపల్కిమునిసుతుండీ
ల్గిననేనతిచింతనొందికీలాలంబు
ల్గొనియాతనిదలిదండ్రుల
ననఘాత్తులఁగాంచిచేరనరుగుచునుండె. ౨౫౬.
- గీ. కాలిచప్పుడప్పుడాలించిసుతుఁడంచు
నాత్మ నెంచియమ్మహాత్ములనిరి
యడవియందునొంటినంధులమముడించి
కొడుకయేలయింతలేడసితయ్య. ౨౫౭.
- వ. అని పల్కుచున్నయప్పురాతనదంపతులకు నమస్కరించి యో
మహాత్ములారా యేను మీ యాత్మజుండఁ గాను. అయోధ్యాపురా
ధీశుం డగుదశరథుండ. ఈ యరణ్యంబునకు వేటలాడఁ జనుదెంచి
రాత్రియందు మృగంబులు నీటికై వచ్చునప్పుడు త్రుంపంగోరి డాగి
యున్నయెడ మీ తనయుం డగుయజ్ఞదత్తుండు సరయూనదియందు
జలుబులకై కలశంబు ముంచుటయుఁ దద్రవంబు భద్రచేభంబు నీరు
ద్రావుటగాఁ దలంచి శబ్దవేదిబాణంబుఁ బ్రయోగింప నా శరం
బతనియురంబు గాడిన నెఱింగి పరువునం జని దుఃఖించుచుండు
నన్నుఁ గాంచి యమ్మునిశ్రేష్ఠుండు నా యెఱుంగరామి దలంచి
మన్నించి మీ కుదకం బొసంగి తెలియం జేయు మని యాజ్ఞాపించి
ధివంబున కరిగె ననితెల్పుటయు నప్పుడు. ౨౫౮.

క. హాపుత్రరత్నమాయీకః

బ్రాపెవ్వసుమాకటంచుబరిపరిగతుల

న్వాపోపుచునెడనడలుచు

నాపుణ్యలుమూర్ఖునొందియవనింబడఁగాఁ.

౨౫౯.

గీ. ఏనుధృతిదూలివారలనెత్తిసేద

దేర్పఁదెలిపైందిమిగులనిట్టూర్పువుచ్చి

ధరణిపైఁబడిపోరలుచుఁదరముగాని

దుఃఖమునమించియిట్లునాతోడననిరి.

౨౬౦.

గీ. ఏలయయ్యదశరథేశమాసుతునిని

ష్కారణముగఁదునిమిగాసిచేసి

తడవియందునుందునుక్కటాసీకుమే

మెగ్గొనర్చియెఱుంగమెన్నఁడైన.

౨౬౧.

ఉ. కన్నులుగానరావుబలుకంపమునొందెడుమేనునెప్పుడఁ

కొన్ననుగండమూలములుగూర్చినొసంగుచుఁబ్రోచుచున్నమా

కన్నకుమారునిందునిమికాఁడవింబడఁద్రోసివచ్చితో

మన్ననమీఱఁబ్రోవఁగనుమాకిక నెవ్వరుదిక్కుభూవరా. ౨౬౨.

క. తావకబాణానలమున

భూవలయమునందుఁబడినపుత్రునికడకు

న్యేవేగమచ్చుఁగొనిచను

మోవసుధాధీశయనుడునొడకయంతఁ.

౨౬౩.

వ. ఏ నమ్మహాత్ముల మోచికొని చని వీఁడె మీసుతుం డని విడిచి

తెల్పుటయు వార లక్కుమారునికిశేబరంబుపయిం బడి మూర్ఛిల్లి

తెలి పైంది మహాదుఃఖపరపశులై పలవింపఁ దొణంగి రప్పడు.

క. మాయయ్యయజ్ఞదత్తుడ

యాయడవినిమమ్ముడించియెట్లరిగితివీ

వేయెడలనున్నవాడవు

మాయపుడైవంబునిన్నుమాయించెనొకో.

౨౬౫.

క. ఫలములుజలములొసంగుచు

గలకాలముభక్తిగొలిచికడనీగతిమ

మ్మలయించితివిప్తపమున

కలరుచునీచైక్రడరుగనర్థమెతనయా.

౨౬౬.

ఉ. ఎవ్వరుమాకుదిక్కుమఱియెవ్వరుమమ్మరయంగనేర్తురిం

కెవ్వరుతోయముల్ఫలములేమఱకర్పణసేయువారలే

మెవ్వరిగోముమోముచుదికింపుగముద్దిడుచుందుమయ్యయో

యెవ్వగనోర్పువారమిపుడేగతిబ్రాణములుండుబుత్రకా. ౨౬౭.

వ. అనియనేకప్రకారంబులంబ్రలాపించుచు సురంబులం గరంబుల

మోదికొనుచు మహాశోకాకాంతంబగుచు గొంతతడవునకు సూఱ

డిల్లి తత్పుత్రకళేబరంబునకు నిగమోక్తప్రకారంబున నగ్ని యొసంగి

యుదకప్రదానంబు సేయుటయు నక్కుమారుండు దివ్యవిమానా

చూఢుండై యుపరితలంబున నిలిచి గురులం గని యిట్లనియె.

గీ. అనఘులారమిమ్మునర్పించుకతమున

నాకపథముగల్గెనాకునిపుడు

పోవుచున్నవాడబుణ్యుడీదశరథుం

డలుగవలదుమీరలాత్మలందు.

౨౬౮.

క. అనిపల్కిగురుసుతుడుదివ

మునకరుగగదీనభావమునబొరలుచువా

రెనలేనిశోకమందుచు

ననుగనియిట్లనిరిక్రోధనములలరక్.

౨౨౦.

గీ. ఇదెపుత్రశోకమునఁబో

యెదమూర్ధ్వపదంబుఁజెందనిలపైసేకి

ట్లొదవుననిపల్కితనువులు

వదలిదివంబునకుఁజనిరివారలునపుడున్.

౨౨౧.

వ. అంత స నావృద్ధదంపతుల కన్నిసంస్కారంబు లొనర్చి శుచిన్నా

తుండ నై పురంబున కరుగుదెంచితి నిప్పు డట్టిశాపఫలంబునంజేసి

పుత్రశోకాతురత్వంబు సుధిల్లె గావున.

౨౨౨.

క. ఒడలంబ్రాణములుండవు

కడుడస్సెన్నేనుమిగులఁగంపమునెంచె

న్వడివడినిశ్వాసంబులు

బాడమెద్దివమునకునిపుడెపోయెదనబలా.

౨౨౩.

గీ. అనుచుఁబల్కియపుడుహారామహారామ

యనురవంబుతోడఁదనువుఁబాసి

విశదక్తిరతుఁడుదశరథోర్విశుడు

ద్రదివమునకుఁజనియెదిశలువెలుగ.

౨౨౪.

వ. అంతఁ గౌసల్యాసుమిత్రప్రముఖనిఖలకామినీసందోహంబులు భూ

పాలు డలసి నిద్రించెం గాఁబోలు నని యయ్యెయెడల శయనించి

ప్రాతస్సమయంబున నందఱు మేల్కొంచి తూర్యనినదంబులం దెలివి

నొందని రాజవర్యు శయ్యాతలంబు జేరియు శ్వాసనిశ్వాసంబులు

లేమింజేసి మృతుం డయ్యె ననితలంచి పయిం బడి యురంబులు

మోఁదికొనుచు మహారోదనంబులొనర్పం గౌసల్య తద్విభుని మోము

మోమునం జేర్చి బ్రలాపింపం దొడంగె.

౨౨౫.

సీ. హాకకుత్తుకులామృతార్థవద్విజరాజ

హాసర్వసర్వంసహాబిజౌజ

హాశతకోటియహార్పతిసమతేజ

హాదీనజననిర్జరావనీజ

హానిఖిలారాతిమానగర్వాపహ

హారమృతరసుకుమారదేహ

హామహేంద్రాదారగుణాకరనగధీర

హారణరంగస్థలైకవీర

హాదయాసత్యసంశీలహాన్యపాల

హాదశరథక్షమాధీశహామదీశ

యెందుబోయితిసహాయేమందునింక

నిన్నుఁబాసినిమేపంబునిలువవశమె.

౨౭౬.

ఉ. భూతదయాభుజైపలికిబొంకకస్వగ్గముఁగంటివీపుప్ర

ఖ్యాతిగనీయనుజ్ఞఁగొనికానకురాఘవుఁడేగెధన్యుఁడై

నీతివిశారదుండవగునీమదిఁగానకకాటులాడినే

బాతకినైతి నెప్పగిదిభావముగుండఁగనుందుభూపరా.

౨౭౭.

మ. అనికొసల్యమహాదురంతతరచింతాకాంతయైయేడ్వస

వ్వనితావారముబోరుబోరుమనుచున్నాపోవదద్రాపమె

ల్లనునట్టిక్కులఁబర్వఁగైకవినివెల్లంబోయివేగంబునం

గనులందోయకఁబులొల్కఁగనురాఁగొసల్యదానిట్లనెన్. ౨౭౮.

ళ. కైకాసీమదిచల్లనయ్యెనుగదాకాకుత్సవంశంబుచీ

కాకైతల్లడమందఁజేసిధరణీకాంతున్వెనన్త్రింగితి

శోకంబందఁగ నేలనీకునిఁకనీతోఁచీతలంబంతయున్

జేకూరెన్నటిసర్వసంపదలచేజెన్నొందిపాలింపుమా.

౨౭౯.

క. అనిపెనుకాటులుదనుఁబ

ల్కి-నగైకశిరంబువాంచిక్రిమముగంబై
కనుఁగవనశ్రువులొకన్

వనజహితాన్వయునిఁగాంచివగచుచునుండెన్. ౨౮౦.

వ. ఇట్లంతఃపురకాంతామణులంతరంగంబున నడలుచు నత్యంతదుఃఖం
బునం బొరలుచుఁ బెనుఘోషంబు లడర నేడ్చుచున్నంత నెఱింగి
బంధుమిత్రమంత్రీసామంతభృత్యప్రభృతివర్గంబును వసిష్ఠాదిమహా
మునిగణంబునుం బఱి తేంచి కౌసల్యాదికాంతాజనంబుల నూఱిడిల్లం
జేసి రా సమయంబున వసిష్ఠుడు దశరథుక శేబరంబుఁ దైలవక్త్రం
బొనర్చి సింహాసనంబునం గొలు వున్న తెఱంగున నునిచియుండ
నియమించి మంత్రులం గని యిట్లనియె. ౨౮౧.

శా. రాజన్యండుమరావతీపురముఁజేరంబోయెశ్రీరాముఁడీ

రాజాజ్ఞన్వనభూమికేగెఁబిలువనా నేరఁడెంతేనియుం
దాఁజేయందగుపూన్కిఁదీర్పకయిఁకంఠాత్రింబవాలింపఁగాఁ
రాజీవాప్తకులాభిచంద్రుధరతునప్రింపనొప్పన్వడిన్.

౨౮౨.

క. తురగములెక్కిగిరివజ

పురమునకుంజనిధరాధిపుని తెఱఁగుబయ

ల్పరుపకమద్వాక్యముగా

ధరతునిఁదోడ్చెండుపాండుపటువేగమునన్.

౨౮౩.

గీ. అనివసిష్ఠుండుసచివులననుపవార

లరిగిభరతునిఁగనిఁమొక్కియపుడుపిల్వ

మాతులునకెఱిగించినమ్మతముమీఱ

ననుజుఁడునుదానుదగినవాహనములెక్కి.

౨౮౪.

క. పరిజనయుతముగనగరీ

వరములువిపినములుగడచివరుసనయోధ్య

పురిఁజేరవచ్చుటయుఁద

త్పురిగడఁబాడఁదరియుండఁబొక్కుచుఁగనియెన్. ౨౮౫.

చ. కనియిదియేలొకోపురముకంటికివింతగఁగాననయ్యెడిన్

ననుగనిచిన్నబోవువదనంబులతోఁదలవాంచిపౌరులుం

గనుగవలంఁచుదోయములుగ్రమ్మగనేఁజ్చెదరెట్టివార్తనే

వినగఁఘటించునొయనుచుపేమలునెన్నుచుబోయియంతటన్.

క. కైకంగనిమొక్కంగనపు

డాకాంతయుసుతునిరాకకలరుచుబ్రీతిం

జేకొనిదీవెనలొసఁగిమ

హాకొతుకమండభరతుఁడపుడిట్లనియెన్. ౨౮౬.

క. రామునకులక్ష్యణునకు

న్నేమమెదశరథస్వపాలశేఖరుఁడెపుడు

స్నామోదంబుననుండునె

నామదిగలఁకల్లోలంగనాతిఁచెపుమా. ౨౮౭.

వ. అనినం గైక్కి ట్లనియె

౨౮౮.

క. మునుదేవాసురసంగర

మునవరయుగమొసఁగెనాకుమొనసీస్వపాలుం

డనువైందరామునడవుల

కునుబదునాల్గేడ్లుపనుపఁగోరితిన్కటన్. ౨౯౦.

క. ధరసీకొసఁగఁగమఱియొక

వరమడిగితిసంతస్పృహుడవనమునకనుపన్

ధరణిజనుగూడిరాఘవుఁ

డరిగెన్లక్ష్మణుఁడువెంటనరుదేరంగఁ.

౨౯౧.

గీ. పుత్రశోకముననుబుడమీశుఁడీలైన

నిఖిలభాగ్యములునునిన్నెపొందె

గాననుర్వియెల్లఁగైకొనియేలుము

పట్టభద్రుఁడవయిపట్టిసీవు.

౨౯౨.

క. అనికైకపలుకుపలుకులు

పెనుములుకులభంగిహృదయభేదనమొనరిం

చినహాయనిమదిదూలఁగ

ఘనసాలముభంగిమూర్ఖగదురఁగబడియె.

౨౯౩.

వ. ఇట్లు భరతుం డత్యంతసంతాపంబున మూర్ఖ నొంది తెలి పైంది

కఠోరం బగుక్రూరవిలోకనంబులం గైకేయిం గాంచి యిట్లనియె.

ఉ. అక్కటభానువంశమునకాటఁజెచ్చితైకైకరామునిం

గక్కనమైనకాటడవిఁగాఁపురమందఁగఁజేసిభూవిభు

న్దక్కకమింగియిప్పగిదిధారుణిఁగైకొనఁగోరితయ్యయో

రక్కసివోదువిం తెమఱిరాజసతీమణివేతలంపఁగా.

౨౯౪.

క. అడలుచునవసీసుతన

ట్టడపులఁబడలంగఁగాంచియకటోయనిరా

ముఁడునన్నెటుమదిదూఱునొ

కడుఁబాపంబెల్లమూటగట్టితేనాకు

౨౯౬.

గీ. ఈధరాధిపత్యమేనెల్లఁబురమొల్ల

భాగ్యమొల్లరాజభవనమొల్ల

నూనివృత్తిఁబూనిమహితాటపులయందు

రామచంద్రుఁగొల్చుటేమతంబు.

౨౯౭.

వ. అని భరతుండు పెక్కభంగులం మఱియొచ్చుచుండ గైకం దూలుచు
రామునిం దలంచి పలవింపుచున్నంతఁ దత్సమీపంబునం గ్రుమ్మరు
దాసీజనంబులు నిక్కారణంబునకు నిదియె మూలం బని మంథరం
గనుసన్నం జూపినం గని శత్రుఘ్నుండు గోపోద్దీప్తితమానసుండై
దానిఁ బదంబు లొడిసి గిరిగిరం ద్రిప్పి భూమిపయి నడిచి పోవైచి
ఖడ్గంబుఁ గొని కైకం దునుమం గమకించుటయు భరతుండు
వారించి యిట్లనియె.

౨౯౮.

గీ. మాతృహంతలనుచుమనలశ్రీరాముండు
రోయుఁగానన్నిచ్చేయుటడుగు
నునుచుఁబల్కియప్పడనుజుండుఁదానుఁగొ
నల్యకడకుఁజేరఁజనుచునందు.

౨౯౯.

క. మినువిఱిగిపైఁబడినక్రియ
ఘనశోకదవాగ్ని నడంమఁగనలుచుమఱియున్
దనుఁదామఱచినకౌస
ల్యనుగనిభరతుండుపదములకునమ్ముండై.

౩౦౦.

క. కడుదుఃఖమందిపుడమిం
బడిపారలుచునడలుచున్న భరతునిక్రోధం
బడరఁగఁగనికౌసల్యయు
నుడుగనికన్నీటితోడనగ్రతఁబలికెన్.

౩౦౧.

శా. నీకోర్కెల్లఫలంబులయ్యెభరతానిక్కంబుస్వాంతంబున
న్యౌకంబుంగలవానిభంగినిటులన్యౌకింపనింకేలన్వ
గ్లోకంబు దెవిభుండుకాకడవికిన్యొనైచ నెనాముఁడా
కైకా దేవిమనంబురంజిలఁగభూకాంతుండైనైయుండుమా.

౩౦౨.

- గీ. అనుచుఁగొసల్యపెనుకాటులాడుటయును
వినిమనంబునఁగడుజింత బెనఁగుచుండఁ
బదములనువ్రాలియంజలిబద్ధుడగుచు
భరతుఁడిట్లునియెనుశోకపరతదోష. 303.
- గీ. రామచంద్రునకును నామనోవాక్కాయ
కర్తములను నెగ్గుగలుగఁజేయఁ
దలఁచియుండు నేనిధి నేతరుండగు
గతికిఁబోవువాఁడఁగనుముజనని. 304.
- వ. అదియునుంగాక. 305.
- మ. గురుదారాపహుభంగిజూచునిక్రియంగోహంతభాతిస్థరా
మరసంహారకురీతినితిరహితత్వేనాథుపోల్కిన్భయం
కరమాచుగ్గతిఁబొందువాఁడమఱికైకాదేవిశ్రీరామభూ
వరునిట్లాఱడిపుచ్చిపంచుటలునావాక్యోక్తిగాఁగల్గినన్. 306.
- క. ఇనవంశంబుననగ్రజుఁ
డనుపమయోగ్యుండుగల్గినవనికిరాజై
మనఁగఁగనిష్ఠుఁడుగోరుట
జననీవినియెఱుంగమింతజడుడనెచెపుమా. 307.
- వ. అని యనేకప్రకారంబుల విన్నవించుచున్న నిర్మలచిత్తుం డగుభరతుం
గని కొసల్య మనంబున విశ్వాసంబు దోషఁ గాఁగలించుకొని తో
డ్కిని చని మరణంబు నొందియున్న దశరథుకళేబరంబుఁ గాన్పించు
టయు హా యని మహారోదనంబునం బ్రచండవాతాహతిం గూలు
భూజాతంబుకైవడి మహీతలంబునం బడి మూర్ఛిల్లి క్రమ్మటం దెలి
వైంది యిట్లనియె. 308.

- ఉ. అక్కటనన్నఁగాంచిహృదయంబుననర్చిలిమిఱ నెల్లనాఁ
డక్కునఁజేర్చుచున్నప్రియమాఱడిపుచ్చిశిరంబువాంచియే
దిక్కునుజూడకున్నిఁగనిదిక్కుదొలఁగి కలంగియింకనే
నెక్కడఁజొత్తుశోకభరమెట్లుభరింతుధరాధినాయకా. 30౯.
- క. నీవంటినత్యసంధుని
భావింపఁగలేకకైకపటుశోకమునం
బోవఁగఁజేసెనెదివికి
న్భూవరయీదూఃఖమెట్లుపొందిచరింతుకా. 3౧౦.
- క. భూనాథయిపుడుననుఁగై
కానందనుడనుచురోసికడగంటఁగనం
గానొల్లవీనుమిత్ర
నూనునిమన్నించికరుణఁజూడఁగరాజే. 3౧౧.
- వ. అని యపారం బగుదూఃఖపరవశత్వంబునం భరతుండు మహాశోద
నంబు సేయుచున్నంత నయ్యెడకు సుమంత్రజయంతప్రముఖమంత్ర
వర్గంబును హితబంధురాజసముదయంబును నిఖిలమునిగణసందో
హంబును సరుస్తవందిమాగధపౌరజననివహంబునుం బఱ తెంచి
యూఱడిలం బలికి శోకోపశమనం బొనర్చుచుండ వసిష్ఠుండు భరతు
ననునయించుచు నిట్లనియె. 3౧౨.
- క. పరరాజన్యులుగొలువఁగ
ధరనలువదివేలయెండ్లుతగ నేలిమిము
న్వరతనయులుగాఁగఁబడసి
పరమందినన్యపున కేలపరితపియింపకా. 3౧3.
- గీ. వేగముననగ్నిసంస్కారవిధులొనర్చు
మనినభరతుండుదెలిచెందియాప్తబంధు

జనులతోఁగూడిమృతఁడైనజనకునకును

గ్రమముమీఱంగఁబుణ్యోదకములనార్చి.

3౧౪.

చ. అమలమణివిభూషణచయంబులలంకృతిచేసినద్విమా

నముననమర్చి బాంధవజనంబులతోసరయూనదీసమీ

పమునకుఁగొంచునేగ్నికమభంగులనగ్నియొసంగియాగమో

క్షముగఁదిలోపకాదివిధిదప్పకతీర్చియనంతరంబునన్.

3౧౫.

క. దినదినకర్తంబులఁ బెం

పుననడపుచుద్వాదశాహమునసర్వంబు

ద్దనివారసలిఖిగోభూ

కనకాదులుమిగులవిప్రగణములకొనఁగెన్.

3౧౬.

వ. ఇట్లనేకదానంబు లొసంగి సకలకర్తంబులు సాంగంబులుగా నిర్వ

ర్తించి సంతృప్తుండై యున్నభరతునిం గాంచి వసిష్ఠుం డిట్లనియె.

గీ. దశరథోర్వీశుడరిగెఁద్రివశపురమున

కలజనకునాజ్ఞఁజెల్లింపననుజుఁగూడి

రామచంద్రుండుసనియెనరణ్యమునకుఁ

దేటవడనిట్టివర్తనలైసలునిండె.

3౧౭.

క. ధరణియరాజకమైనం

బురజనులకుఁగలతగలుగుఁబొసఁగదుసఖ్యం

బరులుదలఁజెత్తియాడుదు

రరయంబట్టంబుఁబూసనగునీకసఖూ.

3౧౮.

క. అనిహానిపలుకుపలుకులు

వినిభరతుఁడుశోకరోషవిహ్వలమతిని

ట్లనియెన్తునివరకైకా

తినయుడననికాదెనన్నుఁదలఁచిపలుకుటల్.

3౧౯.

క. మున్ని త్వోకుకులజాలం

దెన్నండగ్రజాడుదక్కనిట్లుక నిమం

దున్నతపదవింజెందుట

గన్నారంగంటివీపునుమునిచంద్రా.

320.

క. అదిగానరామభద్రుని

పదములకే నెఱగిభువనభారంబొన

స్వదలకతోడైచ్చెననా

మదినొండుదలంపజుమ్మనానివరేణ్య.

321.

చ. అనికృతనిశ్చయుండగుచునమ్మఱునాడరుణోదయంబున

స్తమలునమాత్యులున్విశ్రులుముఖ్యస్థులారుగొల్వఁదల్లులు

నైపుకొనిరాననేకగజవీరభటాశ్వరథాళియుక్తుడై

యనుజునిగూడితానరిగెనగ్రజుదోడ్కొనితేరనుబ్బుచున్. 323.

వ. ఇట్లు భరతుం డనేకభటపరిచారకాదిజనంబులు సంభ్రమాయత్త

చిత్తులై పఱితేర ఛత్రచామరాలవట్టిధ్వజపతాకాదులు వెలుంగ

మదిమాగధులకైవారంబులు చెలంగ భేరీమృదంగకాహళాదిమం

గళవాద్యారావంబులు బోకుకొలుపఁ జని చని గంగాతీరంబున

విడిసియున్నయెడ.

324.

క. బలములుగొలువఁగఁజెలఁగుచు

నలజాహ్నువియందువిడియుటాప్తులవలనం

దెలిసిగుహుండాగ్రహుడై

బలములతోనరుగుదెంచిభరతునకనియెన్.

325.

చ. గురుతర రాజ్యసంపదలుగొమ్మనినీకునొసంగి రాఘవుం

దురుగహనాంతరంబులనునుండఁగఁబోయినసంతఃబోకయీ

క రిరభ ఘోట కాదులునుగాల్బలముల్గొనియిట్లునీవుసం
గరమునకేగఁగాఁదగు నెకట్టిఁజ్జివైభరతామదోద్ధతా.

3-26.

క. నేరామునిభృత్యుడనా

తోరణ మొనరించిగెలిచితుదనాతనిపైఁ

బోరాటమికింజనుమిఁక

ధారాళముగాఁగ లెప్పుదర్ప మెలర్పఁ.

3-27.

క. అనియార్భటించిపల్కుగు

హునిఁగనిభరతుండెడందనుష్పొంగుచుఁజెం

తనుజీరికొఁగలించివ

దనమునదరహాస మొప్పుదానిట్లనియె.

3-28.

క. ధరణికిరాజపుగమ్మని

పరమదయాళుడగురామభద్రునిచరణం

బురుహముల కెఱిగివేగమె

పురికిందోడ్డెచ్చుటకునుబోయెదననఘా.

3-29.

క. నీవుండుమదిఁదలంపకు

మేవిధముననైనరామునిటందోడ్డేరం

గావలయుఁగానమాతో

నీవుంజనుదెచ్చుకూడినిక్కముగాఁగఁ.

330.

చ. అనిపలుకంగుహుండలరియత్యనురాగమునొందితేనియ

ల్లనతరమాఫలంబులునుగానుకలిచ్చినమస్కరించియి

ట్లనియెనధీశసీహృదయమారయకేనుదురుక్తలాడితి

న్ననుమదివేటుగాఁగొనకనాయపరాధములకక్షమింపుమా. 331.

వ. అని గుహుండు వినయావనతుండై విన్నవించిన భరతుండు సంతసం

బంది సాయాహ్వానమయం బగుటయు మందాకినియందు సంధ్యాది